

**T. C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞMESİNDE
BEDEN EĞİTİMİ DERSİNİN ROLÜ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Ersen ÖZÇELİK

İstanbul, 2007

**BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞMESİNDE
BEDEN EĞİTİMİ DERSİNİN ROLÜ**
(Yüksek Lisans Tezi)

**Hazırlayan
Ersen ÖZÇELİK
050712335**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Gazi UÇKUN**

İstanbul, 2007

YEMİN METNİ

Sunduğum yüksek lisans tezimi akademik etik ilkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına and içerim. 10.07.2007

Ersen ÖZÇELİK

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

Enstitümüz İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden 050712335 numaralı Ersen ÖZÇELİK “*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*”nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği “Öğrencilerin Sosyalleşmesinde Beden Eğitimi Dersinin Rolü” başlıklı Tezini, Yönetim Kurulumuzun ... /... / 2007 Tarih ve, sayılı toplantısında seçilen ve Fakülte binasında toplanan biz jüri/izleme komitesi üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (.....) dakika süre ile aday tarafından takdim edilmiş ve sonuçta adayın tezi hakkında **Oybirliği/Oy Çokluğu** ile **Kabul/Red** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü’ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir...../...../ 2007

JÜRİ ÜYELERİ

Danışman

Üye

Üye

**ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞMESİNDE BEDEN EĞİTİMİ DERSİNİN ROLÜ
(İSTANBUL-TUZLA İLKÖĞRETİM OKULLARI ÖRNEĞİ)
Tezi Hazırlayan : Ersen ÖZÇELİK**

Özet

Beden eğitimi faaliyetleri insanın varoluşundan bu yana devam etmektedir. Beden eğitimi ve sporun önemi tüm dünya ülkelerinde önem görmüş ve benimsenmiştir. Hatta spor ülkeler arası bir propaganda aracı olmuştur.

Beden eğitimi ve spor bireyin fiziksel, ruhsal, psikolojik ve sosyal gelişimlerini de önemli ölçüde etkilemektedir. Beden eğitimi insan sağlığı ve toplum sağlığı açısından önemi tartışılmaz bir gerçektir.

Sosyalleşme ise insanın çevresindekilerle olan ilişkilerini kapsayan ve bir ömür boyu süren gelişimdir. Sosyalleşme çocuğun doğuşundan itibaren ailesi ile başlar. Daha sonra çevresindekiler okul, öğretmen, arkadaş grupları, kitle iletişim araçları ile gelişir. Okullar çocuğun ve gencin sosyalleşmesini sağlayan en önemli kurumlardır. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri de sosyalleşmeyi sağlayan en önemli araçtır.

Çalışmamızda ilköğretim okullarında uygulanan beden eğitimi derslerinin öğrencilerin sosyalleşmesine etkileri araştırıldı. Araştırmaya İstanbul Tuzla ilçesinde eğitim-öğretim veren 7 ilköğretim okulunda 160 öğrencinin katıldığı bir anket uygulanmıştır.

Araştırmamızda, beden eğitimi kavramı, tarihi gelişimi, amaçları ve faydaları, eğitimin bütünlüğü içerisinde okulun fonksiyonları, milli eğitimin amaçları ve okullarda beden eğitimi uygulamaları, sosyalleşme kavramı, safhaları, genel vasıtaları ve sosyalleşmenin eğitim ve beden eğitimi ile ilişkisi araştırılmıştır.

Araştırmaya katılan deneklerden elde edilen verilerin istatistiksel işlemleri SPSS 10.00 for Windows istatistik paket programında uygulanarak yapılmıştır.

Uygulanan ankette beden eğitimi dersinin sosyalleşmeye etkisine yönelik 22 anket sorusu sorulmuş ve alınan verilerle araştırmanın sonucunda bireyin sosyalleşmesinde eğitim ve spor faaliyetlerinin öneminin büyük olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyalleşme, Spor Eğitimi, Etki, Öğretme, Beden Eğitimi

**THE ROLE OF PHYSICAL EDUCATION AT STUDENTS
SOCIALIZATION(İSTANBUL-TUZLA PRIMARY SCHOOLS SAMPLE)
Prepared By: Ersen ÖZÇELİK**

Abstract

Physical education studies are still going on from the time human being started. The importance of physical education and sports is attached importance and adapted all around the world. Even though, sports is internationally meant to a propaganda.

Physical education and sports importantly effective in the physical, psycholocial and social development. Physical education's importance is an indisputable reality of human health and society health.

Socialization is a life time development that includes the relations of human being and his circumferences. Socialization beings by the birth of child with his family. Than, it develops by his/her circumferences, school, teacher, friends and social communication tools. Schools are the most important institutions that provides the socialization of the children ant the young. Physical education and the sports are also the most important way that provides the socialization.

In our study, it is inquired that the effects of the physical education classes applied in the primary and secondary schools. A questionnaire was applied to 7 students which are the students of 160 primary school in the centrum of İstanbul – Tuzla in this inquiry. The data's obtained from the questionnaire are explained and interpreted by some frequencies and percentages.

In our inquiry, it is inquired that the concept of physical education, it's historical development, it's arms and benefits, functions of the school in the wholeness of the education, aims of the national education and physical education applications, the concept of socialization, it's phases, general means and the relation of socialization with education and physical education.

Statistical processes of the data's gained by the students entered the inquiry are done by applying the statistics packet programme of SPSS 10.00 for Windows.

22 questions were asked in this questionnaire which are useful for stabilizing the classes of physical education to the effects of socialization and by the data's gained at the and of the inquiry, it is determined that the importance of sports activities and education in the socialization of human being.

Keywords: Socialize, Sports Education, Efect, Teaching,Physical Education

İÇİNDEKİLER

Sayfa

YEMİN METNİ	
SINAV TUTANAĞI	
ÖZET	
ABSTRACT	
İÇİNDEKİLER	ii
TABLOLAR LİSTESİ	İV
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1	3
1.1. Problem	3
1.2. Amaç	4
1.3. Önem	5
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Evren ve Örneklem	6
1.7. Veriler ve Toplanması	6
1.7.1. Anket	6
1.7.2. Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi Ölçeği	6
1.8. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	7
BÖLÜM 2 BEDEN EĞİTİMİ KAVRAMI, TARİHİ GELİŞİMİ, AMAÇLARI VE FAYDALARI 8	
2.1. Beden Eğitimi Kavramı	8
2.2. Beden Eğitiminin Tarihi Gelişimi	15
2.2.1. Dünyada Beden Eğitiminin Tarihi gelişimi	21
2.2.2. Türkiye’de Beden Eğitiminin Tarihi Gelişimi	22
2.3. Beden Eğitiminin Önemi Ve Amaçları	26
2.3.1. Beden Eğitiminin Önemi	26
2.3.2. Beden Eğitiminin Amaçları	30
2.3.2.1. Beden Eğitiminin Genel Amaçları	30
2.3.2.2. Beden Eğitiminin Özel Amaçları	32
2.4. Beden Eğitiminin Faydaları	32
2.4.1. Beden Eğitiminin Fiziksel Gelişmeye Faydaları	34
2.4.2. Beden Eğitiminin Zihinsel Gelişmeye Faydaları	36
2.4.3. Beden Eğitiminin Psikomotor Gelişmeye Faydaları	38
2.4.4. Beden Eğitiminin Toplumsal Gelişmeye Faydaları	39
BÖLÜM 3 EĞİTİMİN BÜTÜNLÜĞÜ İÇERİSİNDE OKULUN FONKSİYONLARI, MİLLİ	
EĞİTİMİN AMAÇLARI VE OKULLARDA BEDEN EĞİTİMİ UYGULAMALARI	44
3.1. Okul Kavramı Ve Önemi	44
3.2. Okulun Fonksiyonları	47
3.2.1. İnsanlık Şuurunun Uyandırılması	48
3.2.2. Kişiliğin Geliştirilmesi	50
3.2.3. Sosyal Kişilik ve Vatandaşlık Eğitimi	52
3.2.4. Ekonomik Fonksiyonu	54
3.2.5. Bilgi Fonksiyonu	56
3.2.6. Mesleki Fonksiyonu	59
3.3. Türk Millî Eğitim Temel Kanunu, Amaçları Ve Temel İlkeleri	61
3.3.1. Millî Eğitim Temel Kanunu	61
3.3.2. Türk Millî Eğitimin Amaçları	61
3.3.2.1. Genel Amaçlar	61
3.3.2.2. Özel Amaçlar	62

3.3.3.	Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri	62
3.4.	Okullarda Beden Eğitimi Spor Uygulamalarında Genel Esaslar	65
3.4.1.	Beden Eğitimi Öğretmeninin Görevleri	68
3.4.1.1.	Ders Uygulamaları	68
3.4.1.2.	Spor Kolu Faaliyetleri	70
3.4.1.3.	İzcilik Faaliyetleri	71
3.4.1.4.	Okul Dışı Faaliyetleri	71
BÖLÜM 4 SOSYALLEŞME KAVRAMI, SAFHALARI, GENEL VASITALARI VE EĞİTİM İLE İLİŞKİSİ		73
4.1.	Sosyalleşme Kavramı	73
4.2.	Sosyalleşmenin Safhaları	76
4.3.	Sosyalleşmenin Genel Vasıtaları	80
4.3.1.	Aile	81
4.3.2.	Eğitim Kurumları ve Öğretmenler	82
4.3.3.	Arkadaş Grupları	86
4.3.4.	Kitle İletişim Araçları	87
4.4.	Sosyalleşmenin Eğitim İle İlişkisi	88
BÖLÜM 5 SOSYALLEŞME VE BEDEN EĞİTİMİ		92
5.1.	Sosyalleşme İle Beden Eğitiminin İlişkisi	92
5.2.	Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Göre Beden Eğitimi Derslerinin Sosyalleşme Açısından Etkileri	99
5.2.1.	6-8 Yaş Grubu Gelişim Özellikleri, İlgisi ve İhtiyaçları, Beden Eğitimi Uygulamaları	99
5.2.2.	8-10 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri, İlgisi ve İhtiyaçları ve Beden Eğitimi Uygulamaları	100
5.2.3.	10-12 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri, İlgisi ve İhtiyaçları ve Beden Eğitimi Uygulamaları	101
5.2.4.	12-14 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri, İlgisi ve İhtiyaçları, Beden Eğitimi Uygulamaları	102
5.2.5.	14-16 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri İlgisi ve İhtiyaçları, Beden Eğitimi Uygulamaları	103
5.2.6.	16-18 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri, İlgisi ve İhtiyaçları ve Beden Eğitimi Uygulamaları	104
BÖLÜM 6 BULGULAR VE YORUM		106
6.1.	Geçerlik-Güvenirlik Analizi	106
6.2.	Betimsel Bulgular	107
6.3.	Karşılaştırma Bulguları	109
BÖLÜM 7 SONUÇ VE ÖNERİLER		144
7.1.	Sonuç	144
7.2.	Tartışma	144
7.3.	Öneriler	149
KAYNAKÇA		151
EK 1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU		159
EK 2 SPOR FAALİYETLERİNİN SOSYAL GELİŞMEYE ETKİSİ ÖLÇEĞİ		160
ÖZGEÇMİŞ		162

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1.	Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları 106
Tablo 2.	Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları..... 107
Tablo 3.	2. Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Ortalama ve Sapmalar 107
Tablo 4.	2. Cinsiyetiniz? Değişkenine Göre 1. Yaşınız? İçin Frekans Dağılımı 108
Tablo 5.	2. Cinsiyetiniz? Değişkenine Göre 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? İçin Frekans Dağılımı..... 108
Tablo 6.	2. Cinsiyetiniz? Değişkenine Göre 4. Okulda başarı durumun nedir? İçin Frekans Dağılımı 109
Tablo 7.	2. Cinsiyetiniz? Değişkenine Göre 5. Spora ilgi duyuyor musunuz? İçin Frekans Dağılımı..... 109
Tablo 8-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları 109
Tablo 9-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları..... 110
Tablo 9-B.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır. İçin t Testi Sonuçları..... 110
Tablo 10-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 2. Sportif faaliyetlerde gösterilen başarıyla beraber öğrencinin okul içinde ve okul dışında tanınmışlık oranı artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları 110
Tablo 11-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 3. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü ve kendini ifade etme olanağını sportif faaliyetler sayesinde kazanan öğrencilerin, arkadaşlık ilişkileri gelişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları..... 111
Tablo 11-B.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 3. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü ve kendini ifade etme olanağını sportif faaliyetler sayesinde kazanan öğrencilerin, arkadaşlık ilişkileri gelişir. İçin t Testi Sonuçları 111
Tablo 12-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları..... 111
Tablo 12-B.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir. İçin t Testi Sonuçları 112
Tablo 13-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 5. Sportif müsabakalara katılan öğrencilerin arkadaşları arasında popülaritesi artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları..... 112
Tablo 14-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 6. Sportif faaliyetlerde kazandırılan liderlik duygusu sayesinde öğrencilerin iletişim kurması kolaylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları..... 113
Tablo 15-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları 113
Tablo 15-B.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır. İçin t Testi Sonuçları..... 113
Tablo 16-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 8. Okullarına başarı getiren sporculara öğretmenlerin bakış açısı değişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları 114
Tablo 17-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 9. Beden eğitimi faaliyetleri sayesinde okul takımlarında başarı elde eden öğrencilerin kendine olan güveni artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları 114

Tablo 18-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 10. Okul takımlarında yarışmacı olan sporcuların diğer okullarla karşılaşmalarında yeni arkadaşlar edinmeleri kolaylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	114
Tablo 19-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 11. Sporcu öğrenciler arkadaşlık kurmada zorlanmaz. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	115
Tablo 20-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	115
Tablo 20-B.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler. İçin t Testi Sonuçları	115
Tablo 21-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 13. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler bir eğlence ortamına rahatça girebilir ve onlara katılabilir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	116
Tablo 22-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 14. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler topluluk karşısında daha rahat konuşurlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	116
Tablo 23-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 15. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrenciler okulun düzenlediği sosyal etkinliklere isteyerek katılırlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	117
Tablo 24-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 16. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, arkadaşları tarafından aranan öğrencilerdir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	117
Tablo 25-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 17. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, karşı cinsle daha kolay iletişim kurarlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	117
Tablo 26-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarısı olumsuz yönde gelişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	118
Tablo 27-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	118
Tablo 28-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 20. Sportif faaliyette bulunan, beden eğitimi derslerinde spor kültürünü alan öğrenciler toplumdaki şiddet oranını azaltır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	119
Tablo 29-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 21. Sportif faaliyetlerle uğraşan öğrencilerin, aile içindeki iletişimi daha kolaydır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	119
Tablo 30-A.	1. Yaşınız? Değişkenine Göre 22. Sporcu kişilerin , toplumda daha başarılı olduğu söylenir İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	119
Tablo 31-A.	2. Cinsiyetiniz? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin İlişkili Grup Varyans Analizi Sonuçları	120
Tablo 32.	2. Cinsiyetiniz? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	120
Tablo 33-A.	3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	121
Tablo 34-A.	3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	121
Tablo 34-B.	3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır. İçin t Testi Sonuçları	121
Tablo 35-A.	3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 2. Sportif faaliyetlerde gösterilen başarıyla beraber öğrencinin okul içinde ve okul dışında tanınmışlık oranı artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	122
Tablo 36-A.	3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 3. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü ve kendini ifade etme olanağını sportif faaliyetler sayesinde kazanan öğrencilerin, arkadaşlık ilişkileri gelişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	122
Tablo 37-A.	3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	123
Tablo 37-B.	3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir. İçin t Testi Sonuçları.....	123

Tablo 38-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 5. Sportif müsabakalara katılan öğrencilerin arkadaşları arasında popülaritesi artar. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	123
Tablo 39-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 6. Sportif faaliyetlerde kazandırılan liderlik duygusu sayesinde öğrencilerin iletişim kurması kolaylaşır. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	124
Tablo 40-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	124
Tablo 40-B.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır. İcin t Testi Sonuçları.....	125
Tablo 41-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 8. Okullarına başarı getiren sporculara öğretmenlerin bakış açısı değerrişir. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	125
Tablo 41-B.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 8. Okullarına başarı getiren sporculara öğretmenlerin bakış açısı değerrişir. İcin t Testi Sonuçları	125
Tablo 42-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 9. Beden eğitimi faaliyetleri sayesinde okul takımlarında başarı elde eden öğrencilerin kendine olan güveni artar. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	126
Tablo 43-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 10. Okul takımlarında yarışmacı olan sporcuların diğer okullarla karşılaşmalarında yeni arkadaşlar edinmeleri kolaylaşır. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	126
Tablo 44-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 11. Sporcu öğrenciler arkadaşlık kurmada zorlanmaz. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	127
Tablo 45-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	127
Tablo 45-B.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler. İcin t Testi Sonuçları.....	127
Tablo 46-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 13. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler bir eğlence ortamına rahatça girebilir ve onlara katılabilir. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	128
Tablo 47-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 14. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler topluluk karşısında daha rahat konuşurlar. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	128
Tablo 48-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 15. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrenciler okulun düzenlediği sosyal etkinliklere isteyerek katılırlar. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	129
Tablo 49-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 16. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, arkadaşları tarafından aranan öğrencilerdir. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	129
Tablo 50-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 17. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, karşı cinsle daha kolay iletişim kurarlar. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	129
Tablo 51-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarısı olumsuz yönde gelişir. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	130
Tablo 51-B.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarısı olumsuz yönde gelişir. İcin t Testi Sonuçları.....	130
Tablo 52-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	131
Tablo 52-B.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır. İcin t Testi Sonuçları.....	131
Tablo 53-A.	3. Kaçınıc sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 20. Sportif faaliyette bulunan, beden eğitimi derslerinde spor kültürünü alan öğrenciler toplumdaki şiddet oranını azaltır. İcin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	131

Tablo 54-A.	3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 21. Sportif faaliyetlerle uğraşan öğrencilerin, aile içindeki iletişimi daha kolaydır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	132
Tablo 55-A.	3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 22. Sporcu kişilerin , toplumda daha başarılı olduğu söylenir İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	132
Tablo 56-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	133
Tablo 57-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	133
Tablo 58-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 2. Sportif faaliyetlerde gösterilen başarıyla beraber öğrencinin okul içinde ve okul dışında tanınmışlık oranı artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	133
Tablo 59-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 3. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü ve kendini ifade etme olanağını sportif faaliyetler sayesinde kazanan öğrencilerin, arkadaşlık ilişkileri gelişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	134
Tablo 60-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	134
Tablo 61-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 5. Sportif müsabakalara katılan öğrencilerin arkadaşları arasında popülaritesi artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	135
Tablo 62-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 6. Sportif faaliyetlerde kazandırılan liderlik duygusu sayesinde öğrencilerin iletişim kurması kolaylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	135
Tablo 63-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	135
Tablo 64-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 8. Okullarına başarı getiren sporculara öğretmenlerin bakış açısı değişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	136
Tablo 65-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 9. Beden eğitimi faaliyetleri sayesinde okul takımlarında başarı elde eden öğrencilerin kendine olan güveni artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	136
Tablo 66-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 10. Okul takımlarında yarışmacı olan sporcuların diğer okullarla karşılaşmalarında yeni arkadaşlar edinmeleri kolaylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	137
Tablo 67-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 11. Sporcu öğrenciler arkadaşlık kurmada zorlanmaz. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	137
Tablo 68-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	137
Tablo 69-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 13. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler bir eğlence ortamına rahatça girebilir ve onlara katılabilir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	138
Tablo 70-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 14. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler topluluk karşısında daha rahat konuşurlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	138
Tablo 71-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 15. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrenciler okulun düzenlediği sosyal etkinliklere isteyerek katılırlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	139
Tablo 72-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 16. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, arkadaşları tarafından aranan öğrencilerdir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	139
Tablo 73-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 17. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, karşı cinsle daha kolay iletişim kurarlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	139

Tablo 74-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarısı olumsuz yönde gelişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	140
Tablo 75-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	140
Tablo 75-B.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır. İçin t Testi Sonuçları.....	141
Tablo 76-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 20. Sportif faaliyette bulunan, beden eğitimi derslerinde spor kültürünü alan öğrenciler toplumdaki şiddet oranını azaltır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	141
Tablo 77-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 21. Sportif faaliyetlerle uğraşan öğrencilerin, aile içindeki iletişimi daha kolaydır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	141
Tablo 78-A.	4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 22. Sporcu kişilerin, toplumda daha başarılı olduğu söylenir İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları.....	142
Tablo 79-A.	5. Spora ilgi duyuyor musunuz? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin İlişkili Grup Varyans Analizi Sonuçları.....	142
Tablo 80.	5. Spora ilgi duyuyor musunuz? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	143

GİRİŞ

Beden eğitimi bireyin bedensel, ruhsal ve toplumsal davranışlarını yönlendirmeye yönelik bir araçtır. Bu tür faaliyetler bireyleri düzenli ve kontrollü bir şekilde geliştirmeyi hedef alarak bireyin kendine olan güvenini geliştirip, toplum içinde bir yer sağlamasını amaçlamaktadır.

Beden eğitimini, oyun, jimnastik ve spor olarak üç bölümde inceleyebiliriz.

Oyun çocuğun ruhsal, bedensel ve ahlaki gelişimini sağlamak amacıyla yapılan neşeli, eğlenceli faaliyetlerdir. Cimnastik çalışmaları ise, bütün dünyada kitle sporu olarak kabul edilen ve temel spor olan, teknik bir daldır.

Spor ise, belirli kurallar içerisinde, ferdi ya da grupla yapılan, spor yapan açısından kazanmaya yönelik faaliyetlerdir.

Hareket canlılığın tek belirtisi olduğu gibi vücut eğitiminin önde gelen tek aracıdır. O halde insan hayatı ile bu kadar sıkı bağılılığı olan beden eğitimi kültürünün gelişimini ilk insanlardan başlayarak incelemek, beden eğitimi ve spor tarihini gözler önüne serecek tek yoldur.

Bugün beden eğitimi ve sporun temelini oluşturan hareketlerin ilk insanlar, şartlar gereği hayatlarını sürdürmek için doğal olarak yapmışlardır.

Beden eğitimi insan sağlığı, karakter oluşumu, moral ve verimliliğin artırılması milli yönden güçlü, ortak duygu ve davranışları yüksek bir insan varlığı ile doğrudan ilgili etkili bir eğitim faaliyetidir.

Bunun yanında toplumların beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılmaları yoluyla kendi ülkelerinin tanıtımını ve propagandalarını yapmaları açısından önem taşımaktadır. Beden eğitimi faaliyetleri kişinin fiziksel, zihinsel, psikomotor ve toplumsal yönden gelişmesi açısından önemi büyüktür.

Ülkemizde de beden eğitimi faaliyetleri Atatürk ilkeleri ve inkılapları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda sürdürülmektedir.

Eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği en önemli yer okullardır. Okul toplum kültürünü muhafaza eder. Gelenek ve görenekleri, iyi ve kötüyü, doğruyu ve yanlışı, öğretirken kişilik gelişimini de sağlar.

Eğitim uzun bir süreçtir ve ülke ekonomisine de katkısı büyüktür. Eğitimin ğrencilerin sosyalleşmesi yönündeki bu fonksiyonunu gerçekleştirmekteki en önemli aracı beden eğitimi dersleridir.

Sosyalleşme kişinin toplumsal kültürüyle bütünleşmesini sağlar. Sosyalleşme süreci ailede başlar, okul, din, meslek hayatı, evlilik gibi süreçlerle gelişir. Dolayısıyla eğitim ile i içedir.

Beden eğitiminin sosyalleşmeye etkisi büyüktür. İnsanın toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, yardımsever, insan haklarına karşı saygılı, dürüst davranması gibi davranışlar içinde olabilmesi ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasına bağlıdır. Bu amaç ve ilkeye bağlı kalındığı sürece, beden eğitimi sadece tek yönlü gelişimi kabul etmemektedir. Beden, ruh ve fikir eğitimi genel eğitimin tamamlayıcısıdır.

Toplumun daha ileri bir hayat seviyesine ulaşmasında, gençliğin önemli bir yeri bulunmaktadır. Gençliğin lke kalkınmasında sorumluluk ve görevlerini yerine getirebilmesi eğitim ve ğretim sistemiyle doğrudan ilişkilidir. Gençlere sağlanacak serbest zaman faaliyetleri gençlerin iyi yetişmesi açısından büyük önem kazanmaktadır. Bu yüzden beden eğitimi ve spor faaliyetleri de bireyin sosyalleşme faktörlerini destekleyeceği, zendireceği bir yapıya sahiptir.

BÖLÜM 1

1.1. Problem

Beden eğitimi bireyin bedensel, ruhsal ve toplumsal davranışlarını yönlendirmeye yönelik bir araçtır. Bu tür faaliyetler bireyleri düzenli ve kontrollü bir şekilde geliştirmeyi hedef alarak bireyin kendine olan güvenini geliştirip, toplum içinde bir yer sağlamasını amaçlamaktadır.

Beden eğitimini, oyun, jimnastik ve spor olarak üç bölümde inceleyebiliriz.

Oyun çocuğun ruhsal, bedensel ve ahlaki gelişimini sağlamak amacıyla yapılan neşeli, eğlenceli faaliyetlerdir. Jimnastik çalışmaları ise, bütün dünyada kitle sporu olarak kabul edilen ve temel spor olan, teknik bir daldır.

Spor ise, belirli kurallar içerisinde, ferdi ya da grupta yapılan, spor yapan açısından kazanmaya yönelik faaliyetlerdir.

Hareket canlılığın tek belirtisi olduğu gibi vücut eğitiminin önde gelen tek aracıdır. O halde insan hayatı ile bu kadar sıkı bağılılığı olan beden eğitimi kültürünün gelişimini ilk insanlardan başlayarak incelemek, beden eğitimi ve spor tarihini gözler önüne serecek tek yoldur.

Bugün beden eğitimi ve sporun temelini oluşturan hareketlerin ilk insanlar, şartlar gereği hayatlarını sürdürmek için doğal olarak yapmışlardır.

Beden eğitimi insan sağlığı, karakter oluşumu, moral ve verimliliğin artırılması milli yönden güçlü, ortak duygu ve davranışları yüksek bir insan varlığı ile doğrudan ilgili etkili bir eğitim faaliyetidir.

Bunun yanında toplumların beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılmaları yoluyla kendi ülkelerinin tanıtımını ve propagandalarını yapmaları açısından önem taşımaktadır. Beden eğitimi faaliyetleri kişinin fiziksel, zihinsel, psikomotor ve toplumsal yönden gelişmesi açısından önemi büyüktür.

Ülkemizde de beden eğitimi faaliyetleri Atatürk ilkeleri ve inkılapları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda sürdürülmektedir.

Eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği en önemli yer okullardır. Okul toplum kültürünü muhafaza eder. Gelenek ve görenekleri, iyi ve kötüyü, doğruyu ve yanlış, öğretirken kişilik gelişimini de sağlar.

Eğitim uzun bir süreçtir ve ülke ekonomisine de katkısı büyüktür. Eğitimin öğrencilerin sosyalleşmesi yönündeki bu fonksiyonunu gerçekleştirmekteki en önemli aracı beden eğitimi dersleridir.

Sosyalleşme kişinin toplumsal kültürüyle bütünleşmesini sağlar. Sosyalleşme süreci ailede başlar, okul, din, meslek hayatı, evlilik gibi süreçlerle gelişir. Dolayısıyla eğitim ile iç içedir.

Beden eğitiminin sosyalleşmeye etkisi büyüktür. İnsanın toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, yardımsever, insan haklarına karşı saygılı, dürüst davranması gibi davranışlar içinde olabilmesi ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasına bağlıdır. Bu amaç ve ilkeye bağlı kalındığı sürece, beden eğitimi sadece tek yönlü gelişimi kabul etmemektedir. Beden, ruh ve fikir eğitimi genel eğitimin tamamlayıcısıdır.

Toplumun daha ileri bir hayat seviyesine ulaşmasında, gençliğin önemli bir yeri bulunmaktadır. Gençliğin ülke kalkınmasında sorumluluk ve görevlerini yerine getirebilmesi eğitim ve öğretim sistemiyle doğrudan ilişkilidir. Gençlere sağlanacak serbest zaman faaliyetleri gençlerin iyi yetişmesi açısından büyük önem kazanmaktadır.

Bu yüzden beden eğitimi ve spor faaliyetleri de bireyin sosyalleşme faktörlerini destekleyeceği, özendirceği bir yapıya sahiptir.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı ilköğretim okullarında uygulanan beden eğitimi derslerinin öğrencilerin sosyalleşmesine olan etkilerinin araştırılmasıdır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) **Öğrenciler, spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi olduğuna inanmaktadır mıdır?** Okullarda beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin öğrencilerin sosyalleşmesine etkisi var mıdır?
- 2) Öğrenciler, spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisine ilişkin algıları onların;
 - a) Yaşlarına göre farklılık göstermekte midir?
 - b) Cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
 - c) Kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermekte midir?
 - d) Okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
 - e) Spora ilgi duyup duymamalarına göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Önem

- 1) Sosyalleşme sorunu yaşayan öğrencilerle yapılacak çalışmalarda okul rehberlik servislerine yardımcı olacağı,
- 2) Spor eğitiminin önemi hakkında Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerine fikir vereceği, müfredatta bu yönde daha geliştirici çalışmalara yol açacağı,
- 3) Araştırma sonucu elde edilecek verilerin bundan sonraki çalışmalara ışık tutacağı öngörülmektedir.

1.4. Varsayımlar

- 1) Ölçekte yer alan ifadeler kuramsal olarak önem taşımaktadır.
- 2) Öğrenci örnekleme evreni temsil etmektedir.
- 3) Uygulamanın yapıldığı öğrenciler soruları objektif ve samimi olarak cevaplamışlardır.
- 4) Araştırmada kullanılan istatistikî teknikler amaca uygundur.

1.5. Sınırlılıklar

- 1) Araştırma 2006-2007 Eğitim ve Öğretim yılında ekim ayında Tuzla ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İlköğretim Okulları 4.-8. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
- 2) Kişisel bilgiler ile ilgili verilen cevaplar öğrencilerin verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.
- 3) Araştırma öğrencilerin ölçeğe verdikleri cevaplar, çalışmalarda kullanılan istatistik teknikler ve geliştirilen ölçek ile sınırlıdır.

1.6. Evren ve Örneklem

Araştırma evreni İstanbul – Tuzla ilköğretim okullarıdır. Örneklem ise, bu ilköğretim okullarından tesadüfi yöntemle seçilen 160 öğrenci denek grubudur.

1.7. Veriler ve Toplanması

Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen 1 anket ve 1 ölçek kullanılmıştır. Bunlar;

1.7.1. Anket

Araştırmanın bağımsız değişkenleri hakkında veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen anket; öğrencilerin demografik ve aile yapılarını belirlemeye yönelik toplam 22 sorudan (bağımsız değişken) oluşmaktadır. (EK 2)

1.7.2. Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi Ölçeği

Araştırmacı tarafından literatür taraması yapılarak ölçeğin önermeleri oluşturulmuştur.

Elde edilen veriler üzerinde ölçek geliştirme istatistikleri olarak madde analizi amacıyla rit (item-total korelasyon) ve rir (item-remainder) katsayıları ile Cronbach katsayısı hesaplanmıştır. (Tablo 1)

Önermelerin ayırt etme gücünü sınamak için üst ve alt çeyrekler arası t testi uygulanmıştır. (Tablo 2)

Bu iki yöntemle yapılan madde analizine göre hazırlanan ilk formun 5-6-7-8-9-10-18 ve 20. önermeleri manidar bulunmamıştır. Hiçbir önermenin reverse olmadığı görülmüştür.

Tüm bu analizlere göre ölçeğin kullanılabilir olduğuna karar verilmiştir.

Ölçekten elde edile yüksek puan (5) “spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi” olmadığının düşünüldüğünü, düşük puan (1) “spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi” olduğunun düşünüldüğünü belirtmektedir.

1.8. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Veriler frekans ve yüzde şeklinde ifade edilecektir. 0, 05 manidarlık düzeyinde sınanmıştır.

Ölçek geliştirme istatistikleri olarak varyans analizi, rit (item-total korelasyon) ve rir (item-remainder) katsayıları, Cronbach katsayısı, ayırt etme gücünü sınamak için üst ve alt çeyrekler arası t testi uygulanmıştır.

Kişisel bilgilere göre öğretmenlerin sınıf yönetim becerilerinin değişip değişmediğine yönelik karşılaştırmalar F varyans analizi ve t testleri yapılmıştır.

BÖLÜM 2

BEDEN EĞİTİMİ KAVRAMI, TARİHİ GELİŞİMİ, AMAÇLARI VE FAYDALARI

2.1. Beden Eğitimi Kavramı

Bilindiği gibi insanın canlılığının belirtisi harekettir. İlk zamanlar insanın ilkel güdüleriyle oluşan ve sadece varlığını koruma ve sürdürmeyi gerektiren “doğal hareketler” dediğimiz hareketleri kapsadı. Bu hareketler doğal koşullara uyum için şartlara göre şekillenmiş ve yeni değişiklikler, daha önceki zayıf durumunu muhafaza edici, yetersizliğini iyileştirici faaliyetler olarak “beden eğitimi” faaliyetleri ortaya çıkmıştır.¹

Beden eğitimi fiziksel hareketlerin planlı bir gelişme doğrultusunda yaşantıya dönüştürülmesidir.

Beden eğitimi Milli Eğitim temel ilkelerine uygun olarak kişinin beden ve ruh, fikir gelişimini sağlamaktır. Oyun, jimnastik, sportif çalışmaların bütünü ile kişinin bedence sağlam, fikirce uyanık ve ruhen sağlıklı olmasının aracı görüntüsündedir.²

Beden eğitimi insanın bulunduğu yaşın ve genetik kapasitenin gerektirdiği güce ulaştırılması için rekabet olmaksızın yapılan faaliyetlerin tümüdür.³

İnsanın, toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, birbirleriyle olan ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması, zeki, ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasıyla bağlantılıdır.⁴

¹ HARMANDAR, İsmail Hakkı – ÖZDİLEK, Çetin – GÖRAL, Mehmet. **Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri**, Kütahya, 2000, Alp Ofset, s.54.

² İLHAN, A. **Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri**, Bursa, 1996, s.23.

³ KILINÇ, Fatih – GÖRAL, Mehmet. **Spor Bilimleri Terminolojisi**. Isparta, 2000, s.39.

⁴ ARACI, Hikmet. **Okullarda Beden Eğitimi**, Bağırhan Yayinevi, Ankara, 1999, s.13.

Beden eğitimi, insanın sosyalleşebilmesi ve kişiliğini bulup doğru bir çizgi üzerinde yol almasında büyük rol oynar.⁵

Beden eğitimi, pedagojik bir disiplin, bir bilim ve sanattır. Eğitim biliminde olduğu gibi insan davranış ve alışkanlıklarına yönelir.

Beden eğitimi, vücudu kuvvetlendirmek ve sağlığını korumak amacıyla aletli ve aletsiz hareket yapmaktır.⁶

Genel eğitimin moral entelektüel ve fizik bölümlerinden biri olarak çevik, dayanıklı, “iyi yurttaş” yetiştirmekte uygulanan jimnastik ve spor gibi beden hareketlerinin tümüdür.⁷

Beden eğitimi bedensel, ruhsal ve toplumsal davranışları oluşturma eğitimidir. Beden bu tür eğitimde, amaç değil araçtır. Büyük kas etkinlikleri yoluyla bedensel nitelikleri kazanmada doğal bir sonuçtur. Beden eğitimi, organizmanın bütünlük ilkesine dayalı tüm kişilik eğitimidir. daha açıklık kazandırmak için beden eğitimi; büyük kas etkinlikleri aracılığı ile bireyin bedensel, ruhsal ve toplumsal bütünlüğünü zedelemeyen, kişinin toplum yararına en iyi gelişimi gerçekleştirme eğitimidir.

Bireyin beden, ruhen ve fikren gelişimini sağlamak, günlük yaşama ve iş yaşamının koşullarına hazırlamak, ulusal bilinç ve yurttaşlık duygularını kuvvetlendirmek amacı ile yapılan düzenli ve metotlu çalışmaların tümüne beden eğitimi denir.⁸

Beden eğitimi, bireylerin ya da toplumsal kümelerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinliktir.⁹

İnsanları hem ruhen, hem fikren ve bedenen olgunlaştıran, geliştiren, en az yorgunluğa karşılık en çok fayda sağlayan jimnastik, oyun ve spor faaliyetlerini içine alan ilimdir.

5 ARACI, Hikmet. **Okullarda Beden Eğitimi**, 1. Basım, Yardımcı Ofset, 1998. s. 1-15.

6 HARMANDAR, ÖZDİLEK, GÖRAL, A.g.e., s.55.

7 SELÇUK, Hasan. **Temel Eğitim Okullarında ve Dengi Okullarında Beden Eğitimi**, Veli Yayınları, İstanbul, 1980, s.9.

8 YALÇIN, H.F. **Beden Eğitimi Öğretmenin El Kitabı**, Gürlük Ofset, Ankara, 1995, s.1.

9 YALÇIN, H.F. **Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş**, Atlas Kitabevi, Konya, 1998, s.18.

Beden eğitimi, vücudun yapı ve fonksiyonlarının geliştirilebilmesi, eklem kasların kontrolü ve dengeli bir biçimde gelişmesini sağlayan, boş zamanlarını değerlendirmeyi, fizik gücü en ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organları kontrolünü, düzenli bir şekilde hareket etmeyi öğreten bir faaliyet sistemidir.¹⁰

Kişiler tüm yaşantıları boyunca ve her türlü durumlarda sağlıklı, güçlü ve dayanıklı olmak zorundadır. Bunun yanı sıra kişinin kendine güvenilir, disiplinli ve davranışlarında ölçülü olması istenir. Bütün bu davranışlar düzenli beden eğitimi çalışmaları sırasında elde edilir.¹¹

Beden eğitimi, oyun, jimnastik ve spor gibi eğitici bütün bedensel etkinlikleri içeren genel bir kavram olup, bedensel etkinlikler aracılığı ile eğitimidir. Beden eğitimi pedagojik bir disiplin, bir bilim ve sanat olup, eğitim biliminde olduğu gibi insanın davranış ve alışkanlıklarına yönelmiştir.

Beden eğitimi etkinlikleri yalnız yaşamın korunması ve geliştirilmesine yardım etmez, insanı ruhsal ve düşünsel yaşama yönelterek kendi biyolojik varlığını da yüceltir. Etkinlikler katı bir şema içinde ele alınan zorunlu bir düzenleme ile değil, organik bir düzen ve oyun-spor ortaklığı içinde kişinin arzusuna uygun olarak serbest çalışma ile başarılmalıdır.¹²

Beden eğitimini oyun, jimnastik ve spor diye üç bölümde inceleyebiliriz.

Oyun universal bir etkinliktir. Çocuğun tabii ilgisine dayanacak bedeni, ruhi ve ahlaki gelişimini sağlamak amacıyla ferdi veya toplu olarak yapılan neşeli faaliyetlerdir.

Oyunlar eğitsel bir değer taşımalıdır. Neşe ve haz oluşturmalıdır. Ayrıca çocuğun bedeni, ruhi ve ahlaki gelişimini sağlamalıdır.¹³

Oyun, sağlık ve mutluluğun düzenleyicisidir. Oyun ister düşünce ve yorgunluğu gidersin, ister gücün harcanmasından oluşsun; ya da yaşama hazırlık sayılsın, küçük-büyük herkes için doğal bir gereksinimdir.¹⁴

¹⁰ AÇAK, Mahmut – İLKİN, A. – ERHAN, S. **Beden Eğitimi Öğretmenin El Kitabı**, Sezer Ofset, s.1.

¹¹ ÖZMEN, Öner, **Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni**, Bağırğan Yayınevi, Ankara, 1999. s.9.

¹² A.g.e. s.26.

¹³ ÇAĞRICI, Necdet. **Eğitsel Oyunlar Ders Notları**, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, İstanbul, 1989, s.1.

Oyun; insanların beden ve kafa yeteneklerini geliştirmek için; hesap, dikkat, rastlantı ve beceriye dayanan çoğu kez oyalanmak için oynanan aynı zamanda tat veren bir tür yarışmadır.¹⁵

Uygarlık tarihinde felsefi ve eğitim sistemleri incelendiğinde oyuna ilişkin beş davranış şekli görülür.

- Askeri Davranış: Oyun ülkenin savunması için gerekli etkinlikler, çocuğun eğitimi için, oyunun askeri temrinler biçiminde ele alındığı devre.
- Sanat Davranışı: Yunan uygarlığında ideal bir vatandaşın asker, atlet, sanatkar, devlet adamı ve filozof olarak çok yönlü eğitildiği devir.
- Dinsel Davranış: İnsanlığın dine sarıldığı ve oyunun suç sayıldığı devir.
- Bilimsel Davranış: Oyunun çocuk üzerinde eğitsel etkisinin ispatlandığı devir.
- Sosyal Davranış: Yaşamın kendisinin büyük bir oyun ve toplumun oyun, grup, takım ilişkiler düzenine dayalı olduğu devir.

Oyun folklorun ayrılmaz bir parçasıdır. İlkel ve uygar toplumların oyun yaşantıları incelenmeden kültür ve temel kurumlarının anlaşılması zorlaşır. Oyun bireyin kendini koruma, doyurma, fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarına kavuşma, çocuk ve yetişkinlerin içtenlikle katıldığı, bünyesinde sayısız eğitsel değerleri sağlayan bu etkinlikler oyun ve taklit biçiminde olur. Kurallı veya kuralsızdır. Oyun eğitici ve öğreticidir. Toplum ve gruba uymayı sağlar. Neşe kaynağıdır. Güç kazandırır. Çocuk oyunda güler, bağırır, sıçrar, atlar, hoplar, koşar, tırmanır, yuvarlanır, kısaca organizmanın sahip bulunduğu yetenekleri geliştirme olanağına kavuşur. Belirli davranışları kazanır. Saygı, disiplin, sevgi, takım morali, fedakarlık ve bunun gibi.¹⁶

Eğitsel beden etkinliklerinin gelişimi; bedensel, ruhsal ve düşünsel gelişimi etkileyerek sportif uğraşılara dönüştürülmüştür. Gerçek eğitim içinde önemli etkenlerden olan oyun çocuğun kendine güvenini kazandırıp kuvvetlendirirler. Kendilerinin bir değer oldukları bilincine vardırırlar. Böyle olunca da oyunlar çocuğun

¹⁴ SEL, Ruhi. **İlk ve Orta Okullarda Beden Eğitimi**, Öğretmen Yayınları, 2.Baskı, s.12.

¹⁵ SUN, M. –SEYREK, H. **Okul Öncesi Eğitimde Oyun**, İzmir, 5.Baskı, Mey Müzik Eserleri, s.2.

¹⁶ ÇAĞRICI, A.g.e. s.1.

bedensel, ruhsal ve dūşünsel eğitiminde merkez olmalı, diğer etkinlikler onun etrafında ele alınmalıdır.¹⁷

Çocuk, kavramları, cisimleri, toplumsal kuralları, haklarını ve mücadele etmeyi oyun içerisinde önce algılar, sonra anlar, sonra da öğrenir ve geliştirir. Oyun, genel olarak çocuğu birçok yönden etkiler ve gelişmesine katkıda bulunur.¹⁸

Çocuklar genellikle tırmanmaktan, sallanmaktan ve aletler üzerinde hareket yapmaktan oldukça hoşlanırlar. Jimnastik çalışmalarını vücut bilincini en iyi kazandıran çalışmaların içinde yer alır.¹⁹

Jimnastik, kişi üzerinde estetik gelişmeye hizmet eder, bireyin sorumluluklarının bilincine varmasını sağlar. Jimnastik formlarının yapısı gereği, bireyin fiziki yapısı yanında düşünce tarzı olarak da ciddi ve disiplinli olma duygusu kazandırır. Bireyin cesaretli ve teşebbüs gücünün kuvvetli olmasında jimnastiğin büyük etkisi vardır. Çeşitli hareket formları, kişinin kendine olan güvenini pekiştirir ve kişinin fiziksel ve psikolojik açıdan güçlü olmasını sağlar.²⁰

Jimnastik, insanın bedensel, ruhsal yeteneklerini geliştirici, sağlığını koruyucu amaçlarla düzenlenmiş sistemli hareketlerdir.

Jimnastik alıştırılmalarının diğer uğraşılardan farklı tarafı, orantılı bir vücut gelişimini hedef tutarak düzenlenmesi, ona göre uygulanmasıdır.²¹

Bir başka tanımda ise jimnastik, vücudun çeviklik, esneklik ve denetimine dayanan, aletli ve aletsiz olarak gösteri niteliğinde yapılan sistematik hareketler bütünüdür. İyi ve doğru yönlendirilmiş jimnastik programını esneklik, koordinasyon, kuvvet, çabukluk gibi fiziksel özellikleri geliştirir. Ayrıca bale, modern dans, folklor gibi sanatların figürlerinin çeşitli jimnastik hareketleri ile birleştirilmeleri, bu sporu yapanların yaratıcılık özelliğinin de gelişmesine neden olur. Bu özellikleri ile jimnastik,

17 ÖZMEN, A.g.e. s.120

18 HAZAR, Muhsin. **Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim**, Tutibay Ltd. Şti, 1996, s.12

19 MENGÜTAY, Sami. **Artistik Jimnastik**, M.Ü.Teknik Eğitim Fakültesi, İstanbul, 1992, s.11.

20 ARACI, A.g.e. s.143.

21 YALÇIN, A.g.e. s.1.

bütün dünyada kitle sporu olarak kabul edilen ve temel spor olarak da uygulamaya konulan, çok teknik bir daldır.²²

Modern hayatta spor her yerde bulunur ya da bulunduğu sanılır. Sporun, gençliğin yeğlediği eğlencelerden biri, aynı zamanda halkın çok beğendiği bir seyir haline gelmediği ülke kalmamıştır. Ayrıca spor, eğitimcilerin kişiliğın oluşumunu ve karakter niteliklerine gelişimini sağlamak için önerdikleri disiplindir; yöneticilerin enerji biçimlendirmek ve mücadeleci anlayışı uyandırmak için kullandıkları yöntemdir. Son propaganda aracıdır.²³

“Spor, bireyin tabii çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, bireysel veya toplu olarak boş zaman faaliyetleri kapsamı içinde veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur.”²⁴

Spor, insan vücuduna yararlarının hemen beklenilmediği, kendi içinde kuralların olduğu, bireysel ya da grup halinde, oyun olarak kendisini ortaya koyan fiziki yarışmaların tümüdür.

Spor, “belirli ölçüde fiziksel güç ve beceri gerektiren yarışmalı ve eğlenceli etkinliklerdir”.²⁵

Spor başarıyı genişletme ve yarışmada üstün gelme amacı için gösterilen çabayı, bedensel bakımdan daha yetenekli olanların seçilmesini ve seçilenlerin sürekli ve yoğun bir eğitimle yetiştirilmesini gerektiriyor. Böylece spor, daha çok yarışmayı içermekte ve en yüksek düzeyde oyun, mücadele ve ağır kas çalışmasını gerektirmektedir. Gerçek anlamda başarı gücünün artırılması, kişisel bakımdan en yüce noktaya çıkarılması yolunda gösterilen yoğun çaba olarak kabul ediliyor ve yarışmada bunun en güzel kanıtı oluyor.

²² MENGÜTAY, Sami. **Morpa Spor Ansiklopedisi**, Cilt 2, Orhan Ofset, 1997, s.24.

²³ GILLET, Bernard. Çev: Durak, Mustafa. **Spor Nedir?**, Spor Ekin, Bağırğan Yayınevi, Yıl.2, Ankara, 1998, s.3.

²⁴ ERKAL, Mustafa. **Sosyolojik Açıdan Spor**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1982, s.119.

²⁵ KILCIGİL, Ertan. **Sosyal Çevre-Spor İlişkileri**, Bağırğan Yayınevi, Ankara, 1998, s.8.

Bir eğitimci gözü ile spor, kişiliğin oluşumunu ve karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak amacı ile önerilen disiplin; yöneticilerin enerjisiyi biçimlendirmek için kullandıkları yöntemdir.²⁶

Spor bir eğitim programı olarak okullarda yer almadan daha önce insan hayatının öncelikle toplumsallaşma sürecine aile ve oyun arkadaşları akran grupları ile girmektedir. Toplumsal hayatın tüm aşamalarında öncelikle beden hareketleri olarak var olan ilkel haliyle spor yöresel özelliklerin etkisiyle ferdi çevreler ve onun bir kişi, şahsiyet olmasında etkili olabilir.²⁷

Bir toplumda spora katılımın şekli, düzeyi, yararı ve sorunları sadece kişilerin yetenekleri ve ilgilerine bağlı değildir. toplumun spora bakış açısı dolayısıyla sporu yönetim ve organizasyonu büyük önem taşımaktadır. Günümüzde tüm dünya ülkeleri spora büyük önem vermekte ve uluslar arası spor organizasyonlarında ön sıralarda yer almak için mücadele etmektedir. Ancak kaybedenler her zaman kazananlardan daha çok olmaktadır. Başarıları sürekli olan ülkelere bakıldığında ise sporun bu toplumların yaşam biçiminin bir parçası olduğu görülmektedir.²⁸

Spor, sadece gelişmekte olan çocuklar için yalnızca sağlık ve gelişme için değil, aynı zamanda kişilik gelişimleriyle mental sağlıkları açısından da önemlidir. Spor yapan çocuklar kişisel deneyimlerini, yaratıcılıklarını geliştirir ve sorumluluk duygusunu kazanırlar. Yardımlaşma ve işbirliği yapma, arkadaşlarına ve oyun kurallarına saygı gösterme gibi sosyal davranışları da kazanarak olumlu bir benlik gelişimi sağlarlar.²⁹

Fişek, sporu şöyle tanımlamıştır: Spor yapan açısından kazanmaya dönük, teknik ve fizik bir çaba; izleyen açısından yarışmaya dayalı estetik bir süreç; toplum genelince oluşturulan bütün içinde de, yerine göre o toplumun çelişki ve özelliklerini olduğu gibi yansıtan bir ayna, yerine göre onu yönlendirebilen etkili bir amaçtır.³⁰

26 ÖZMEN, A.g.e. s.135.

27 ERKAL, A.g.e. s.118.

28 ÖZTÜRK, Füsün, **Toplumsal Boyularıyla Spor**, Bağırhan Yayinevi, Ankara 1998, s.7

29 MENGÜTAY, Sami, **Okul Öncesi ve İlkokullarda Hareket Gelişimi ve Spor**, Türkiye Cim. Fed. Eğt. Kom. Yay. No:1, İstanbul 1997, s.112.

30 ÖZTÜRK, A.g.e. s.7.

Spor olayında en önemli sakınca, toplumun bu olaya ilgi ve beğenisini tehlikeye düşüren, aşırı kazanma hırsıdır. Bu nedenle, gerçek sportmenlik anlayışını benimseyememiş yöneticiler ve fanatik taraftarlık gösterileri yapan bazı seyirciler, çirkin tezahürat ve kavgalara neden olabilmektedir. Gerçekte spor, bir centilmenlik olayıdır.

Çocukları ve gençleri sportmence yarışmaya teşvik etmek ve onların ruh ve beden sağlığını en üst düzeye çıkarmak için gelecek nesillere yatırım yapılmalıdır. Tüm anne babalarla, eğiticiler ve spor severler bu çabaları desteklemelidirler.³¹

2.2. Beden Eğitiminin Tarihi Gelişimi

Hareket, canlılığın tek belirtisi olduğu gibi, vücut eğitiminin önde gelen tek aracıdır.

İlk insanın tabiat güçlerine karşı tek başlarına yaşama savaşı verdiği tarih öncesi çağlarda beslenme, korunma, savunma, barınma, giyinme çabasına dönük hareketlerini ve doğa ile mücadelesini beden kültürü saymak mümkün değilse de, neolitik dönemin bilinci içerisinde insanın doğaya hakim olaya yüz tuttuğu dönemden itibaren başladığını gördüğümüz bilinçli hareketlerin bir başlangıcı olarak saymamak da mümkün değildir.³²

Var olmaya dönük bedensel eylem ve uğraşların giderek “sportif” bir görünüm olması, biraz gecikmeyle başlamıştır.

Tarihteki ilk sporlar ister araçlı, ister araçsız yapılsın savunma ve saldırı kökenli olanlardandı; bir başka deyişle, insanın doğayla girdiği ölüm-kalım savaşının zorunlu bedensel eylemlerinden kaynaklanır.³³

İnsan, doğal savunma ve saldırı aracı olarak ellerini yumruk yaparak silaha dönüştürmesi, kollarını itme ve savurma gücü ile birleştirerek kullanmasıyla, boks sporunun esasını teşkil eden hareketlerin ortaya çıkmasına yol açtığını görürüz.³⁴

³¹ ERKAN, Necmettin, **Yaşam Boyu Spor**, Boyut Yayıncılık, İstanbul 1996, s.68.

³² AFYON, Yakup Akif, Tunç Ali, **Beden Eğitimi ve Spor Tarihi**, Damla Ofset, Konya 1997, s.1.

³³ FİŞEK, Kurthan, **Dünyada ve Türkiye’de Spor Yönetimi**, Bağırğan Yayınevi, Ankara 1998, s.15.

İlkel vücut alıştırmaları arasında insanın yer değiştirme şekli olan yürüme ve koşma gelir. İnsan bacaklarına ve nefesine güvendiği sürece üstün güçler karşısındaki durumunun daha güvenilir bir hale geldiğini de denemiştir. Ancak bu kuvvetlere karşı uğraşının ve başarılı olmanın birtakım yeteneklerin geliştirilmesine bağlı olduğunu da anlamıştır. Bu kabiliyetler de ancak sürekli egzersizlerle kazanılabilir.³⁵

Nehirleri geçmek, göllerde avlanabilmek ve su üzerinde durabilmek için yaptıkları ilkel hareketler de bugünkü yüzme sporunun temelini teşkil etmiştir.³⁶

İlkel insan; hayvanlarla, kendi cinsinden olanlarla yakından mücadele etmek zorunda kalınca kendi vücut ağırlığı ile kas gücünden faydalanma şeklini, yani güreş sporunun başlangıcı olmuştur.

İnsanın silahsız, adam adama yakın mücadelede en iyi savunma ve saldırma aracı eli ve kol olduğu düşünülürse, bunu etkili bir şekilde kullanmanın, yani elini yumruk yaparak, kolun itme ve savunma gücünü de buna katarak vurmanın, ilk insanın ne kadar işine yaradığını düşünebiliriz.³⁷

Beden Eğitimi ve spor sanat gibi, bilim gibi, felsefe gibi, din gibi vb. pek çok beşeri olgu gibi kültürün vazgeçilmez unsurudur. İnsanın beden hareketlerinin organize bir şekilde hayatlarına, zaman zaman da yarışmaya yönelik bir sportif gösteriye dönüşmediği toplum yoktur.³⁸

Beden Eğitiminin fert ve toplum gücünü ve sağlığını geliştirici değerlerinin çok eskiden beri takdir edilmiş olduğu, tarih öncesi ve kültür çağları insanların yukarıda açıklanan hareket şekillerini uygulamış olmaları ile ispatlanır. Her ne kadar bu konuda en eski çağlara ait kalıntılar pek sınırlı ise de bunlar yine İ.Ö. 4.-5. bin yıllarına kadar geriye gidip o çağlarda yaşamış uygarlıkların beden eğitimi anlayış ve uygulayış tarzlarını kavramak olanağını verecek niteliktedir.³⁹

34 AFYON, A.g.e. s.2.

35 ALPMAN, Cemal, **Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1972, s.2.

36 AFYON, A.g.e. s.2.

37 ALPMAN, A.g.e. s.3.

38 ERKAL, A.g.e. s.19.

39 ALPMAN, A.g.e. s.6.

Bugün beden eğitimi ve sporun temelini oluşturan hareketlerin ilk insanlar tarafından doğal olarak yapıldığını şartlar gereği hayatlarını sürdürme çevik, güçlü ve dayanıklı olmak için zorunlu yaptıklarını biliyoruz.⁴⁰

Vücut kültürü ile ilgili faaliyetlerin tarih içinde ilk izlerini Orta Asya ve Ön Asya bölgelerinde görmek mümkündür. Beden eğitimi konusunda yarışma üzerine ilk yazılı belge Boğazköy'de ele geçmiştir. Eti uygarlığına ait olduğu tahmin edilmektedir.⁴¹

Yirmi bin yıl geriye giden mezolitik dönemden neolitik döneme girilmesi böyle başlamıştır. Bu dönemlerde beceri olarak benimsenmiş birtakım uğraşları ileride spor olarak niteleyebileceğimiz olguların maddi ve teknik bulguları olarak kabul etmemiz mümkündür. İ.Ö. 3000 yıllarında okçuluk-güreş artık spor olarak Mısır ve Sümer uygarlıklarında yapılmakta idi. Binicilik İ.Ö. 4000 yıllarında Orta Asya'da Türklerin atı evcilleştirmesine kadar gitmekle beraber ilk at sırtında adam heykelinin bulunuşu ile (İ.Ö. 1400 Anadolu'da) gene Türklerde spor olarak yapıldığını görüyoruz. Yüzme kürek-yelken gibi su sporlarının Mısır ve Akdeniz uygarlıklarında başladığı belirlenmiştir. Finlandiya'da Heinola yöresinde bulunan bir kızıağın İ.Ö. 6500 yılına ait olduğu anlaşılmıştır.⁴²

Anadolu'da M.Ö. 2000 yıllarında ilk uygarlığı Hititlerin kurduğu bilinir. Kral Hattuşil, M.Ö. 13. yüzyılda yaşamış, Hititlerin büyümesinde hizmeti geçmiştir. Hattuşil, savaş dönüşü başkente gelirken başkentten çıkan koşuculardan kim Hattuşil'in yanına önce gelirse, ona ödül verdiği kaydediliyor. Bu ödüle de o zamanlar mirahorluk ödülü deniyordu. Bu günkü anlamıyla seyisbaşı demek olan mirahorluk o zamanların atletizmi olarak biliniyor.⁴³

Eski Yunan'da felsefe kültürü ile beden kültürünün paralel yol alışı site devleti anlayışının, bir seçkinler aristokrasisinin sonucu olmuş sınıflı devlet yapısının içinde

⁴⁰ AFYON, A.g.e. s.2.

⁴¹ NİYZAZİ, Ali, **Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş**, Atlas Kitabevi, Konya 1988, s.8.

⁴² AFYON, A.g.e. s.3.

⁴³ İŞCAN, Fehmi, **Türklerde Spor**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1988, s.17.

gerçekleştirilmiştir. Gymasiun, Lycee, Akademia hem bedene, hem akla eğitim yaptıran yerlerdir.⁴⁴

İ.Ö. 700'lere kadar giden sürede dinsel törenlerde ata ve Güney Amerikalılarda basketbol sporunun yarış sporu olarak başlama tarihi olduğunu kabul etmeliyiz.

İnsanlık tarihinin geçmişinde kendisini emniyette hissettiği zamanlarda, geçim ve yaşama kaygısından kısmen de olsa kurtulmanın güveni ile insan iç dünyasına yönelebilmiştir. Böylece aşk, sevgi, öfke, neşe, tasa, doğa kuvvetlerine karşı korku, saygı, şükran, zafer şenlikleri gibi duyguları bugün adına “dans” dediğimiz hareketlerle ifade etmiştir.⁴⁵

Hıristiyanlığın Orta Çağda, aşırı bir din taassubunun tesiriyle fikri terbiyeye önem vermesi ve bedeni hayatın her türlü tabii ihtiyaçlarını reddetmesi, beden eğitimi sahasında sebep olduğu gerilik, hemen bütün tarihlerde “üzerinde ısrarla durulan bir kanaat halindedir.” “Beden temrinleri şeytan işidir” sözü adeta beden eğitimine ait Orta Çağ anlayışının toplu bir ifadesi olarak değerlendirilmiştir.⁴⁶

Asya'da vücut kültürünün türlü olayların etkisi ile çok belirli bir hal aldığı ya da unutulup gölgede kaldığı zamanlar olmasına karşın, Avrupa'dan önce vücut kültürünü alanında bir seviyeye geliştirdiği anlaşılmaktadır.⁴⁷

Günümüzdeki pek çok oyun formları, tarihin gerilerine gidildikçe dinsel içerikli bazı ayinlere denk gelen benzer özellikler gösterebilir.⁴⁸

Bütün ilkel toplumlarda olduğu gibi, bu kültürün temelini inançlara ve ibadet formlarına dayanmakta olduğu görülmektedir. Asya'nın vücut kültürünü genelde ötekilerden ayıran özellik adı konmuş bir yarış karakterinin bulunmayışındandır. İlk çağların Yunan vücut kültürünün yarış fikri ile karakterize edilmesine karşılık Asya ülkelerinde sadece fayda prensibine dayanan, yarışma kazanmaktan ziyade tabiatın

44 ERKAL, A.g.e. s.20.

45 AFYON, A.g.e. s.4.

46 ALPMAN, A.g.e. s.132.

47 AFYON, A.g.e. s.9.

48 GÜVEN, Özbay, **Futbol Topu ile Oynamanın Bazı Kültürlerde Benzer Görünümleri ve Tarihsel Gelişimine Ait Bilgiler**, Düşünen Siyaset Futbol, Yıl 1, sayı 2 Ersan Yayıncılık, Ankara 1999, s.105

görülür üstünlüğünü metafizik güçlerle yenmek, varoluşun bilincine varmak çabası içinde olduğu görülmektedir.⁴⁹

Her şeye rağmen Asya'nın Avrupa'dan önce vücut kültürü alanında bir seviye geliştirdiği söylenebilir.⁵⁰

Moğollar, geniş imparatorluk sınırlarını korumak için güçlü ve kuvvetli olmak zorundaydılar. Kendi yaşam biçimlerine Türklerden aldıkları tesirlerle daha da güçlendiren Cengiz Han, sporu hiçbir zaman ihmal etmemiştir.⁵¹

Hint vücut kültürü, erdemliğin bir vasıtası, dünyadan ziyade öteki dünyaya duyulan kuvvetli arzunun bir belirtisi, cenneti daha yaşarken elde etmenin, ebedi barış ve kurtuluşa ulaşmanın yolu olmak niteliğini taşımış, bu haliyle Hint toplumunun ortak malı olarak bugüne kadar varlığını korumuştur.⁵²

Türk medeniyetleri hakkındaki kaynaklardan Çin belgeleri de kendileri için başarısız geçen savaşlardan dolayı olumlu yargılar yansıtmaktadır. Batılı araştırmacı ve tarihçilerin kasıtlı veya kasıtsız olarak Asya haklarını birbirine karıştıran incelemeleri ve uygarlıkların pek çok belirtilerini Türklerden başkasına mal etme eğilimleri Türk uygarlığın insanlık tarihi içindeki yerine gölge düşürmekten uzak kalmamıştır.⁵³

Türk tarihi Asya kıtasında, M.Ö. 4000 yıllarından itibaren başlar.⁵⁴ Türkler, Asya'nın o zaman için verimli vadilerinde, göl kıyılarında, ülkelerini çevreleyen Kingan, Altay ve Kranlık dağlarının yamaçlarında toprak süren, hayvan besleyen ve maden işleten uygar bir toplum olarak mutlu yaşantılarını sürdürmekteydiler.⁵⁵

Orta Asya'nın kuzeyinde yer alan ormanlarda, büyük çam ağaçları, derin vadiler kişilerin yaşamını etkilemiştir. Oralarda yaşayan insanları doğa ile mücadele eden bir ruh kazandırmış ve onları avcı yapmıştır.

⁴⁹ AFYON, A.g.e. s.9.

⁵⁰ ALPMAN, A.g.e. s.28.

⁵¹ İŞCAN, A.g.e. s.47.

⁵² ALPMAN, A.g.e. s. 52.

⁵³ AFYON, A.g.e. s. 10.

⁵⁴ İŞCAN, A.g.e. s. 27.

⁵⁵ ALPMAN, A.g.e. s. 29.

Türkler Hazar denizine kadar uzanan ovalarda hayvan yetiştirme ile uğraşmışlardır. Özellikle ata çok önem vermişlerdir. Elverişli hayat şartlarında avcılığı, ata hakimiyeti, yüzmeyi öğrenmişlerdir.

M.Ö. 3000 yılına girerken, Orta Asya’da kuvvetli bir kuraklık başlamıştır.⁵⁶ Sürekli kıtlıklar sebebiyle ana yurtlarını bırakarak başka ülkelere göç etmeye başlamışlardır.⁵⁷

Bu zamanda uzun bir zaman aşımına uğrayan Türkler, göç yollarında Orta Asya’daki yaşamları sırasında kazandıkları beden becerilerini bugünkü spor anlayışına göre yapamamışlardır.⁵⁸

Türklerin gittikleri yerlere götürdükleri ileri medeniyetleri tarım, madencilik, hayvan besleme gibi faaliyetlerine veya yerli halkın yaşantılarına kazandırdıkları yenilikleri, kendi geliştirdikleri özel yazıları ile bıraktıkları anıtları ile elimize kadar ulaşan Ergenekon, Manas, Oğuz Kağan ve Gilgamiş destanları⁵⁹ gibi eserlerden uygar geçmişlerine tanık olmak imkanı elde edilmiştir.⁶⁰

Türklerde çocuklar çok erken yaşta at sırtında başlayan bir eğitimle büyürler. Hemen hepsinin kökü totem kültürüne dayanan, avcılık ve göçebelikten sonra savaşa hazırlık amacıyla uygulanan binicilik oyunlarının en yaygınları, bugün Orta Asya bozkırlarında olduğu kadar, Anadolu’nun pek çok yerlerinde türlü değişiklikler içinde oynanan kaçma-kovalama hareketleri, Gök-Börü-Kız-Börü ve Beyge oyunları ile bir çeşit atlı hokey oyunu olan Çöğen ve bir savaş idmanı olan Cirit oyunlarıdır.

Asya’da en eski spor türünden biri güreştir. Güreş geleneği Türklerin bulunduğu her yerde bugün de otantik haliyle korunmuştur.

Türklerin bugünkü futbola benzeyen bir oyunu Kaşgarlı Mahmud’un dokuz yüzyıl önce yazdığı “Divan-ı Lügat-it Türk” adlı eser tanıklık etmektedir.⁶¹ Kaşgarlı

⁵⁶ İŞCAN, A.g.e. s. 27-28.

⁵⁷ ALPMAN, A.g.e. s. 29.

⁵⁸ İŞCAN, A.g.e. s. 28.

⁵⁹ ERKAL, A.g.e., s. 10.

⁶⁰ AFYON, A.g.e., s. 10.

⁶¹ ALPMAN, A.g.e., s. 30-35.

Mahmud, top ve top oyunlarının XI. yüzyıl Türk toplum hayatında oldukça yaygın olduğunu belirtmektedir.⁶²

2.2.1. Dünyada Beden Eğitiminin Tarihi gelişimi

Yeni ve yakın çağlarda her alanda eskiye nazaran farklı değişiklikler olmuştur. 14. yüzyılda başlayan değişiklikler; önce Avrupa'da, Amerika'da ve sonra tüm dünyaya yayılmıştır. Orta Çağ Avrupa'sında insanların kalıplaşmış düşüncesi Yeni Çağda bozulmuş, doğa karşısında duyma ve düşünmeye başlamışlardır. Böylece Orta Çağdan çıkılıp, Yeni Çağa geçilmiştir. Yeni Çağı hazırlayan bu düşünce hareketleri, din alanında, ilim alanında olmuştur. Avrupa tarihinde Yeni Çağın başlangıç dönemi sayılan bu döneme Rönesans ve Reform devri denir.⁶³ Eski Yunan ve Roma sanat ve kültürünü soylu tarafları ile yeniden diriltmek, insan eğitiminde ruh ve vücudun dengeli bir tarzda geliştirilmesini sağlamak düşüncesiyle ortaya atılan bu fikir akımının temsilcileri çağlar arasında bir köprü görevi yapan tutumları ile her iki çağda da görmekteyiz.⁶⁴

Yeni Çağa geçişi oluşturan bu olaylar sonucunda Avrupa'da kitle sporunun doğuşu olmuştur. Ruh ve bedenin dengeli bir şekilde eğitilmesi gündeme gelmiştir.⁶⁵

Avrupa insanı 17. yüzyıldan itibaren olgunluk dönemini yaşamıştır.⁶⁶

İtalyan Hümanistleri, üstün bir eğitim idealinin hüküm sürdüğü klasik çağ için, Yunan ve Roma devri için büyük bir ilgi ve hayranlık duymuşlardır.

Beden eğitiminin faydası üzerinde duran İtalyan eğitimciler, Enea Silvio, Piccolomini, Vittorino da Feltre'dir.⁶⁷

Yepyeni bir şekilde Yeni Çağ sporu olayları önce İtalya'da, sonra Almanya, Fransa, İspanya'da uygulanmaya başlamış daha sonra da okullara kadar girmiştir. Almanya'da Bozdov'dan sonra, gençler ülkelerini kurtarmak amacıyla kuvvetli olmaya

⁶² GÜVEN, A.g.e., s. 106.

⁶³ İŞCAN, A.g.e., s. 23.

⁶⁴ FİŞEK, A.g.e., s. 146.

⁶⁵ AFYON, A.g.e., s. 79.

⁶⁶ İŞCAN, A.g.e., s. 230.

⁶⁷ ALPMAN, A.g.e., s. 146-147.

özen gösterip, spor kulüpleri kurarak, buralarda çalışmaya başladılar. 1744-1811 yılları arasında yaşayan Saltıman, çocukların beden eğitimine önem verdi. Fransa'da ihtilalden sonra kilise ve krallığın koyduğu yasaklar kaldırılmış, halk milli gayretlerle beden egzersizlerine önem vermiştir. 18. ve 19. yüzyıllarda İsveç'te önce askeri karakterde kurulan jimnastik sporu, 1836 yılında Ling'in yayınladığı jimnastik talimatıyla daha derli toplu yapılmaya başlanmıştır. Bir ara her okula bir jimnastik salonları yapılarak işin önemi üzerinde durulmuştur. Ling, aynı zamanda aletli jimnastiğin ilk temsilcisidir.

Anadolu ve Uzakdoğu ülkeleri de Yeni Çağdan etkilenmişlerdir. Etkileniş Avrupa'nın diğer ülkeleri gibi olmamakla birlikte; devlet teşkilatlarında, sosyal hayatlarında ve ekonomilerindeki değişiklikler yavaş yavaş kendini göstermiştir.⁶⁸

Dünya sporunun ilk çağlarda başlayan ve insanlar için vazgeçilmeyen bir unsur olarak yapılışından başlayarak, yakın çağlarda değişerek son şeklini bulan spor, özgürce akıp giden ve zapt edilemeyen bir ırmak gibi savaş ve üstünlük sağlamak amacıyla kullanılmasının yanında bazen de bir kumar aracı gibi kullanılmış olması, toplumların farklı yaşam biçimlerinin bir yansıması olarak ortaya çıkmıştır.

1896 yılında, ilk Modern Olimpiyat Oyunları düzenlenerek, her milletin bu oyunlarda kendilerini gösterebilmeleri fırsatı verilerek, sporun barışçı amaçlarla kullanılabilmesi sağlanmıştır.⁶⁹

2.2.2. Türkiye'de Beden Eğitiminin Tarihi Gelişimi

Yakın Çağın karakterine uygun bir şekilde giderek gelişen dünya sporu Avrupa'da ve Amerika'da yeni bir yüz kazanırken; Osmanlı İmparatorluğunda da başka bir çehreye bürünmüştür.⁷⁰

Avrupa'yı saran yeniliklere, Osmanlı Devleti Sultan Abdülmecit zamanında, 3 Kasım 1839'da ilan edilen Tanzimat Fermanı paralelinde, okullara "jimnastik" adı altında bedensel etkinlikler, ilk olarak askeri mektepler Nazırı Galip Paşa zamanında

⁶⁸ İŞCAN, A.g.e., s. 23-25.

⁶⁹ AFYON, A.g.e., s. 80.

⁷⁰ İŞCAN, A.g.e., s. 25.

törenele kabul edildi. Askeri okulların ilk resmi jimnastik öğretmenleri Lesen Marti ve Piçini oldu.⁷¹

Sultan Abdülaziz döneminin spor tarihimizi ilgilendiren en önemli olayların başında Fransızca eğitim yapan Galatasaray Lisesinin açılması gelir.⁷² Okulun beden eğitimi öğretmenleri Sadrazam Ali Paşa'nın zamanında Fransa'dan getirilir.⁷³

Fransız liselerinin eğitim programlarını ülkemizde uygulayan sivil okulumuz Galatasaray Lisesi (Mekteb-i Sultani)'nde 1 Eylül 1868'den itibaren "jimnastik" adıyla beden eğitimi dersleri verilmeye başlandı. İlk hocaları Curel, Morroux ve Stangali adlı yabancı uzmanlar oldu.⁷⁴

Mösyö Curel Fransa'dan gelirken beraberinde jimnastik araçları da getirmiştir. 1877 yılına kadar Galatasaray Lisesinde öğretmenlik yapan Mösyö Moiroux bir süre sonra Yüzbaşı rütbesi verilerek Tophane Askeri Sanayi Mektebine jimnastik öğretmeni olunca, yerine İtalyan Martinetti atanır. Bu öğretmenler getirdikleri jimnastik ile, ilk modern sporun temelini ülkemizde atan şahıslar olurlarken, bize beden eğitimi, jimnastik olarak girmiştir.⁷⁵

Martinetti'de 1878 yılında Harbiye Mektebine jimnastik öğretmeni olunca son sınıf öğrencilerinden sporu çok seven Faik Efendi (Üstün İdman) jimnastik derslerini birkaç ay yürütmekle görevlendirildi.⁷⁶ Böylece sivil okullarımızın ilk Türk beden eğitimi öğretmeni oldu.⁷⁷ Bir süre sonra Beyoğlunda jimnastik salonu bulunan İtalyan Stangali öğretmen olarak ders vermeye başladı. Galatasaray Lisesi Türk sporuna çok şey kazandırmıştır.⁷⁸

71 KASAP, Hasan, **Morpa Ansiklopedisi**, cilt 1, Orhan Ofset, İstanbul 1977, s. 156.

72 DEMİRCİ, Nuri, **Sporda Yönetim-Teşkilatlanma ve Organizasyonlar**, Milli eğitim Basımevi, Ankara 1986, s.640.

73 ERKAL, A.g.e., s. 124

74 KASAP, A.g.e., s. 156.

75 ERKAL, A.g.e., s. 124.

76 KAHRAMAN, Atf, **Osmanlı Devletinde Spor**, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1. Baskı, Ankara 1995, s.641.

77 KASAP, A.g.e., s. 156.

78 KAHRAMAN, A.g.e., s. 642.

Galatasaray Lisesinin öğretmenlerinden Faik Bey ve arkadaşı Binbaşı Mahzar Hoca, Türkiye’de aletli jimnastik sporunun da temelini atan şahıslar olmuşlardır. Bu öğretmenler öğrencilerine sadece spor yapmayı değil, vatanseverliği, insanlığı, haşin olmamayı, sağlam olmayı, gürültüsünü çıkarmadan memleket sevgisini en yüksek ölçüde yüreklerinde taşımayı davranışlarıyla öğretiyorlardı. 1892 yılında İstanbul’da kurulan Aşiret Mektebinin birinci ve dördüncü sınıflarına “Talim” ve son sınıf dersleri arasına da “ayak talimi” dersi konulur. Askeri okullardan Bahriye Mektebi ve Maçka Askeri Mektebine daha sonra Darüşşafaka’da da müfredat programlarına “beden eğitimi” dersi konulmuştur.⁷⁹

1920 yılında Cumhuriyetin ilanı ve bu arada ulu Önder Atatürk’ün önderliğinde her alanda başlatılan kalkınma seferberliği doğrultusunda Türk sporunda da önemli kıpırdanmalar görülmeye başlanmıştır.⁸⁰

Daha sonra Selim Sırrı Tarcan, Nizamettin Kırşan ve Vildan Aşır Savaşır, lise eğitimi üstüne, spor eğitimcisi formasyonu veren yabancı ülkelerde ek öğrenimle formasyon kazanma yoluna gitti.⁸¹

İlk olarak da Selim Sırrı Tarcan, Ali Sami Yen ve arkadaşları tarafından 22 Mayıs 1922 yılında Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı kurulmuştur. Ayrıca Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi de yine bu yılda kurulmuştur.⁸²

Selim Sırrı Tarcan, spor eğitimcisi yetiştirmede açtığı özel kursların yanında 15 Ağustos 1923’te toplanan “Heyet-i İlmiye”de yer alarak hükümet programına ilk defa 1 yıl süreli “Beden Eğitimi Öğretmeni” Okulunu koydurmayı başladı.⁸³

Ülkemizde beden eğitimini bir ilim olarak ilk defa ortaya atan Selim Sırrı Tarcan olmuştur.⁸⁴

1924 yılında ülkemiz ilk olarak Paris’te yapılan olimpiyata katılmıştır.

⁷⁹ ERKAL, A.g.e., s. 125.

⁸⁰ DEMİRCİ, A.g.e., s. 42.

⁸¹ KASAP, A.g.e., s. 156.

⁸² DEMİRCİ, A.g.e., s. 42.

⁸³ KASAP, A.g.e., s. 156

⁸⁴ ERKAL, A.g.e., s. 127.

1936 yılına kadar süren Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakının yaşamı aynı yıl Türk Spor Kurumunun kuruluşu ile ortadan kalkmıştır.

1938 yılında 3530 sayılı kanunla Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1896 yılında düzenlenen şekli ile Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü olarak hizmet vermiştir. 4325 sayılı yasa ile 1942 yılında Milli Eğitim Bakanlığına, 1960 yılında 7474 sayılı yasa ile yeniden Başbakanlığa ve 1970 yılında, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlanmıştır. 1933 yılında çıkartılan 2287 sayılı yasa ile okullardaki beden eğitimi, spor ve izcilik etkinliklerinin yönetimi ve geliştirilmesi amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı içerisinde “Beden Eğitimi ve İzcilik Müdürlüğü” kurulmuştur.⁸⁵

Cumhuriyet döneminde okulların sayısı ve mevcutları arttıkça bilgili ve formasyonlu spor eğitimcisi ihtiyacı da büyük ölçüde hissedildi. Bunu gidermek için 1932-1933 öğretim yılında⁸⁶ Gazi Eğitim Enstitüsünde erkekler için üç yıl süreli “Beden Eğitimi Şubesi” açılır.

1937 yılına kadar yalnız erkek beden eğitimi öğretmeni yetiştiren bu kurum, 1937 yılından itibaren bayan beden eğitimi öğretmeni de yetiştirmeye başlar.⁸⁷

1967 yılına kadar ülkemizin tek spor eğitim kurumu olan Gazi Eğitim Enstitüsüne önce İstanbul, daha sonra Bursa, İzmir ve Diyarbakır illerinde Eğitim Enstitüleri eklendi.

1974 yılında ilk olarak Ankara 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi ardından Manisa ve Anadolu Hisarı Gençlik ve Spor Akademileri kuruldu. Sporun daha bilimsel olarak yapılmasına yardımcı olacak antrenörler, beden eğitimi öğretmenleri, spor yöneticileri, masörler ve manitörler yetiştirilmeye başlandı.⁸⁸

⁸⁵ Spor Şurası Bildirileri, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, 1990, s.43, 237.

⁸⁶ KASAP, A.g.e., s. 156.

⁸⁷ ERKAL, A.g.e., s. 131.

⁸⁸ ERKAL, A.g.e., s. 156.

Eğitim Enstitülerinin üç yıllık eğitim vermelerine karşılık, akademilerin dört yıllık eğitim vermelerinin yarattığı problemler, 1980'lerde giderilerek lisans tamamlama yolu ile akademik gelişimin önü açıldı.⁸⁹

1992 yılında Beden Eğitimi ve Spor bölümlerinin bir çoğu Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okuluna dönüştürülmüştür. Ülkemizde beden eğitimi ve spor alanlarında 40 kadar üniversitede 4 yıllık yüksekokul veya öğretmenlik bölümü bulunmaktadır. Bunların yarıdan fazlası yüksekokuldur.⁹⁰

Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri / Yüksekokulları, ülkemizde orta dereceli okullardaki beden eğitimi öğretmeni, spor yöneticisi ve antrenör ihtiyacını karşılamak için Türk sporuna hizmet etmek gayesi ile kurulmuşlardır.⁹¹

Günümüzde beden eğitimi dersleri, Milli Eğitim Bakanlığı onayı ile hazırlanmış olan müfredat programı dikkate alınarak yapılmaktadır.⁹²

Türkiye'deki idari, siyasi ve ekonomik gelişmelerin spor teşkilatlanmasına da yansdığı tespit edilmiştir.⁹³

2.3. Beden Eğitiminin Önemi Ve Amaçları

2.3.1. Beden Eğitiminin Önemi

Çocukların ve gençlerin gelişim çağında, aerobik antrenman temeli üzerinden spor yapmaları onların, güçlü, dengeli, becerikli, sportmene yarışan, kolayca sosyal ilişkiler kurabilen ve güleç yüzlü insanlar olma şansını artırır.⁹⁴

⁸⁹ KASAP, A.g.e., s. 156.

⁹⁰ ERKAL, A.g.e., s. 137.

⁹¹ GÜVEN, Özbay, **Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Beden Eğitimi ve spor Öğretmeni Yetiştiren Okulların Eğitimini Hazırlayıcı Çalışmalar**, Bed. Eğt. ve Spor Bil. Dergisi, cilt 1, sayı 2, Ankara 1996, s.80.

⁹² KARAKUŞ, Seydi, VEYSEL, Küçük, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bil. Dergisi, Yıl 1, sayı 1, Özerk Matbaa, Kütahya 1999, s.289.

⁹³ EKENCİ, Güner, SERASLAN M. Zait, **Gelişim Aşamaları Bakımından Türk Spor Teşkilatı ve Değerlendirilmesi**, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, cilt II, sayı 3, Ankara 1997, s.72.

⁹⁴ ERKAN, A.g.e., s. 102.

Beden Eğitimi insan sağlığı, karakter oluşumu, moral ve verimliliğin artırılması, milli yönden güçlü, ortak duygu ve davranışları yüksek bir insan varlığı ile doğrudan etkili bir eğitim faaliyetidir.

Bu nedenle, zihni ve fikri gelişimle bedeni gelişimin uyumlu olması, insan ve toplumun daha sağlıklı, dengeli, verimli ve daha mutlu olmasında önemli rol oynar. Bunun yanında toplumların beden eğitimi ve propagandalarını yapmaları açısından önem taşır.⁹⁵

İnsanın toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, birbirleriyle olan ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına karşı saygılı, dürüst davranması, zeki, ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasına bağlıdır. Bu amaç ve ilkeye bağlı kalındığı sürece, beden eğitimi sadece tek yönlü gelişim kabul etmemektedir. Beden, ruh ve fikir eğitimi genel eğitimin tamamlayıcısıdır.⁹⁶

Fertlerin ve toplumun sağlık ve mutluluğunu bir amacı değil, aracı olan beden eğitimi ve spor faaliyetleriyle birçok özelliklerin kazanılabilmesi mümkündür. Bu özellikleri iki ana başlık altında toplayabiliriz:

Bunlar;

- Fiziksel özellikler (çeviklik, elastikiyet, mukavemet, sürat, hareket, koordinasyon vs).
- Ruhsal özellikler (yarışma ruhu, yardımlaşma duygusu, çalışma disiplini, cesaret, mücadele azmi ve kuvvetidir).⁹⁷

Beden Eğitimi ile Milli Eğitimin temel ilkelerine bağlı kalındığı sürece, kişinin beden, ruh ve fikir gelişimi de sağlanabilir. Oyun, jimnastik ve spor çalışmaları ile kişinin bedence sağlam, fikirce uyanık ve ruhen sağlıklı olmasının aracı görüntüsündedir.⁹⁸

⁹⁵ ERKAN, Necmettin, **Sağlık, Mutluluk, Zindelik, Güzellik ve uzun Ömür İçin Yaşam Boyu Spor**, Spor Kitabevi, Ankara 1998, s.85.

⁹⁶ SEL, Ruhi. İlk ve Orta Okullarda Beden Eğitimi, Öğretmen Yayınları **A.g.e.**, 2. Baskı, s. 11.

⁹⁷ ERKAN, **A.g.e.**, s. 86.

⁹⁸ SEL, Ruhi. İlk ve Orta Okullarda Beden Eğitimi, Öğretmen Yayınları, **A.g.e.**, s. 12.

Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, organizmanın bütünlüğü ilkesine dayalı olarak kişiliğin de eğitimidir. Öğrencinin gelişim özellikleri göz önünde tutularak; onların fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış fertler olarak yetiştirilmeleri en önemli araçtır.⁹⁹

Öğrencilerin beden ve ruh gelişimleri göz önünde tutularak yaptırılacak çalışmalarla sağlık durumlarını zararlı etkilere karşı korumak dayanıklı hale getirmek ve mümkün olan hallerde vücut bozukluklarını önlemeye ve gidermeye çalışmak.¹⁰⁰

Çocuğun içindeki saldırganlığın ve geçimsizliğin törpülenmesi ya da yetişkinin günlük yaşamındaki tek düzeliğin verdiği gerginliğin giderilmesi beden eğitimi ve spor etkinlikleriyle gerçekleşir. Çocuğun oyun içinde, oyun kurallarına göre hareket etmesini öğrenmesi, yasaları daha kolay tanınmasına ve daha uyumlu bir kişi olarak toplumda yerini almasına yardımcı olur.

Oyun içinde takım arkadaşlarıyla birlikte ortaklaşa başarı için savaş verilir, taktikler geliştirilir, önlemler alınır. Kendine, takımına, taraftarına ve temsil ettiği kesim zararlı olabilecek davranışları göstermekten kaçınarak özdenetimle disipline olur. Sporda sağladığı üstün başarısı, kişiliği ve oyun zekasıyla arkadaşlarına sağladığı üstünlük, onun zamanla liderlik özelliğini de ortaya çıkarır.¹⁰¹

Beden eğitiminin önemini sınıflandırırsak;

- Kişisel Yönden Önemi
 - Günlük işlerini ve yaşayışlarını en verimli şekilde yürütebilecek kuvvet, çeviklik, elastikiyet, çabukluk ve dayanıklılık sağlar.
 - İyi bir moral ölçüleri içerisinde gelişmiş kemik kas yapısı ve iyi duruş alışkanlıkları kazandırır.

⁹⁹ HARMANDAR, ÖZDİLEK, GÖRAL, A.g.e., s. 58.

¹⁰⁰ YALÇIN, A.g.e., s. 1.

¹⁰¹ HARMANDAR, A.g.e., s. 59.

- Hastalıklara karşı dayanıklılık sağlar.¹⁰²
- İyi ahlak ve karakter sahibi olmayı,
- Kendine güvenmeyi, sorumluluk duygusu kazanmayı,
- Boş zamanlarını oyun, yarışma ve buna benzer çalışmalarla değerlendirmeyi ve çevresine yararlı olmayı,
- Bu tip etkinlikler sonucu gerekli bilgi, davranış ve becerilerle mutlu olarak yaşamını sürdürmeyi bilir.¹⁰³
- Toplumsal Yönden Beden Eğitiminin Önemi
 - Liderlik, hoşgörü, arkadaşlık, iyiyi, doğruyu ve güzeli takdir etme gibi nitelikler kazandırır.
 - Kendini kontrol etmeyi, başkalarına ve kurallara saygıyı öğretir.
 - Toplumsal sorumluluğunu geliştirir.
 - Birlikte alma, birlikte iş yapma ve bireyin toplumda kendisini belirlemesine olarak verir.¹⁰⁴
 - Yurduna, ulusuna bağlı olmayı; elverişli durumlarda bu değerli varlıkları tanıtmaya çaba göstermeyi,
 - Ailesine değer vermeyi, aile bireylerine karşı sevgi, saygı ve hoşgörülüğün temel koşullardan biri olduğuna inanmayı,
 - Evinde okulunda ve tüm çevresindekilere karşılık beklemeden yardım etmeyi,
 - Çoğunluk kararlarına saygılı olmayı,
 - Kız ve erkek ilişkilerinde arkadaşlığı ön planda tutmayı amaçlar.¹⁰⁵
- Ekonomik Yönden Beden Eğitiminin Önemi
 - Ferdin günlük işlerini ve yaşayışını en verimli şekilde yürütebilmesini sağlar.

102 ARACI, A.g.e., s. 14.

103 SEL, Ruhi. İlk ve Orta Okullarda Beden Eğitimi, Öğretmen Yayınları, A.g.e., s. 12.

104 ARACI, A.g.e., s. 14.

105 SEL, Ruhi. İlk ve Orta Okullarda Beden Eğitimi, Öğretmen Yayınları, A.g.e., s. 12.

- Yapıcı ve üretici yetenekleri geliştirir.
- İş, görev ve meslek sorumluluğunu kazandırır.
- İşgücünü artırır.
- Çocuk ve Gençler İçin Beden Eğitiminin Önemi
 - Etkili ve çekici bir eğitim aracıdır.
 - Bireyi topluma hazırlar.
 - Bireyin mevcut yapısını geliştirici ve eğitici rol oynamasının yanında fikir ve ruh eğitiminde önemli bir rolü vardır.
 - Genç nesillerin yapıcı, aktif ve üretici olmasında sosyal kaynaşma ve kültürel kalkınmaya büyük etkisi olmaktadır.
 - Kişiyi toplumun en önemli ve onurlu bir üyesi yapar.
 - İyi alışkanlıklar edinmede önemli bir rolü vardır.
 - Kötü alışkanlıklardan daha kolay kurtulmaya yardımcı olur.¹⁰⁶

Spor, fiziksel ve ruhsal yönden genç nesillerin eğitiminde önemli bir yer tutmakta ve artık çağımızda gelişmiş toplumların eğitim programlarında beden eğitimi ve spor genel eğitimin bir parçası sayılmaktadır.¹⁰⁷

2.3.2. Beden Eğitiminin Amaçları

2.3.2.1. Beden Eğitiminin Genel Amaçları

Atatürk ilkeleri ve inkılapları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda; öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri genel

¹⁰⁶ ARACI, A.g.e., s. 14-15.

¹⁰⁷ TÜRKMEN Suphi, ÖZGÖNÜL Hamit, KAYATEKİN Muammer, VAROL Rana, **Beden Eğitimi Derslerinin Bir Öğretim Yılı Boyunca Ambulans ve Acil Bakım Teknikeri, Öğrenciler Üzerindeki Fiziksel ve Fizyolojik Etkileri**, Performans, cilt 1, sayı 3, 1995, s.142.

amaçtır.¹⁰⁸ Kişiyi en üst düzeyde yetiştirmek, milletimize ve insanlığa yararlı, iyi ve verimli yurttaşlar haline getirmek bütün öğretmenlerin milli görevidir.¹⁰⁹

Beden Eğitiminin Genel Amaçları şunlardır;¹¹⁰

- Atatürk'ün ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme.
- Bütün organ ve sistemleri seviyesine uygun olarak güçlendirme ve geliştirebilme.
- Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme.
- İyi duruş alışkanlığı edinebilme.
- Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme.
- Halk oyunlarımızla ilgili bilgi ve beceriler edinme, bunları uygulamaya istekli olabilme.
- Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme, törenlere katılmaya istekli olabilme.
- Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak boş zamanlarını spor faaliyetleri ile değerlendirmeye istekli olabilme.
- Temel sağlık kuralları ve ilkyardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- Tabiatı sevme, temiz hava güneşten faydalanabilme.
- İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme.
- Görev ve sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme.
- Kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verebilme.

¹⁰⁸ HARMANDAR, A.g.e., s. 60.

¹⁰⁹ SEL Ruhi, **Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1993, s. 15.

¹¹⁰ İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders İçi ve Ders Dışı Çalışma Rehberi, Milli eğitim Bakanlığı, Ankara 1997, s.153

- Dostça oynama ve yarışma, kazananı takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olma.
- Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıklar kazanma.
- Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme.
- Spor araç ve tesisleri hakkında bilgi sahibi olma ve bunları gereği gibi kullanabilme.

2.3.2.2. Beden Eğitiminin Özel Amaçları

Beden eğitimi dersinin amacı, değişik ve zengin hareketler yoluyla bedenin eğitilmesidir. Bu amacın gerçekleştirilmesi için ilköğretim programında bir dizi konu ve eğitim amaçları yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığınca öngörülen bu amaçlara, beden eğitimi dersleri uygulamalarında ulaşılmaya çalışılır.

Birçok spor dalının başlama yaşını içeren ilköğretim döneminde çocukları yönlendirmek gerekir. Çocuk bu yaşlardan itibaren iyi bir beden eğitimi öğretmenin gözlem ve etkileriyle kişisel birçok özellikleri kazanmaya başlar. Bunlar; başta sağlıklı bir fizik gelişimi ile birlikte cesaret, kendine güven, sorumluluk taşıma, yardımlaşma, paylaşma; karar verebilme; kişilik gelişimi ve irade gücünün oluşumu gibi kazanılacak yeteneklerdir.¹¹¹

2.4. Beden Eğitiminin Faydaları

Beden eğitimi dersleri; kuvvet, sürat ve çeviklik, denge, koordinasyon, esneklik, kas dayanıklılığı, iyi postür ve vücut mekanizması ve organik randıman konularını kapsar. Fiziki faaliyet ve egzersizler vücudun bütün parça ve sistemlerine tesir etmeli. Bu derler aynı zamanda, dengeli bir fiziki, sosyal ve entelektüel gelişmeye hizmet edecek geniş faaliyetleri de içine almalıdır.¹¹²

¹¹¹ HARMANDAR, A.g.e., s. 63.

¹¹² MUALLİMOĞLU, N.: **Çocuklara ve Gençlere Beden Eğitimi**, Avcıol Basım yayın, 3.Baskı, 1998, s.116.

1988 yılında yapılan, 1. Gençlik Şurasında gençliğin serbest zaman faaliyetleri ile ilgili konuda önerilerden bazıları şunlardır:

Ortaöğretimdeki gençlerin serbest zamanlarını değerlendirebilmesi için her şeyden önce ona bu imkan tanınmalı ve bunun için de ders programları ona göre düzenlenmelidir. Okulların fiziki yapılarına göre okul gençlik veya okul spor kulüpleri kurulmalı, bu kulüplerin okul yönetimi ile birlikteliği sağlanmalıdır. Spor, gençlere bir hayat tarzı olarak benimsetilmelidir, gençlerin spor yapma imkanları artırılmalıdır.¹¹³

Yukarıdaki önerilere baktığımızda beden eğitiminin faydaları daha açık ve net olarak görülmektedir.

Beden Eğitimi, bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişmelerinde olumlu etkileri olan bir aktivitedir.¹¹⁴

Beden eğitimi çalışmaları sırasında vücut parçalarının hareket ettirilmesi ve vücut parçalarının isimlerinin söylenmesi, çocuğun bedenini tanımasını ve daha iyi kullanmasını sağlar.¹¹⁵

Fertleri, fiziksel, ruhsal, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek modern eğitimin temel ilkelerindedir. Modern anlayışa uygun olarak eğitimdeki amacın gerçekleşmesi ferdin zihinsel eğitimi yanında fiziksel eğitimi ile mümkündür.¹¹⁶

İnsan organizması hareket için yaratılmıştır. Hareket, organizmanın normal fonksiyonlarının devam ettirilmesinde ve sağlıklı olmasında gereklidir. Hareket etmeyi öğrenme ve hareketler yoluyla öğrenmeyi amaçlayan beden eğitimi, genel eğitimin amaçlarına hareketler aracılığı ile katkıda bulunur. Bu çerçevede beden eğitimi; bireyin fiziksel, psikomotor, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimine katkı amacına yönelik organize edilmiş bedensel etkinliklerin tümü olarak ele alınabilir.¹¹⁷

¹¹³ I. Gençlik Şurası, **Gençliğin Serbest Zaman Faaliyetleri**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1989, s.258-259.

¹¹⁴ KARAKUŞ, **A.g.e.**, s. 279

¹¹⁵ ÖZER Dilara, Sevimay-Özer Kamil, **Çocuklarda Motor Gelişim**, Antalya 1988, s. 157.

¹¹⁶ ERKAL, **A.g.e.**, s. 119.

¹¹⁷ ARACI, **A.g.e.**, s. 31.

2.4.1. Beden Eğitiminin Fiziksel Gelişmeye Faydaları

Çocuklar okula girdikten sonra onların yapılarında hızlı bir gelişme gözlenir. Bu gelişim kızlarda yaklaşık 9, erkeklerde 11 yaşına kadar çok hızlıdır. Dışarıdan gelen bazı etkenlerin çocuğun gelişiminde etkili olduğu gözlenir.¹¹⁸

Bireylerin fiziksel gelişmelerine katkıda bulunmak yalnız beden eğitimine özgü bir amaçtır. Hareket, ferdin doğasında vardır. Hareket sisteminin temelini ise adaleler ve iskelet oluşturur. Hareket, bunların daha güçlü olmasına yardımcı olur.¹¹⁹

Daha enerjik bir organizma sağlar. Bedensel ve zihinsel yorgunluklara karşı direnci artırır. Kilo almasını önler, vücut yağ oranını düşürür. Bedensel işlerde geç yorulmayı, erken dinlenmeyi, iç salgı bezlerinin düzenli çalışmasını sağlar. Vücutta kılcal damar sayısı artar. Kalp üzerinde olumlu etkilere yol açar. Kalp volümü artar, hipertrofi olur, kalbi besleyen kroner damarlar genişler.¹²⁰

Şişmanlık, özellikle çocukluk ve ergenlik dönemlerinde önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Şişmanlığı oluşturan nedenler arasında kalıtsal ve çevresel faktörlerden beslenme alışkanlığı ve hareketsiz yaşam sayılabilir. Ancak şişmanlığın önlenmesinde en önemli değişken beden eğitimi etkinliklerine katılmaktır. Beden eğitimi programlarının kilo kaybındaki etkisini ortaya koymak amacıyla 8-18 yaş arasındaki 204 çocuğa sekiz hafta süre ile gelişimsel bir kamp programı uygulamıştır. Zamanla programa katılan çocuklarda anlamlı bir biçimde kilo azalması olduğu gözlenmiştir.¹²¹

Genellikle fiziksel-fizyolojik uygunluğun çocukların ve adolesanların optimal gelişmeleri için önemli olduğu kabul edilir. Çocuğun kendi kuvvetini, süratini, becerisini, dayanıklılığını diğerlerinininkiyle karşılaştırma isteği tabii bir ihtiyaçtır. Çeşitli

¹¹⁸ MENGÜTAY Sami, **İlkokul Çocuklarının Gelişim Özellikleri ve Fiziksel Eğitim**, Marmara Üniv. Atatürk Eğt. Fak., Spor Bilimleri Dergisi 2, İstanbul 1999, s.115.

¹¹⁹ ERKAL, **A.g.e.**, s. 120.

¹²⁰ İNAL, **A.g.e.**, s. 19.

¹²¹ ARACI, **A.g.e.**, s. 32.

oyunlar, egzersiz, çocuklar ve gençler için uygun bir fiziksel uyum kazanmada tabii bir yolu oluşturur.¹²²

Bireyin kas ve yapı olarak gelişimini artıran ve yardımcı olan önemli etken bedensel aktivitelerdir. Bedensel aktiviteler sayesinde gelişmiş kas, iskelet, tendon ve eklem oluşumunu sağlar. Fiziksel ve anatomik kondisyon ve performans hali kazandırır.¹²³

Solunum sisteminde ve solunumla ilgili problemlerde egzersiz yapanlarda olumlu farklılıklar vardır. Dayanıklılık artırırken yorgunluk zaafını azaltır. Süratin ve çabukluğun artırılmasına büyük etki yapar. Yapısal hareketlilik esnekliği artırır. Refleks gelişimi artar.

Günümüzde Beden Eğitimi ve Spor yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insanın fiziksel gelişimini de amaç edinir.

Bütün organ ve sistemlerini seviyesine uygun olarak güçlendirme ve geliştirebilme Yıldırım İ.-Yetim Azmi'nin yaptığı bir araştırmada beden eğitimi dersinin amaçlarından "bütün organ ve sistemlerini seviyesine uygun olarak güçlendirme ve geliştirebilme" amacı tüm gruplar tarafından en önemli 5 amaç içerisinde gösterilmiştir.¹²⁴

Yapılan bir araştırmada 13-18 yaş grubundaki spor yapan ve yapmayan gruplar arasında fiziksel uygunluk değerleri bakımından anlamlı bir fark bulunduğu görülmüştür.¹²⁵

Sunay Yasemin ve Sunay Hakan'ın yaptığı bir araştırmada öğrencilerin beden eğitimi dersinden beklentilerinin gerçekleşme düzeyi, fiziksel gelişim sağlama

¹²² AKGÜN Necati, **Egzersiz ve Spor Fizyolojisi**, 5. Baskı, 2. cilt, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir 1994, s. 309.

¹²³ AÇAK, A.g.e., s. 3.

¹²⁴ YILDIRAN İbrahim, YETİM A. A., **Ortaöğretimde Beden Eğitimi Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma**, Beden Eğt. ve Spor Bilimleri Dergisi, cilt 1, sayı 3, 1996, s.37-40.

¹²⁵ AYDOS Latif, KÜRKÇÜ Recep, **13-18 Yaş Grubu Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğrenim Gençliğinin Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklerin Karşılaştırılması**, Gazi Üniv. Bed. Eğt. Fak. Ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, cilt 2, sayı 2, Ankara 1997, s. 37.

konusundaki öğrenci beklentilerinin oranı % 84.4'tür. Ancak öğrencilerin çoğunluğu bu beklentinin hiç karşılanmadığını belirtmişlerdir.¹²⁶

Aynı çalışmayı Yıldırım İ.-Yetim A.-Şenel Ömer yapmışlardır. Bu araştırmada erkek öğrencilerin öncelikli amaçlar arasında beden eğitiminin fiziksel amacını ön plana çıkardıkları görülmüştür.¹²⁷

Programlı beden eğitimi etkinliklerinin on yaşındaki öğrencilerin devinimsel gelişimleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu söylenebilir.¹²⁸

2.4.2. Beden Eğitiminin Zihinsel Gelişmeye Faydaları

Beden eğitimi, genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edildiğine göre, zihinsel gelişime katkısı kaçınılmazdır. Becerilerin kazanılması otomatik değildir, öğrenilir. Bu nedenle ferdin öğrenilmesini sağlayan algılama, düşünme, mantık yürütme gibi zihinsel eylemlere ihtiyacı vardır.¹²⁹

Eğitim yelpazesinin tüm alanlarınca paylaşıldığı gibi, beden eğitimi de bilginin birikimi ve iç görü ile anlaşılmasını sağlar. bilginin edinilmesi, anlaşılması ve iç görü kazanma zihinsel gücün malzemesini oluşturur. Bu malzeme yorum yapabilme, değerlendirme, karar verme, düşünme süreçlerinde kullanılır. eğitilmiş birey düşünen bireydir. Günümüzde bilim düşünmeye yalnız zihinsel bir süreç olarak değil, tüm beden katıldığı bir süreç olarak bakmaktadır.¹³⁰

Becerinin öğrenilmesi yalnız o beceriye ilişkin düşünmeyi değil, buna bağlı olarak kurallar, teknikler, yöntemler ve terimlerin öğrenilmesini de içerir. Tüm bu bilgiler hareketin doğası, hareket ile ilgili zaman, mekan gibi etmenleri ilişkilendiren bilimsel ilkelerin kavranması, hareketin iyi yapılabilmesi ve yapılan hareketin öneminin

¹²⁶ SUNAY Yasemin-SUNAY Hakan, **Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri ve Beklentilerinin Gerçekleşme Düzeyi**, Gazi Üniv. Bed. Eğt. ve Spor Yüksekokulu, Bed. Eğt. ve Spor Bil. Dergisi, cilt 1, sayı 4, Ankara 1996, s.38.

¹²⁷ YILDIRAN İ.-YETİM Azmi-ŞENEL Ömer, **Farklı Cinsiyetteki Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri**, Gazi Üniv. Bed. Eğt. ve Spor Yüksekokulu, Bed. Eğt. ve Spor Bil. Dergisi, cilt 1, sayı 1, Ankara 1996, s.52.

¹²⁸ GÖKMEN Hülya, **Fiziksel ve Devinimsel Gelişimin Zihinsel Gelişim ile Akademik Başarıya Etkisi**, Hacettepe Üniv. Sosyal Bilimleri Dergisi, cilt V. Say 4, 1994, s. 36.

¹²⁹ ERKAL, A.g.e., s. 121.

¹³⁰ ARACI, A.g.e., s. 33.

anlaşılabilmesi için de gereklidir.¹³¹ Sinir sistemimizle bedenimiz arasında inanılmaz derecede karmaşık ve bir o kadar da basit bir ilişki vardır. Hareket ettiğimizde, bedenimiz beynimize her saniyede binlerce uyarım gönderir. Beyin bu uyarımları toplar, organize eder, belirli bir bütünlük içerisinde sınıflar. Daha sonra karar verir. Antrenman, sinir sistemimizin ve bedenimizin üzerine alabileceği bilgiyi uygun bir şekilde depolamamızı sağlar.¹³²

Zihinsel etkinliklerin olduğu davranışlar, öğrenme bilgilerinin alınıp işlenmesi sonucu, kişinin davranışlarında sürekli bir davranışın ortaya çıkma sürecidir.¹³³

Beden eğitimi etkinlikleri aracılığı ile birey, sağlık ilkeleri ve hareketin yaşamdaki önemini kavrar. İnsan hareketinin doğası, büyüme ve gelişmedeki önemi, temizlik, hastalıklardan korunma, dengeli ve yeterli beslenme, iyi sağlık alışkanlıkları vb. konularda bilgi edinir. bu gerçeklere ilişkin bilgilerin birikimi ile etkinlikler yeni bir anlam kazanacak, bu da her bireyin daha sağlıklı ve amaçlı bir yaşam sürdürmesine yardımcı olacaktır.¹³⁴

Hareketsel aktiviteler kişinin keşfedilmemiş zeka gücünü hayata geçiren önemli faktördür.

Beden eğitimi ve oyun yolu ile birey, günlük stres ve bunalımlardan bir nebze kurtulabilir. Psikolojik rahatlama ve zihinsel dinlenme sağlayabilir.

Kendi kendine güveni, ruhsal dayanıklılığı, ani kararlara karşı pratik çözüm ve çıkış yolları bulmayı sağlar.

Kişiliğin ve karakterin gelişmesine yardımcı olur. Cesaret, ataklık yapabilme hissi ve düşüncesi kazandırır.¹³⁵

1980 yılında yapılan bir deneyde 110 m. engelli koşan bir atlet, bu mesafeyi 12 kez arka arkaya zihinsel olarak koştu. Atlet, bu 12 koşunun 11'inde mesafeyi kendi

¹³¹ ERKAL, A.g.e., s. 121.

¹³² SYER John- CONNOLLY Christopher, Çeviri: ERKAN F. Umur, **Sporcular İçin Zihinsel Antrenman Rehberi**, Bağırğan Yayımevi, Ankara 1998, s.23.

¹³³ TAVACIOĞLU Leyla, **Spor Psikolojisi, Bilişsel Değerlendirmeler**, Bağırğan Yayımevi, Ankara 1999, s.14.

¹³⁴ ARACI, A.g.e., s. 38.

¹³⁵ AÇAK, A.g.e., s. 5.

gerçek performansı olan 15-16 saniyeler arasında tamamladı. son zihinsel koşusunda ise zaman 16.5 saniye idi. Atlet, yaptığı açıklamada, son engelde ayağının engele takıldığını, bu nedenle zaman kaybettiğini söyledi.¹³⁶

Hem acemi hem de tecrübeli sporcular aşırı bir duygusal uyarılma durumunda, kendilerine hakim olmayı, önceden belirlenmiş stratejiye uygun davranmayı, bunları zihni bakımdan mantıklı ve planlı bir şekilde sevk ve idare etmeyi öğrenmelidir. Bir dizi duygusal olay düşünmenin yoğunluğunu, süratini ve kesinliğini iyileştirebilir. Korku, yetersiz özgüven veya iç çatışmalar ise düşünmeye ket vurarak düşünme işlemlerinin sürat ve kesinliğini kısıtlar.¹³⁷

Bütün bu gözlemler ruh ve beden arasındaki karşılıklı büyük ilişki ve etkileşimi ortaya koymaktadır.¹³⁸

2.4.3. Beden Eğitiminin Psikomotor Gelişmeye Faydaları

Psikomotor gelişim, temelde kendisini harekete ilişkin davranışlardaki değişiklikler yoluyla ortaya koyar. Genel olarak vücut kontrolü, vücut koordinasyonu, bir başka deyişle sinir-adale sistemlerinin gelişimi demektir. Koşma, sıçrama, tırmanma, yakalama, takla atma vb. temel hareketlerin temelini oluşturur. Bu hareketlerin gelişiminde olgunlaşma kadar çevresel faktörler arasında yer alan olanaklar, motivasyon ve öğretim de önemlidir.¹³⁹

Psikomotor gelişim, yaşam boyu devam eden bir süreç olup motor becerilerde azalma ya da yeni bir becerinin kazanılması gibi tüm fiziksel değişmelerle ilgilenir.¹⁴⁰

İskelet kaslarının çok çeşitli hareketleri sırasında kas gruplarının koordine edilmesi ve istenilen hareketin amacına uygun biçimde yapılabilmesi merkezi sinir

¹³⁶ BAŞER Ergun, **Uygulamalı Spor Psikolojisi**, Bağırhan Yayınları, Ankara 1998, s. 49.

¹³⁷ BAUMANN S., Çeviri: İkizler Can H. –Özcan Ali Osman, **Uygulamalı Spor Psikolojisi**, Alfa Basım Yayın Dağıt., İstanbul 1994, s. 209

¹³⁸ BAŞER, A.g.e., s. 49.

¹³⁹ ERKAL, A.g.e., s. 120.

¹⁴⁰ ÖZER, A.g.e., s. 5.

sistemine ve sinirsel merkezlere bağlıdır.¹⁴¹ Kaslar çeşitli şekillerde uyarılabilirler ise de doğal koşullarda sınırları yolu ile sinir sisteminden gelen uyarılarla uyarılırlar.¹⁴²

Becerilerin gelişimi ferdin tepki zamanı, hız, kuvvet, dayanıklılık, koordinasyon, vücut yapısı, boy, ağırlık vb. özelliklerinin yanı sıra zihinsel ve duygusal özelliklerine de bağlıdır. Motor becerilerin gelişimi birikimi ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Becerilerin geliştirilmesi beden eğitimi programlarının temelini oluşturur. Ancak bu yolla ferdin bir bütün olarak gelişimine katkıda bulunabilir.

Kazanılan beceriler sonunda fert, etkinliklere katılmaktan hoşlanacak ve gruba uyumu kolaylaşacaktır. Fertler genellikle belli bir düzeyde kabiliyet ve beceriye sahip oldukları etkinlikleri yapmaktan hoşlanırlar. Beden eğitimi programlarında yer alan çeşitli becerilerin geliştirilmesine yönelik etkinlikler fertlerin ilgilerini de çeşitlendirecektir. Ferdin kazandığı beceriler serbest zamanların değerlendirilmesi açısından da önem taşır. Beceriler boş zamanların nasıl kullanılacağını ve ferdin yaşam biçimini belirler.¹⁴³

2.4.4. Beden Eğitiminin Toplumsal Gelişmeye Faydaları

Sosyoloji, değişik insan gruplarının özelliklerini, kurum fonksiyonları ile ilgilenen bir bilim dalıdır. Bireyin toplum içinde spora aktif ve pasif olarak katılması hem katılanlara, hem de aktivitenin geçtiği sosyal çevrede önemli oluşumlar sağlar.

Bireysel olarak kişinin aktif olarak spora katılımı sayesinde ön plana çıkmasına sebep olur. Toplumsal bir kişilik elde eder. Çevre, tanıma düzeyine ulaşır. Bu da sosyal hareketlilik olarak tanımlanır.¹⁴⁴

Toplumun çekirdeği ailedir. Anne-baba, çocuğu yetiştirirken toplum kurallarını baskı ya da ilkel metotlarla benimsetmemelidir. Düzene bağlı olmak, onun sınırları

¹⁴¹ GÜNAY Mehmet, **Egzersiz Fizyolojisi**, Bağırhan Yayınları, Ankara 1999, s. 120.

¹⁴² AKGÜN Necati, **Egzersiz Fizyolojisi**, Ege Üniv. Basımevi, 4. Baskı, İzmir 1992, s.1.

¹⁴³ ERKAL, A.g.e., s. 121.

¹⁴⁴ AÇAK, A.g.e., s. 3.

dışına çıkmamak güzeldir. Kupkuru öğütler vermeden düzen sağlayıcı oyunlarla çocuğu bu ortam içinde eğitmek, daha gerçekçi bir davranış olur.¹⁴⁵

Çocuğun bedeni gelişmesine paralel zeka gelişmesine yardımcı olmak için mutlaka oyun oynama ihtiyacı vardır. Eğer çocuk oyun oynamıyorsa zihinsel ve psikolojik eksiklikler vardır.

Ruhsal ve zihinsel özürlülerin bunalım ve streslerinden spor yaparak atılmasını sağlar. Bu konuda Dünya Olimpiyat Komitesi bu amaçla özürlüler arasında sportif oyunlar düzenlemektedir.¹⁴⁶ Bedensel, ruhsal ve sosyal yaralar sağlamak amacıyla yapılan sportif etkinliklerin bedensel özürlüler tarafından yapılabileceği uzun yıllar hiç düşünülmemiştir. Düzenli olarak spor yapan kişilerin sahip olduğu özelliklerden biri; çevresindeki kişilerle, arkadaşlarıyla ilişkisi daha iyidir. Paylaşma ve özveri duyguları daha gelişmiştir, kendilerine güvenleri daha fazladır.¹⁴⁷

Egzersiz ve oyun psikolojik ve zihinsel boşalım görüşü bugün en önemli oyun kuramıdır. bu kuramın temsilciliğini Aristotle yapmaktadır. bu kuram hapsedilmiş duyguların aktiviteler sayesinde dışarı çıkmasıdır. Bastırılmış ve zararlı olabilecek duyguların bu sayede doğal olarak atılmasıdır.

Egzersizlerden sonra bir rahatlık, uyuşukluk hissederiz. Bunu genellikle yorgunluğa bağlarız. Fakat bazı araştırmalar fiziksel aktiviteler arasında beyinde çok kuvvetli yatıştırıcılar etkisi olan endorfinler salınımının arttığını göstermiştir. Bu huzurlu ve sakin durumun buna bağlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bedensel aktivitelerin günlük streslerin yatıştırmakta ve kanalizesinde büyük etkisi vardır.¹⁴⁸

Duygusal ve toplumsal gelişim birbiri ile karşılıklı etkileşim halindedir. Duygusal gelişimin tam olarak kazanılmasından sonra, fert ancak topluma katkıda bulunabilir. Bu nedenle ferdin önce fert olarak kendine uyum sağlaması, bir başka deyişle kendini kabul etmesi, daha sonra gruba uyum sağlaması söz konusudur.¹⁴⁹

¹⁴⁵ SEL Ruhi, *Okul Öncesi Çocuklarına Oyunlar Yapma*, 1995, s. 13.

¹⁴⁶ AÇAK, A.g.e., s. 3.

¹⁴⁷ KALYON T. Alp, *Özürlülerde Spor*, Bağırğan Yayınevi, Ankara 1997, s. 23.

¹⁴⁸ AÇAK, A.g.e., s. 3.

¹⁴⁹ ERKAL, A.g.e., s. 122.

Sportif aktiviteler ne kadar ferdi olsa dahi sosyal bir niteliğe sahiptir ve sosyal bir olay oluşturur. Sporla hareket yolu ile yarışma, rekabet, mücadelenin yanı sıra grup ve toplumsal işbirliği bütünleşme ve uyum bu sosyal olgu ve olayın ayrılmaz nitelikleridir. Bilhassa seyre dayalı sporlar sosyal hayattaki etkinliği o kadar fazladır ki, adeta demokrasinin çimentosu durumundadır. Demokrasinin gelişmesinde ve pekişmesinde birleştirici bir özellik taşır.¹⁵⁰

Her beden eğitimi etkinliği toplumsal bir deneyimdir ve çoğunlukla duyguları içerir. Bu tür etkinliklere katılan fert, hareketler aracılığı ile duygularını ifade etme imkanı bulur. Saldırganlık, öfke, kıskançlık vb. duygularına boşalım sağlar, bunları kontrol etmesini öğrenir.¹⁵¹

Beden eğitimi etkinliklerine katılma, bireyin fiziksel olduğu kadar benlik gelişimine de katkıda bulunur. Benlik genelde, “bireyin ne olduğu, ne olmak istediği ve çevresine nasıl tanındığı konularındaki bilinçliliği” olarak tanımlanabilir. Birey bu bilince kendini başkaları ile karşılaştırarak ulaşır. Çocuk diğer çocuklarla oynamaya başladığında kendisinin zayıf ve güçlü yönlerini anlamaya başlar. Oyunlar sırasında kendisi ile başkalarını karşılaştırır. Yeterlilik ve yetersizliklerini fark eder. Fiziksel özellikler nedeniyle akranları tarafından kabul ya da reddedilir.¹⁵² Diğer yandan, kendini kendi gözüyle görüşü ile kendisine ilişkin başkalarının görüşlerini karşılaştırır. Bu nedenle ferdin kendisini fiziksel olarak geliştirmesi yalnızca kendisi için değil, aynı zamanda fiziği ve fiziksel becerilerinin toplumsal imajı üzerindeki etkileri nedeniyle önemlidir. Başarılı olma ihtiyacı, ferdin önemli motivelerindendir ve doyurulması gerekir. Oyun ortamında uygun yaşantılar hazırlanarak fertlerin başarıya ulaşmaları sağlanabilir. Böylece ferdin kendine güveni artar. Başarının kendisi öğrenme için ödül olur. Beden eğitimi programlarında çok çeşitli etkinliğe yer verilerek, bu etkinliklerde başarılı olabilmek için gerekli beceriler geliştirilebilir. Böylece her ferdin kişisel başarıya yaşama ihtimali artar. Başarıyı yaşama fertlerin, beden eğitimine ilişkin olumlu bir tutum geliştirmelerine de katkıda bulunur.¹⁵³

150 AÇAK, A.g.e., s. 3-4.

151 ERKAL, A.g.e., s. 122.

152 ARACI, A.g.e., s. 1-15.

153 ERKAL, A.g.e., s. 123.

Demokratik toplumlarda tüm bireylerin grup bilinci ve işbirliğine dayalı olumlu duygular geliştirmesi gerekir. Beden eğitimi etkinliklerinin demokratik bir ortamda, bireylerin planlama, programlama ve uygulamalara etkin katılımları ile yapılması bireylerde kurallara uyması, başkalarının haklarına saygı, yardımlaşma, işbirliğine dayalı yaşam biçimini gerçekleştirebilme becerilerini geliştirir.¹⁵⁴

Beden eğitimi etkinlikleri fertlere liderlik eğitimi içinde imkanlar sağladığı gibi, aynı zamanda iyi bir seyirci, iyi bir yarışmacı olabilme vasıflarını da kazandırır.¹⁵⁵

Ayrıca bireylere etkin olma, sorumluluk yükleme ve sonuçlara katlanma olanakları sağlar. Bireyler kişisel sorumlulukların bilincine varır ve onları kabul ederler. Tavrı, beğeni ve değerlerini (dürüstlük, dostluk, işbirliğine yatkınlık, sevecenlik vb.) davranış yoluyla ifade olanağı bulurlar.¹⁵⁶

Beden eğitiminin sosyolojik açıdan faydalarını özetleyecek olursak;

- Farklı toplumların insanlarını kaynaştırır,
- Belli amaçlara ulaşmada, eğitsel bir araçtır,
- Grup çalışmaları ile fertler arasında karşılıklı dayanışma ve işbirliğini geliştirir,
- Fertlerin kurallara uymasını ve dürüst olma özelliklerini geliştirir,
- Fertler arasındaki sosyalleşme sürecini hızlandırır,
- Her yaş, meslek ve cinsten insanın boş zamanını değerlendirmesinde etkili bir araçtır,
- Milletçe ihtiyaç duyulan karşılıklı sevgi ve saygı bağlarını kuvvetlendirir,
- Kötü alışkanlıklardan uzak tutar, toplum dışı fertleri topluma kazandırır,
- İnsanların çalışma ortamlarında yaşadıkları stres ve baskılardan kurtulmalarında bir araçtır,
- Kişilerin toplum içinde bir statü kazanmalarını sağlar,

¹⁵⁴ ARACI, A.g.e., s. 1-15.

¹⁵⁵ ERKAL, A.g.e., s. 123.

¹⁵⁶ ARACI, A.g.e., s. 1-15.

- Özürlüleri topluma kazandırır, ülke insanının milli duygularının kabarmasına vesile olur.¹⁵⁷

Altıparmak M. Ersin ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, spor yapan ve yapmayan ergenlerde benlik saygısı ve benlik saygısını etkileyebilecek olan sosyo-demografik özellikler incelenmiştir. “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği”nin kullandığı çalışmada spor yapan grubun benlik saygısı, kendilik kavramı sürekliliği, spor yapmayan gruba oranla yüksek bulunmuştur.¹⁵⁸

¹⁵⁷ İNAL, A.g.e., s. 21.

¹⁵⁸ ALTIPARMAK Ersin M.-SARACALOĞLU A. Seda-ÇAMLIYER Hatice-KAYAGÜCÜ Hüseyin, **15-18 Yaş Grubundaki Gençlerin Benlik Saygısına Sporun Etkisi**, E.Ü. BESYO 1992, Performans, cilt 1, sayı 1, Ocak 1995.

BÖLÜM 3

EĞİTİMİN BÜTÜNLÜĞÜ İÇERİSİNDE OKULUN FONKSİYONLARI, MİLLİ EĞİTİMİN AMAÇLARI VE OKULLARDA BEDEN EĞİTİMİ UYGULAMALARI

3.1. Okul Kavramı Ve Önemi

Bir milletin kalkınması, refah seviyesinin yükselmesi ve kendini milletlerarası platformda kabul ettirmesinin ancak eğitim ile mümkün olabileceği bilinen bir gerçektir.¹

Türk gençliği yetişirken Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlı, milli manevi değerlerle donatılmış, bayrağını ve milletini seven, toplumunun gelenek, görenek ve görgü kurallarına uyan, uygulayan bir nesil yetiştirmek, Türk Milli Eğitimi'nin görevi ve sorumluluğudur.²

Kişilere bu davranışları kazandıran unsurlardan biri aile diğeri ise okuldur. İnsanların eğitim gereksinmesi büyük ölçüde okullarca sağlanır. Oku, yüzyıllar süren bir gelişim sonucunda toplumun ortaya çıkardığı vazgeçilmez bir toplumsal kurumdur. Eğitim ya da eğitim sistemi dendiğinde ilk akla gelen okuldur.

Okul üzerinde yapılan araştırmalar okulun topluma yarar sağladığını göstermektedir.³

Günümüzde eğitim, her toplumda rastlanan bir faaliyet olmasına rağmen, zengin toplumlarda daha yaygın ve daha ileri bir düzeyde seyretmektedir. Eğitimin, refah ekonomilerine sahip ülkelerdeki ileri düzeyi, bu ülkelerdeki tekniği daha mükemmel hale getirecek ve yeni buluş ve ilerlemelere yol açmak amacıyla, boş zamanı daha fazla artırmaktadır.

¹ ERGÜL, Hüsnü, **Yeni Eğitim**, Yeni İnsan, Yenises, Ofset Matbaası, Yıl 3, sayı 33, Eylül 1998. s.30

² SENİZER, Muzaffer, **Milli Eğitim**, Yenises, Ofset Matbaası, Yıl 3, Sayı 27, Mart 1998, s. 41.

³ BAŞARAN, İ.Ethem, **Eğitime Giriş**, Sevinç Matbaası, 5. Basım, Ankara 1984, s. 12.

Bu hızlı tempoyu gerçekleştirebilen ülkeler, teknolojide ve ilimde öncülük kazanarak, bir defa zenginleştikten sonra, kendilerine daha fazla boş zaman ayırabilmek için, iş gücünü başka ülkelere satın alma yollarına gitmektedirler. Ancak eğitim bakımından geri kalmış ülkeler, yaşayabilmek için boş zamana ve eğitime gereken önemi verememekte ve gelişmiş ülkelere iş gücü sevk etmek gibi durumlarla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Okul kelimesinin Yunanca aslı, boş zamanı ifade eden serbest anlamına gelen bir kelimedir.⁴

Genel anlamı içerisinde okul, belli bir yeri olan, belli bir süre devam eden, öğrenci ve öğretmeni değişen, geniş bir çevreye hitap eden, eğitim faaliyetini planlı ve programlı bir şekilde sürdüren, yani öğrenme faaliyetini organize bir ders faaliyeti olarak devam ettiren, genel ve mesleki çeşitler içerisinde şekillenen bir kuruluş olarak tanımlanabilir. Aynı zamanda okul, küçük çaplı bazı fonksiyonların genel bir eğitim ve öğretim amacı çerçevesinde toplandığı bir kurumdur. Okul, eğitime ihtiyacını gidermek için çeşitli güçlerin bir araya geldiği bir yapı olarak değerlendirilebilir.⁵

Okullar kültürü aktaran temel araçlardan biridir. Okullar, formel toplumsallaşma kurumlarıdır. Okulun kurallarına göre toplumsallaşan genç, toplumun kurallarına da uyum gösterir.⁶

Bir ülkede yeni nesillerin ve ülkenin ihtiyacı olan insan gücünün yetişmesinden, eğitim sisteminin en önemli ögesi olan öğretmen sorumludur. Çocuk çevresinden bazen eğitsel, bazen de eğitsel olmayan tecrübeler edinmektedir. Çevre ile çocuk arasındaki bu ilişki, hiçbir zaman son bulmaktadır. Okulun, öğretmenin görevi, çocuğun yetişmesini sağlamak, bunu yaparken de çevreden edindiği eğitsel olmayan tecrübeleri de eğitsel yöne dönüştürmektedir.⁷

Çocuğun eğitimi, okulda ve ailede aynı zamanda sürüp gider. her iki kuruluş birbirini tamamlar, çocuğun eğitimi bakımından bir bütünün parçalarını meydana

4 KARAKÜÇÜK Suat, **Rekreasyon boş Zamanlarını Değerlendirme**, Ankara, 1995, s. 125.

5 AKYÜZ, Hüseyin, **Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1992, s. 247.

6 TEZCAN Mahmut, **Sosyolojiye Giriş**, Ankara 1993, s. 39.

7 KÜÇÜKAHMET, Leyla – DEĞİRMECİOĞLU, C.E. – ÖKSÜZOĞLU, A.F. – ÖZDEMİR, E. – KORKMAZ, A. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Nobel yayın Dağıtım, Ankara 2000, s.2.

getirirler. bundan dolayı anne-baba ile öğretmenin sürekli bir ilişki içinde bulunması zorunluluğu vardır. Bunu ilk koşulu da, okulun amaçları ile ailenin amaçlarının birbiri ile uyuşması, aynı yönde olmasıdır. Bu işbirliğini oluşturacak ve geliştirecek kişi de öğretmendir.⁸

Öğretmen öğrenci arasındaki ilişkileri şöyle gruplayabiliriz.

- Arkadaş öğretmen
- Anne öğretmen
- Otoriter öğretmen
- Demokratik öğretmen
- Aşırı serbest bırakan yumuşak öğretmen

Arkadaş öğretmeni demokratik öğretmenle, aşırı serbest yumuşak öğretmeni, anne öğretmenle beraber düşünürsek; otoriter öğretmen-demokratik öğretmen-yumuşak öğretmen olarak üç kategoride toplayabiliriz.

Otoriter Öğretmen: Çocuk ruh sağlığı açısından fazla rağbet edilen bir tutum değildir. Öğrencinin kişilik gelişimini hiçe sayar. Sınıfta tek otorite kendisidir. Kuralları kesindir. Öğrenci değersiz, kendisi değerlidir. Önemli iş bilgi aktarımıdır. Bunun için sınıfta mutlak bir sessizlik sağlanmıştır. Çocuk sindirilmiştir. Korkuya dayalı bir disiplin esastır.⁹

Öğrenciler bu tür öğretmenleri şu sıfatla tanımlamaktadırlar:

Anti-sosyal, kinci, düşmanca, egoist, kendini beğenmiş, hırçın, soğuk, sabırsız, dediğim dedik, sert.¹⁰

Böyle bir ilişki içinde öğrenci sağlıklı kişilik geliştiremez, içe kapanık, pısrık, korkak, güvensiz, dengesiz davranışlar geliştirilebilir. Öğrenci eğitimi için sağlıklı bir yaklaşım değildir. Öğrencide istedik davranış değişikliği olup olmadığını göremeyiz. Bu öğrenci not için ezberci olur.

⁸ SUN, SEYREK, A.g.e. s. 15.

⁹ KIRKINCIOĞLU, M. **Çocuk Ruh Sağlığı**, Esin Yayınevi, 1. Baskı, 1995, s.47.

¹⁰ KÜÇÜKAHMET, A.g.e., s.3.

Serbest Öğretmen: Böyle bir ilişkide fazla kurallar yoktur. Öğrenci içinden geldiği gibi davrandığı için kurallara uyma yeteneğini kazanamaz. Dengesiz davranışlar geliştirir. Şımarık, yaramaz, dengesiz, kişilik gelişimi ve iyi bir eğitim ortamı oluşmadığından eğitimden yeterince verim alınmaz.

Demokratik Öğretmen: Öğrenci ruh sağlığı ve kişilik gelişimi için en uygun öğretmendir. Öğretmen çocuğun bir birey olduğunu kabul eder, ona değer vererek yaklaşır. Fakat aşırı serbest bırakmaz. Öğretmen disiplinini sağlamak için en başta kuralları belirlemiştir. Kurallara uyanları ödüllendirir, uymayanlara gereken uyarıyı yapar ve gerekiyorsa cezalandırır. Çocuğun böyle bir ortamda kişiliği daha sağlıklı gelişir. Kurallara uymayı öğrenir. Kendisinin de bir değer olduğu duygusu verildiğinden kendinden emin ve güvenlidir. Bu yüzden demokratik öğretmen yaklaşımı öğretmen için zor, fakat öğrencinin ruh sağlığı açısından önemlidir.¹¹

3.2. Okulun Fonksiyonları

Bütün eğitim ve öğretim kuruluşları, bünyesinden çıktıkları toplumsal düşünce ve bu düşüncenin yarattığı toplumsal düzenin bir ürünü veya onun bir örneğidirler. Toplum düzeni meydana getiren unsur ve kurallar değişik şekiller içerisinde okulda da yer almaktadır. Toplumun fertlerden beklediği davranış çeşidine benzer bir hareketi, okul da eleman ve öğrencilerden beklemektedir.¹²

Okulun, değişen bu fonksiyon süreci içerisinde, rekreasyon eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Toplumun gelişimine ve isteklerine paralel, okulun üstlendiği fonksiyonlarda değişimler yaşanmaktadır. günümüzde rekreasyona olan ilgi, onun eğitim potansiyelinde; fiziki ve ruhsal sağlığa, becerilere sosyal ve toplumsal niteliklere, ayrıca çalışma verimine olan olumlu katkısının gücünde toplanmaktadır. Bu güç, okulların rekreasyon eğitimine ağırlıklı olarak yönelmeleri gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

¹¹ KIRKINCIOĞLU, A.g.e. s. 47-48.

¹² AKYÜZ, A.g.e. s. 246.

Okulların belirtilmeye çalışan fonksiyonları, rekreasyon kuruluşlarının amaç ve fonksiyonlarıyla paralellik göstermektedir.¹³

Durkheim, okul ile toplumu mukayese ederken, okuldaki mükafat ve cezalarla toplumdaki mükafat ve cezalar arasında benzerlik bulunduğunu söylemektedir. Ona göre okul hayatı, sosyal hayatın çiçeklenmiş, olgunlaşmış şeklidir. Birinde yaşayan, iş gören yollara ve usullere diğeri de rastlanır. Bunu için okulu veya toplumdan herhangi birisini ne kadar iyi tanırsak diğeri hakkında da sağlam bilgilere sahip oluruz.

Okul veya sınıf hayatı, aile ve diğeri sosyal organizasyonlara benzemez. Okul, çocukların meydana getirdiği arkadaşlık ve oyun gruplarından da farklıdır. Okul bir dereceye kadar da zorunlu ve zorlayıcı bir topluluktur. İdareciler, öğretmenler, uzmanlar ve öğrenciler belli kurallar içerisinde belli amaçları gerçekleştirmek üzere faaliyette bulunmak zorundadırlar. Okulun hayatını tanzim eden sosyo-kültürel ve ekonomik ihtiyaçlar yanında, çocuğun eğitiminin yapısından ileri gelen prensipler de söz konusudur. Bu prensipler genelde çocuğun ilgi, ihtiyaç, kabiliyet ve bedeni özellikleriyle toplumun ihtiyaçları arasındaki dengeye dayanır. Onun için bir okulun amacı veya fonksiyonları ile toplumun eğitiminden beklediği genel ve özel amaçlar arasında benzerliğin bulunması önemli bir şart olarak görülmektedir.

Okulun fonksiyonlarını birkaç başlıkta toplayabiliriz.¹⁴

3.2.1. İnsanlık Şuurunun Uyandırılması

Okulun önemli fonksiyonlarından birisi, insanın kendini ve diğeri insanları tanımasıdır. bu olayın temelinde insanın yüceltilmesi düşüncesi yatmaktadır. Okul insan sevgisini aşılacak durumundadır. Yeryüzündeki her şeyin insan için var olduğu, insandan daha önemli hiçbir varlığın bulunmadığı duygu ve düşüncesi okul için temel bir prensiptir.

İnsanlık eğitimini bir başka açıdan değerlendirmek mümkündür. Okul eğitimi, aile eğitiminin bir tamamlayıcısıdır. Okul verdiği bilgiler ve yaptırdığı çalışmalarla çocuğun bedeni ve ruhi yönden gelişmesine hizmet etmelidir. Bunun en önemli yolu da

¹³ KARAKÜÇÜK, A.g.e. s. 127.

¹⁴ AKYÜZ, A.g.e. s. 246-264.

çocukların gelişim kademelerinde gösterdikleri özelliklerle verilen bilgilerin ve yaptırılan çalışmaların uygunluğudur. Bu uygunluk çocuğun, yani insanın bir bütün olarak gelişmesine hizmet edebilir.¹⁵

Öğretmenlik mesleğini seçeceklerin bu mesleğin özelliklerini bilerek, kavrayarak ve benimseyerek mesleğe talip olmaları da beklenir. Öğretmenlerin meslekle ilgili yazılı bilgileri, zihinsel becerileri kazanmaları yanında, çocuğu sevme, öğrenmeyi-öğretmeyi sevme gibi duygu ve tutumları da kazanmaları gerekir. İnsanları özellikle çocukları seven, onların öğrenme, gelişme ve yeni davranışlar kazanmalarından mutlu olan, zevk alan, sabırlı, dayanıklı, özverili, gülümseyebilen affedebilen, okşayabilen ve ödül vermekten hoşlanan insanlar öğretmenlik mesleğini seçmelidirler.¹⁶

İnsan kendi benliğinin farkına varan, benlik şuuruna sahip bir varlıktır. İnsanın kendi kişiliğine saygı duyması, benlik şuuru sayesinde oluşmaktadır.¹⁷

Dünyada barış ve adaleti korumanın, uluslar ve halklar arasında anlayış ve hoşgörüyü koruyup yaşatmanın, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygının sağlanıp güçlendirilmesi ile gerçekleştirilebileceği bir gerçektir. İnsan haklarının bilinmesi için de öğretim ve eğitim zorunludur.

İnsan hakları eğitimi, kişide her insanın bir değer olduğuna inanma, insanların kanunlar karşısında eşit olduklarını kabul etme, kanun ve nizamlara, bunların temsilcilerine saygılı olma, yurttaşlık görev ve sorumluluklarının neler olduğunu bilme, toplumun çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutma gibi değerleri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bireyler, insan hakları bilinciyle yetiştirilmediği zaman hem haklar gereğince kullanılmaz hem de hak ihlalleri için koruma mekanizmalarının işletilmesi düşünülemez. Bireyler yalnızca haklarını öğrenmekle değil, onları somut olarak kullanmakla da bilinçlenirler.

İnsanın bir hakkı kullanabilmesi için onu bilmesi gerekir. Eğitimin amacı, sadece bilgi öğretmek değil, aynı zamanda onları davranışa ve beceriye dönüştürmektir.¹⁸

¹⁵ AKYÜZ, A.g.e. s. 264.

¹⁶ CAN, Niyazi, **Eğitim Öğretimde Etkili Öğretmen ve Yöneticinin Nitelikleri**, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Özen Matbaası, cilt 1, sayı 3, Ankara 1997, s.14.

¹⁷ GÜNGÖR, Erol, **Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak**, Özen Matbaası, İstanbul, 1988, s. 71.

İnsanın bilgili, becerikli, duygulu, ahlaklı, yardımsever, yaratıcı, üretken olması ya da bunların tersine davranması, toplumsal yaşamdaki davranışlarıyla belli olur. Gerçek anlamda “insanlık” da ancak başkalarıyla olan sevgi, saygı, hoşgörü ve yardımlaşma gibi ilişkilerde ortaya çıkar. Sağlıklı ve yeterince bilgili insan, toplumsal yaşamın, başka insanlarla işbirliği yaparak geliştirilebileceğinin bilincinde olan insandır.¹⁹

3.2.2. Kişiliğin Geliştirilmesi

İnsanın birkaç tane tabiatından söz edilebilir. Bunlardan birisi de kişiliktir.²⁰ Kişilik, bireyin doğuştan getirilen özellikleri ile sonradan edindiği özelliklerin ahenkli bir bütünü olarak tanımlanabilir.²¹ İnsan kişiliğine has unsurların bir çoğunu doğuştan getirmektedir. Organik tabiat çevresindeki ferdi oluş daha çok biyolojik özellikleri içerir. Kişiliğin psikolojik unsurları, duygu, zihin ve kendini idrak ediş bilincidir. Okul kişiliği meydana getiren unsurların ana özellik ve yönelim şekillerini teşhis eder ve bunların kendi istikametinde gelişmesini sağlamak için tedbirler alır.²²

Hepimiz insanların başka insanları sevmesinde etkili olabilen bir dizi kişilik özelliği sayabiliriz. Dürüst insanları dürüst olmayanlardan, yardım sevenleri yardım sevmeyenlerden, arkadaş canlısı olanları olmayanlardan, nazik olanları kaba olanlardan daha fazla sevmek eğilimindeyiz.

Bireyde kişiliğin oluşması, ilim, ahlak, milli şuurlar, örf ve adetlerin kazanılmasına bağlıdır.²³

Psikolojik gelişim ile sosyal gelişim birbirinden bağımsız değildir. Çocuk, toplumu, kuralları, meslekleri, gelenek ve görenekleri, iyi ve kötüyü, doğruyu-yanlış öğrenirken, bu öğrendiklerini kendi kişiliğinde şekillendirir.²⁴

18 ALTUNYA, Niyazi, **Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Ders Kitabı**, 8. Sınıf, Düzgün Yayıncılık, İstanbul, 2000, s.87.

19 ALTUNYA, Niyazi, , **Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Ders Kitabı**, 7. Sınıf, Düzgün Yayıncılık, İstanbul, 2000, s.14.

20 DOĞAN, İsmail, **Sosyoloji**, Sistem Yayıncılık, Ankara, 1995, s. 265.

21 BİLEN, M., **Plandan Uygulamaya Öğretim**, Takay Matbaacılık, Ankara, 1993, s133.

22 AKYÜZ, A.g.e., s. 265.

23 ERKAL, A.g.e., s. 36.

İnsan, eğitim ve yetiştirme yoluyla “kişilikli” duruma gelir. Kişilikli, yani haklarla donatılmış olan bir insan, toplumun etkin bir üyesidir. Kişilikli bir insan, hem kendisi hak ve özgürlüklere sahip olur ve değeri olan bir insandır hem de başkalarının onur ve değerine saygı duyar. Kendi haklarını bilen, insan haklarına saygılı, başkalarının hak ve özgürlüklerine karşı sorumlu bir kişi, kişilik sahibi bir insandır.²⁵

Belirli toplumsal ve kültürel etkilerin sonucu olarak kişiye dönüşebilen insan, dünyaya bir kişi olarak değil ancak bir kişi olmanın olanakları ve yetenekleri ile gelmektedir. Doğan çocuğun organizması, anatomisi, fizyolojisi ve sinir sistemi üzerinde etki yapan toplumsal ve kültürel etkenler, zamanla bireyi kişi haline dönüştürürler. Kişiliğin oluşumunun bir ön koşulu ve kaçınılmaz bir ögesi olan benlik de; sosyalleşme sürecinde ortaya çıkmaktadır. Benlik, bireyin hem başkaları ile paylaştığı, hem de onu çevreden ve başkalarından farklılaştıran ayrıntıların bilincine varması demektir. Böylece sosyalleşme, çocuğun yalnız kültürün öğelerini algılamasını ve benimsemesini değil, aynı zamanda benlik ve kişilik kazanmasını da sağlamaktadır.²⁶

Kişi çevresi tarafından etkilenirken, aynı zamanda onun çevreyi etkilediğidir.²⁷ İnsanın bedensel ve kişilik gelişiminde ilköğretim çağının açık ve belirleyici olması yönlerinden önemli bir yeri vardır.

İlköğretim çağında bedensel gelişim, ilköğretim I. Kademedede nispeten durgun bir biçimde sürerken II. Kademedede hızlı değişimler meydana gelir. Çocukluk döneminde gençlik dönemine ilk adımlar atılır. Bu değişiklikler çocuğun kişilik gelişiminde çalkantılara neden olur.

Psiko-sosyal gelişim evrelerine göre, ilköğretim çağında “başarı”, “aşağılık duygusu” ve “kimlik-rol karmaşası” gelişim krizleri yaşanmaktadır. Çocuğun bu

24 HAZAR, A.g.e., s. 15.

25 ALTUNYA, A.g.e., s. 77.

26 TOLAN, Barlas, **Sosyoloji**, Adım Yayıncılık, Ankara, 1993, s. 230-235.

27 SERASLAN, Zahit, **Sağlık İçin Yapılan Spor Etkinliklerinde Sosyalleşme Süreci**, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Spor Bilimleri Dergisi 2, İstanbul, 1990, s. 105.

dönemde bu krizlerin üstesinden gelmede, ailenin, okulun ve arkadaş gruplarının önemli yeri vardır.²⁸

3.2.3. Sosyal Kişilik ve Vatandaşlık Eğitimi

İnsanda söz konusu üçüncü özellik, sosyal bir varlık olma halidir. Bu konuda en etkili organ hiç şüphesiz ailedir. Fakat ailenin yaptığı etkiler zaman zaman istenmeyen sonuçların doğmasına sebep olabilir. Halbuki okulun yaptığı etkiler böyle değildir.²⁹

2000'li yılların ilk çeyreğini yaşadığımız bugünlerde, bilim ve teknoloji alanında yaşanan süratli gelişmeler, günümüz dünyasına bilgi çağı damgasını vurmuştur. Bu dönemde yenilikleri izleyecek ve uygulayacak, yeni teknoloji ve bilgiler üretecek eğitim düzeyine sahip olmayan toplumların ekonomik güç ve bağımsızlıklarını kaybetmeleri kaçınılmazdır. Eğitim bu noktada devreye girer.³⁰

Eğitim, insanın yeteneklerini tüm yönleriyle geliştirirken ona ulusal bilinç ve yurttaşlık eğitimi de vermektedir. Aksi halde bireyler, ulusal hedeflere ulaşmada duyarlı ve başarılı olamazlar.

Toplumun geleceği ile kişinin arasında sıkı bir bağ vardır. Kişinin ülkesini ve insanlığı ortak, güzel ve mutlu bir geleceğe götürmek için üzerine düşen çabayı göstermesi gerekir. İnsanın içinde onurlu ve mutlu olarak yaşayacağı topluma hizmet borcu vardır. İnsan bu borcun bilincine varmalı, bunu ödeyebilmek için gerekli olan bilgi ve beceriye sahip olmalıdır.³¹

Sosyal kişilik kavramı ise, çeşitli toplumsal rollerin birleşimidir. Her birey bir takım toplumsal roller öğrenmek yoluyla sosyalleşir.³² Bu açıdan sosyalleşme, bireyin benlik ve kişiliğini oluşturan temel etkenlerden biridir.³³

²⁸ ERİPEK, Süleyman, **Eğitim Bilimlerinde Yenilikler**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1998, s.106.

²⁹ AKYÜZ, **A.g.e.**, s. 265.

³⁰ ALTUNYA, **Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Ders Kitabı**, 8. Sınıf, **A.g.e.**, s. 138.

³¹ ALTUNYA, **Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Ders Kitabı**, 7. Sınıf, **A.g.e.**, s. 117.

³² TEZCAN, **A.g.e.**, s. 47.

³³ TOLAN, **A.g.e.**, s. 230.

Birey zamanla kişilik farklarına göre sosyal gruplara katılmakta, oralarda sosyal statüler kazanmakta ve şahıs olmakta, daha sonra sosyal rollerini yerine getirerek şahsiyetini kazanmaktadır. Şahsiyet olduktan sonra da tekrar dönüp içinde doğduğu kültürü ve dolayısıyla sosyal yapıyı etkilemeye başlamaktadır.³⁴

Toplum içinde her bireyin hareketi daima başkalarını da ilgilendirici sonuçlar doğurur. Başkalarının zararına olacak şekilde kendimiz için menfaat sağlayabilir; yahut kanundan kaçmanın yollarını bularak suç işleyebiliriz. Kısa vadede bu hareketlerimizin bizim için doğuracağı kötü sonuçlar belki ortaya çıkmaz, ama neticede başkalarına açtığımız zarar mutlaka bize de dokunacaktır. Cemiyet, her parçası öbürleriyle sıkı sıkıya bağlı bir bütündür, bir parçasının bozulması mutlaka bütünü de bozar. İnsanın sosyal bir varlık olarak kalması için cemiyetin yaşaması ve ayakta durması şarttır.³⁵

Bilinçli insan, ne yaptığının farkındadır, davranışının sonuçlarını kestirebilir ve kendini denetleyebilir. Dolayısıyla bilinçli insan, hem haklarını bilen hem de sorumluluk duygusu taşıyan insandır. Vatandaş olma bilinci hem vatandaşlıktan doğan hakları hem de onun gerektirdiği sorumlulukları bilmeyi ve onu taşımayı gerektirir. Vatandaşlık bilinci olmazsa devletten ve toplumdaki istenebilecek haklar istenemez, devlete, topluma karşı sorumlulukların neler olduğu bilinmez ve bunlar yerine getirilemez.

Ülkemizde Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilen toplumsal devrimlerin temelinde vatandaşlık haklarını kazanma ve vatandaşlık bilincini taşıma yatmaktadır. Bu düzenlemeler vatandaşlık bilincini geliştirmeyi amaçlamaktadır.³⁶

Okullar, çocuğu iyi bir devlet vatandaşı örneğine göre sosyalleştirmeyi amaçlar. Okul toplum kültürünü isteyerek muhafaza eder ve öğrenmenin ilkelerine uygun olarak tasnif ederek kullanılmaya hazır hale getirir. Toplumun milli dilinin konuşulmasını ve yazılmasını şart koşar. Mahalli dil veya şiveler geçerli değildir. Okulun dili resmi dildir, anayasa dilidir. Okul, çocuklara toplum kural ve ölçülerine uymaları gerektiğini telkin eder. Yurt sevgisi, ülke bütünlüğü, tarih şuuru, gelecek endişesi gibi milli şüura hizmet

³⁴ NİRÜN, Nihat – ÖNER, Alev – BAYKURT, Nurten, **Sosyoloji III**, 7. Baskı, İstanbul, 1993, s. 83.

³⁵ GÜNGÖR, A.g.e., s. 106.

³⁶ ALTUNYA, A.g.e., s. 47.

eden unsurların uyanmasını sağlar. Ayrıca okul çocuklara eşyaların korunması, vergi vermek, askerlik yapmak gibi vatandaşlıkla ilgili sorumlulukları öğretir.³⁷

3.2.4. Ekonomik Fonksiyonu

Eğitimin insana yalnız kültür kazandırmak için çalıştığı geçmiş çağlarda eğitime yapılan yatırımın geri dönmeyeceği, bu yüzden ölü yatırım olduğu savunulurdu. Gerçekten de bu anlayışa göre yapılan eğitim insanın ekonomik bir güç olmasını sağlayamadığından ölü bir yatırım niteliğine bürünürdü. bu görüşün çağımızda, geri kalmış ülkelerde oldukça geçerli olduğu da görülmektedir.

Eğitim bütün yönleriyle ekonomiye bağımlıdır. Ekonomik ise eğitime dayanmaktadır.³⁸

Bugün çağdaş toplumlarda örgün eğitimin önemi artmıştır. Hem gelişmiş ülkelerin, hem de sanayileşmiş ülkelerin kendine özgü ayrı ayrı sorunları vardır. Bugün en önemli konular olarak, eğitimin kitlelere yaygınlaştırılması, bu alanda fırsat eşitliğinin gerçekleştirilmesi eğitimde nitelik geliştirilmesi eğitimin gelişen teknolojiye ayak uydurması, uzman yetiştirmesi, okulda başarının artırılması, toplumun ihtiyaçları doğrultusunda eleman yetiştirilmesi, demokrasi eğitimi ve kadın eğitimi, eğitimin denetlene biçimleri üzerinde durulmaktadır. Bu konular, hem gelişmiş, hem de gelişmekte olan ülkeler için söz konusudur. Her ülke bu konularda eğitim sorunlarını çözümlenmek ve geliştirmek istemektedir. Ülkemiz eğitimi de aynı sorunlarla karşı karşıyadır.³⁹

Çağdaş eğitim görüşüne göre eğitim ulusal kalkınmayı hızlandıran bir etken olarak düşünülmektedir. Ulusal kalkınmanın büyük ölçüde eğitime, eğitimin de ulusal kalkınmaya bağlı olduğu artık kabul edilmektedir.

³⁷ AKYÜZ, A.g.e., s. 265.

³⁸ BAŞARAN, A.g.e., s. 143.

³⁹ TEZCAN, A.g.e., s. 133.

Eğitim sisteminde ğretmen, yönetmen, eğitim uzmanı gibi eğitime emeği geçen tüm eğitmenlerin ürettiği ürün eğitimi hizmetidir. Okul, halk eğitimi, hizmet içi eğitim bu hizmeti üretmek için kurulur, yapılır.⁴⁰

Okul ağındaki gençler için ilave eğitim süresini uygun görmek bir gre göre “tüketim” dir. Hizmet ncesi ve hizmet içi eğitim ile ilave eğitim gören bireyin iş gücüne dahil olması ile bir nitelik kazanması, klasik tanımlamaya göre bir “yatırım” dır. Hem birey hem de ailesi ilave eğitimle gelecekte verim artışına ve daha iyi hayat şartlarına kavuşacaklardır. bireyin verimini arttırmak için harcama yapıldığı açıklanırsa, bu noktada “yatırım” olmaktadır.⁴¹

Okulun fonksiyonlarından birisi de iyi bir üretici ve akıllı bir tüketicici yetiştirmektir. Okul bireye has unsurları işlerken, çocuktaki mteşebbislik kabiliyetini geliştirmek suretiyle onun iş yapabilme kapasitesini etkiler. Böylece okul aracılığıyla iş yapan, alışkan, atılgan ve müteşebbis bireyler yetiştirilmiş olur. Ayrıca okul, lkenin ekonomik kaynak ve imkanlarını tanıtır.⁴²

Eğitimin retilmesi çoğunlukla diğer malların üretilmesinden daha uzun süre ister. Eğitimin retilmesi için elverişli ortam, binalar, eğitim araçları, gereçleri, eğitim teknolojisinin gerektirdikleri, uygulama alanları ve benzerliklerinin gerektiği biçimde bulunmasıyla sağlanır. Bir eğitim programının gereklerini yerine getirmek çok pahalıdır. Ama eğitilenler üretime geçtiğinde eğitime harcanan kat kat üstünde gelir sağlayabilmektedir.⁴³

Eğitimin sağladığı faydalardan istifade edenlerin eğitim süresi sonunda edindikleri eğitimin karşılığını çeşitli şekilde görmeleri istihdam ve gelir bakımından daha iyi şartlara kavuşmaları ve eğitimin bir derece tatmin sağlaması, tüketim faaliyeti olarak konuya yaklaşmayı sağlamıştır.

⁴⁰ BAŞARAN, A.g.e., s. 144.

⁴¹ ERKAL, E. Mustafa, **Sosyolojik Açıdan Spor**, Katsun Matbaası, İstanbul, s. 126.

⁴² AKYÜZ, A.g.e., s. 266.

⁴³ BAŞARAN, A.g.e., s. 149.

Ancak, tüketim olarak düşünölen safhanın, gelecek için hem maddi, hem manevi tatmin sağlaması, gelecek için bir yatırım özelliği taşımaktadır.⁴⁴

Bir ölkenin ekonomisini zenginleştikçe eğitimi de nicelik ve nitelikçe gelişir. Eğitimin yaşama kaynağı ölkenin ekonomisine bağlıdır. Ama bu bağlılık tek yönlü değildir. Ekonomide ölkenin eğitime bağlıdır. Eğitim ekonomiye gereken insan gücünü yetiştiremediğinde ekonomi gelişemez. Bu yüzden ekonomik kalkınma demek yeterli insan gücüne sahip olmak demektir.

Eğitimin ekonomik değerini ortaya koyan bir kanıt eğitimin süresiyle ilgilidir. Daha uzun süre eğitim görmek ekonomik kalkınmaya daha çok yardım etmektir. Bir diğer özellik ise eğitimin insanın ekonomik gelirine yaptığı katkıdır. Toplumda eğitilmişler ile eğitilmemişlerin kazancı bir olmamaktadır.

Bir başka kanıt ise bir iş yerinde eğitilmiş insan ile eğitilmemiş insanın arasındaki görölen verimlilik farkıdır. Eğitilmiş insan gücü iş yerinde hem nitelikçe hem de nicelikçe eğitilmemişden daha yüksek verim elde edebilmektedir. Bu yüzden ekonomistler eğitimi de kalkınmanın önemli bir etmeni olarak ele almışlardır.⁴⁵

En verimli ve faydalı yatırım, insan kaynakları üzerine yapılan yatırımdır. eğitim aracılığıyla yetiştirilen eleman ve uzmanlar, her an ölkenin yararına kullanabilecek önemli bir potansiyel enerjilerdir. bundan dolayı okulun verdiği bilgi, kazandırdığı beceriler, ekonomik kalkınmanın esasını teşkil eden faktörlerin başında gelmektedir.

3.2.5. Bilgi Fonksiyonu

Okulun diğer bir fonksiyonu da, bilimsel bilgiyi işleyerek muhafaza etmek ve bu bilgileri pedagojik prensip ve göröler yardımıyla çocuğa kazandırmaktır. Bilgi üretim ve tüketim faaliyetlerine, hem nicelik ve hem de nitelik bakımından etki eden ve onları şekillendiren temel kaynaklardan birisidir. Buradan hareketle okulun iki çeşit fonksiyonunun olduğu söylenebilir. Bilginin geliştirilerek muhafazası ve aşılması. Bu

⁴⁴ ERKAL, A.g.e., s. 127.

⁴⁵ BAŞARAN, A.g.e., s. 160-161.

açıklamalardan okulun amacının bilgi alış verişi olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. Çünkü çağdaş bir okulun temel amacı, hiçbir zaman bilgi vermek olamaz.⁴⁶

Bilgi çağını yakalamak, çağdaş yaklaşımları eğitimde kullanmakla mümkündür. Etkinlik, kalite, toplam kalite yönetimi, öğrenci merkezli eğitim ve öğretim liderliği bu yaklaşımlardan bazılarıdır.

Bilim çağı olan yirmi birinci yüzyılda, geçmiş bin yılların birikiminden daha büyük bir bilgi birikimi beklenmektedir. Çünkü gelecek yüzyılda sonsuz büyüklükteki bilinmeyenler evreninde akıl almaz hipotezler insanlar tarafından denemeye konulacak, bilinenlerle oyalanma yerine, bilinmeyi arama ve üretilmeyi üretme temel davranış haline gelecektir.⁴⁷

Gelişen bilim ve teknolojinin oluşturduğu yeni koşullara ayak uydurabilmek için bir arayış ve yarış içinde bulunan toplumların hedefi “bilgi toplumu” olmaktadır. bilim ve teknolojiye hızlı gelişme sonucu, bilgi ve teknolojilerin geçerlilik süresi kısaltmakta ve sanayi toplumları bilgi toplumlarına dönüşmektedir. Bilgi sürekli artarken iletişim ağları ile taşınabilir ve paylaşılabilir duruma gelmektedir.

Günümüzde eğitim, bir yandan yeni teknolojileri öğretmek, öte yandan da toplumda bu teknolojileri kullanabilen bireyler yetiştirmekle yükümlüdür.⁴⁸ Bilgi toplumunda geleneksel öğretmen ve öğrenci kavramları, bilgi toplumunun iletişim nesnesi konumuna düşmektedir. Öğretme becerisi yalnız öğretmenlere özgü bir uzmanlık alanı olmaktan çıkmakta, eğitim görmüş yetişkinlerin tümü, öğrenmeyi ve öğretmeyi de öğrenmiş olmaktadır. Okullar kazandırılacak bilgiler yerine bireysel yetenekler üzerinde yoğunlaşacaklardır.⁴⁹

Toplumlar, genellikle tarım toplumu, sanayi toplumu ya da bilgi toplumu olmalarına göre değişik ve toplum yapısına uygun eğitim sistemine sahip olmuşlardır. Eğitim sistemlerini de o toplum yapısının gerektirdiği insanı yetiştirecek biçimde oluşturmuşlardır. Tarım toplumunda eğitim yönetiminde söz sahibi olanlarla sınırlı iken,

⁴⁶ AKYÜZ, A.g.e., s. 266.

⁴⁷ CAN, A.g.e., s. 3.

⁴⁸ AKKOYUNLU, Buket, **Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler**, 1. Baskı, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1998, s.3.

⁴⁹ CAN, A.g.e., s. 3.

aile içinde bilgiler çocuğa aktarılmış, daha sonra da tek odalı okul sistemi kurulmuştur. Sanayi toplumunda kitle eğitimi önem kazanmış ancak bu eğitim okulla birlikte sona ermiştir. Bilgi toplumunda ise, teknolojideki hızlı gelişmeler nedeniyle bilgi hızla çoğalmış ve yayılmıştır. Eğitim okulla sınırlı kalmamış, yaşam boyu eğitim kavramı önem kazanmıştır.⁵⁰

Bilgi toplumunun temel özellikleri, bilim dünyasının verilerini anlayan, yorumlayan, kullanan ve daha yenilerini ortaya koyabilen; hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkları davranışa dönüştürmüş, problem çözme yeteneğine sahip bireylerdir.⁵¹

Dünyadaki gelişmeler göz önüne alındığında, Türk eğitim sisteminde de önemli değişimlere gidilmesi gerektiği kolayca görülebilir. Bizim eğitim sistemimizde de programların amaçları, içerikleri ve yöntemleriyle yeniden ele alınarak geliştirilmesine, öğrencileri bilgi bombardımanına tutmak yerine onlara bilgiye nasıl ulaşacaklarını ve bilgiye ulaşmada teknolojilerden nasıl yararlanacaklarını öğretme özelliklere kavuşturulmalıdır:

- Okulun amaçları yeniden ele alınmalıdır.
- Okulda odak noktası öğrenme olmalıdır.
- Öğretim, konu yerine öğrenci merkezli olmalıdır.
- Öğretmenin rolü değişmelidir.
- Öğrenmede teknolojilerden yararlanılmalıdır.

Belirtilen özellikler çerçevesinde öğrencilere öğrenmenin yolları öğretilmelidir. Öğrenmede öğrencinin etkin olacağı ortamlar oluşturulmalıdır. Öğretmen ise bilgi aktaran değil, öğrenciyi yönlendiren olmalıdır. Öğrenme için hazırlanan ortamlar, konuların aktarıldığı değil, öğrenmenin esnek olduğu, öğrencinin bilgiye kolayca ulaşabileceği ortamlar olmalıdır.⁵²

⁵⁰ AKKOYUNLU, A.g.e., s. 9.

⁵¹ CAN, A.g.e., s. 4.

⁵² AKKOYUNLU, A.g.e., s. 9.

Atatürk, toplumun çağdaşlaşması, diğer bir ifadeyle kalkınması için tek yolun bilim ve icat olduğunu söylev ve demeçlerinde belirtmiştir.⁵³

3.2.6. Mesleki Fonksiyonu

Ekonomik haklar, insanın hem yaşama hakkı hem de toplumda saygınlık kazanması açısından çok önemlidir. Çünkü insan geçimini sağlamak için çalışmak zorundadır.⁵⁴ Toplum ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli hizmet alanında çalışan nitelikli meslek adamlarına sahip olmalıdır. Hizmet üreterek toplumsal bir ihtiyacı karşılayan her meslek değerlidir. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli konu, bireylerin başarılı olabilecekleri mesleklerin, yeteneklerine en uygunu olmasıdır. Bu durumda toplum, çeşitli alanlarda hizmet ihtiyacını karşılayan nitelikli bireylere sahip olur.⁵⁵

Her seviyedeki öğretim kademesi, çeşitli türden bilgilerin belli esaslara göre tasnif edilmeleriyle, belirginleşen bilgi seviyelerini ifade eder. Aynı zamanda öğretim programını da tanımlayan bu öğretim kademelerinde mesleklerle ilgili eğilimler taşıyan unsurlar da bulunmaktadır.⁵⁶ Nitelikli insan, eğitim yoluyla okullarda yetiştirilir. Her insanın isteği beklentisi ve yeteneği farklıdır.⁵⁷ İlkokulda mesleklerle ilgili bilgiler basit şekillerde yer almaktadır. Bu bilgiler diğer öğretim kademelerinde derinleşerek en üst seviyeye ulaşırlar. Fakat ilk ve orta öğretimde verilen mesleki bilgiler yalnızca çocukları belli alanlara doğru yönlendirmekle kalmazlar. Aynı zamanda bunlar bir meslek için zemin teşkil eden kabiliyetlerin ortaya çıkmasına ve işlenmesine de aracı olurlar.⁵⁸ Yeteneği ve isteği spor yönünde olanların sporla, müzik yönünde olanların da müzikle

⁵³ YEDİYILDIZ, Bahaeddin, **Atatürk'te Milli Kültür ve Küreselleşme**, Türk Yurdu, cilt 17, sayı 124, Evren Yayıncılık, Ankara, 1997, s. 8.

⁵⁴ ALTUNYA, **A.g.e.**, s. 39.

⁵⁵ ŞENÜNVER, Güler – KARABULUT, Ezdihar – VESİM, H. Samim – TURGUT, Rıfat – ERCAN, Nesime – KÜÇÜKBAYCAN, Mustafa – USLU, Hasan – AKAY, Aliye, **Sosyal Bilgiler** 6, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2000, s. 19.

⁵⁶ AKYÜZ, **A.g.e.**, s. 267.

⁵⁷ ŞENÜNVER, **A.g.e.**, s. 19.

⁵⁸ AKYÜZ, **A.g.e.**, s. 267.

uğraşması gerekir. Böylece hem kendileri başarılı olacaklar hem de toplumsal hizmetlerin kalitesini artıracaklardır.⁵⁹

Sağlıklı bir okul ve öğretim faaliyeti, çeşitli kabiliyetleri ördüğü bir yapı olarak tanımlanan zihni eğilimlerle, mesleki bilginin arasında denge kuran ve bunu sosyal şartlarla besleyen bir temelden hareket etmelidir. Meslek eğitimin esasını öğretimin ilk kademelerinde aramak gerekir. Çünkü meslek eğitimine yarayacak ilk bilgiler orada verilmekte ve bu bilgiler aracılığıyla çocuğun zihni güçleri orada teşhis edilmeye çalışılmaktadır.⁶⁰

Okullarda rehberlik hizmetleri öğrencilerin gelecekle ilgili rasyonel planlar oluşturabilmelerine yardımcı olmaktadır. Öğrencilerin kişisel, eğitsel ve mesleki planlar yapabilmeleri ve bunları gerçekleştirebilmeleri, kendilerine sağlanan profesyonel yardımlarla daha da olanaklıdır.

Öğrencilere yapılan mesleki ve eğitsel rehberlik hizmetlerinin amaçları şunlar olmalıdır:

- Kendi ilgi ve yeteneklerine uygun olan dersleri seçmek,
- Çalışma alışkanlıkları ve becerilerini öğrenerek bunlardan yararlanmak,
- Öğrenmenin kendi yaşamındaki değerini ve önemini kavramak,
- Kendisi için uygun olabilecek mesleki fırsatları araştırabilmek,
- Mesleki eğitim olanaklarını araştırmak,
- İş ve meslekler hakkında olumlu tutumlar geliştirmek.

Ayrıca öğrencilere kişisel ve sosyal bakımlardan sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri için olumlu bir benlik kavramı ve istedik sosyal beceriler kazandırılması için de çaba gösterilmelidir.⁶¹

Yeteneği ve isteği doğrultusunda iyi eğitim alan insan, diğerlerinden çok farklı olacaktır. Bu insan işini en iyi şekilde yapacaktır. Alanının uzmanı olduğu için zamandan, enerjiden, malzeme ve emekten tasarruf edecektir. bunun yanında da

⁵⁹ ŞENÜNVER, A.g.e., s. 19.

⁶⁰ AKYÜZ, A.g.e., s. 267.

⁶¹ ERİPEK, A.g.e., s. 123.

üretken, daha ekonomik, yeniliklere, gelişmelere açık olacaktır. Böylece insanlar, kendi başarılarının yanında, ülke ekonomisine de katkıda bulunmuş olacaklardır.⁶²

Öyle ki, mesleki ve teknik eğitim sorunu, halen ülkemizde geçerliliğini sürdüren bir konudur. Mesleki ve teknik eğitimde verimliliğin artması, ekonominin güçlenmesi anlamına da gelebilir.⁶³

3.3. Türk Milli Eğitim Temel Kanunu, Amaçları Ve Temel İlkeleri

3.3.1. Milli Eğitim Temel Kanunu

Türk Milli Eğitiminin 16.06.1983 tarih ve 2842 sayılı temel kanunun kapsamı 1. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre; “Türk Milli Eğitimin düzenlenmesindeki esas olan amaç ve ilkeler, eğitim sisteminin genel yapısı, öğretmenlik mesleği, okul bina ve tesisleri, eğitim araç ve gereçleri ve Devletin eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluğu ile temel hükümleri bir sistem bütünlüğü içinde kapsar” denilmektedir.⁶⁴

3.3.2. Türk Milli Eğitimin Amaçları

Türk Milli eğitimin Genel Amaçları 2842 sayılı kanunun 2. maddesinin -i-bendine göre aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

3.3.2.1. Genel Amaçlar

Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

- Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan

⁶² ŞENÜNVER, A.g.e., s. 19.

⁶³ KAYABAŞI, Yücel, **Mesleki ve Teknik Eğitimde Verimlilik**, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Ankara, 1998, cilt 2, sayı 2, s. 148.

⁶⁴ HARMANDAR, A.g.e., s. 49.

Türkiye cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

- Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
- İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin ve ortağı yapmaktır.

3.3.2.2. Özel Amaçlar

Türk Milli Eğitiminin özel amaçları ise aynı kanunun 3. maddesinde şu şekilde belirlenmiştir: “Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlar ve aşağıda sıralanan temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.”⁶⁵

3.3.3. Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri

Türk Milli Eğitimi Temel Kanununun 4 ila 17. maddeleri arasında temel ilkeler şu şekilde belirlenmiştir.

- **a. Genellik ve Eşitlik İlkesi:** Eğitim Kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.(Madde 4)

⁶⁵ ERGİT, Şükrü, **Milli Eğitim İle İlgili Mevzuat 1**, Milli Eğitim Basımevi, 2. Baskı, Ankara, 1999, s.193.

- **b. Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları İlkesi:** Milli eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.(Madde 5)

- **c. Yönelme İlkesi:** Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler.(Madde 6)

Milli eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Yönetmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanır.

- **d. Eğitim Hakkı ilkesi:** Temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. Temel eğitim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi kabiliyetleri ölçüsünde yararlanır. (Madde 7)

- **e. Fırsat ve İmkan Eşitliği İlkesi:** Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği sağlanır.

Maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılı, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. (Madde 8) Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

- **f. Süreklilik İlkesi:** Fertlerin genel ve mesleki eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır. (Madde 9)

Gençlerin eğitim yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir şekilde uymalarına yardımcı olmak üzere, yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli tedbirleri almak da bir eğitim görevidir.

- **g. Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği İlkesi:** Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır. Milli ahlak ve milli kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir.

Milli birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışır ve bu maksatla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile işbirliği yapılarak Milli eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınır. (Madde 10)

- **h. Demokrasi Eğitimi İlkesi:** Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır, ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez. (Madde 11)
- **ı. Laiklik İlkesi:** Türk Milli Eğitiminde laiklik esastır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilkökul ve ortaokullar ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. (Madde 12)
- **i. Bilimsellik İlkesi:** Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.

Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmenin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır. Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddi-manevi bakımdan teşvik edilir ve desteklenir. (Madde 13)

- **j. Planlılık İlkesi:** Milli eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim-insangücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir.

Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın, mesleki eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir.

Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır. (Madde 14)

- **k. Karma Eğitim İlkesi:** Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkan ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız ve yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir. (Madde 15)
- **l. Okul ve Ailenin İşbirliği İlkesi:** Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliği sağlanır. Bu maksatla okullarda okul-aile birlikleri kurulur. Okul-aile birliklerinin kuruluş vs işleyişleri Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. (Madde 16)
- **m. Her Yerde Eğitim İlkesi:** Milli eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır. Resmi, özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Milli Eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Milli Eğitim Bakanlığının denetimine tabidir. (Madde 17)⁶⁶

3.4. Okullarda Beden Eğitimi Spor Uygulamalarında Genel Esaslar

- Birinci ergenlik çağına kadar, gelişim özellikleri yönünden kız ve erkek çocukları arasından büyük farklılık görülmez. Ancak her sınıfta aynı takvim yaşlarında, fakat farklı biyolojik gelişimde öğrenciler bulunacaktır. Derslerde ve ders dışı çalışmalarda bu konu göz önünde tutulmalı, gerektiğinde seviye grupları oluşturularak tüm öğrencilere eğitim imkanı sağlanmalıdır.

⁶⁶ HARMANDAR, A.g.e., s. 50.

- Derslerde ve ders dışı çalışmalarda yüklenmelerin şiddeti seviyeye uygun düzenlenmelidir. Aşırı terleme, hiç terlememe, aşırı kızarma, çabuk yorgunluk ve isteksizlik vb. belirtiler görüldüğünde, nabız sayılmalı ve değerlendirilmesi yapılarak gereken önlemler alınmalıdır.
- Derslerde ve diğer çalışmalarda, öğrencilerin yaratıcılıkları göz önüne alınarak, hareketlerde onların buluşlarına yer verilmeli ve bu konuda yönlendirilmeleri sağlanmalıdır.
- İlkokulun ilk üç sınıfında, beden eğitimi dersleri hayat bilgisi üniteleri ile bağlantılı olmalı, oyun ve taklitlerden büyük ölçüde yararlanılmalıdır. Oyun, çocuk hayatının bir parçasıdır. Bu yolla beden, zihin ve sosyal yetenekleri ile duyguları ortaya çıkar. Ancak, oyunlar her türlü hareketleri kapsamadığından dersin amaçlarını gerçekleştirebilmek için hareket değeri kazandırılmış dramatizeler ile az ölçüde düzeltici alıştırmalara da yer verilmelidir.
- Gelişme çağındaki çocuklara eklem ve kasları aşırı zorlayan hareketler ile statik kas çalışmalarını gerektiren hareketler zararlıdır. Bu tür uygulamalardan kaçınılmalıdır.⁶⁷
- Okullarda beden eğitimi dersleri, ilköğretim okulu 1. kademesinde 1.2.3.4.5.Sınıflarda haftada 2 saat, II. kademesinde ise haftada 1 saat olarak uygulanmaktadır. Ortaöğretimde ise lise 1, 2, 3'te 2'şer saattir. Ancak Lise 3.Sınıfta beden eğitimi dersi seçmeli olarak uygulanmaktadır.
- Temiz hava ve güneşin, çocuğun sağlıklı gelişimi bakımından faydaları düşünülerek, spor salonu bulunan okullar dahil olmak üzere, derslerin uygun hava şartlarında açık havada yapılmasına önem verilmelidir.
- Her türlü şartlarda kolaylıkla uygulanabilen sağlıklı büyüme ve gelişme için en uygun faaliyetlerden birisi olan kır koşularının seviyeye uygun şekilde ve arada diğer faaliyetlere de yer verilerek (yürüme, sıçrama, sekme, yaylanma, esnetme, çevirme, savurma, döndürme vb.) derslerde ve ders dışı çalışmalarda

⁶⁷ İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Öğretmeni Ders İçi ve Ders Dışı Çalışma Rehberi, A.g.e. s.184

uygulanmasına önem verilmelidir. Bu suretle hava şartları uygun olmadığı zamanlarda, derslerin amaca uygun biçimde işlenmesi sağlanmış olacaktır.

- Derslerin monotonluktan kurtulması ve tüm öğrencilerin ders içinde etkin olmalarının sağlanması, ders veriminin artırılması yönünde sınıfın tamamını sürekli olarak aynı konuda eğitim verilmesi her zaman yararlı olmaktadır. Özellikle ders dönemleri sonlarına doğru kazanılan becerilerin pekiştirilmesi, derslerde canlılık sağlanması için; zaman zaman istasyon yöntemiyle ders yapılmasında büyük ölçüde yarar görülmektedir.

Bu durumda sınıf, uygun sayıda gruplara ayrılarak her grup başka bir dalda ya da başka bir araçta çalıştırılır. Belli sürelerde gruplar istasyon değiştirerek bu çalışma sürdürülür, (basketbol, voleybol, atmalar, atlamalar vb.) Gruplara her dalda bir ya da birkaç uygulama yaptırılır. Böylelikle öğrencilerin istasyon değişerek çalışmaları sağlanır.

Ayrıca hareketlerin seçiminde istek grupları da oluşturulabilir.

Her kademedeki okullarımızda beden eğitimi dersi ile ders dışında düzenlenen spor çalışmalarının, okulların çoğunda spor salonu bulunmadığından açık alanlar veya uygun olan kapalı yerlerde yapıldığı bilinmektedir.

Beden eğitimi dersi ve spor çalışmalarının Türk Milli Eğitimin amaç ve ilkeleri doğrultusunda yapılabilmesi için, uygulama alanlarının eğitim-öğretim çalışmalarına elverişli fiziki şartları taşıması gerekmektedir.

Sözü edilen faaliyetler için uygun tesis olmayan okullarda;

- Kış mevsiminde açık alanda ders veya spor çalışması yapılacak ise, öğrencilerin bu çalışmalara faaliyetin gerektirdiği uygun kıyafet ile katılmaları sağlanmalıdır.
- Beden eğitimi derslerinin, kır koşusu uygulamaları ve öğrencinin tümünü faaliyete sevk eden hareket ve oyunlara yer verilerek işlenmelidir.
- Ders veya çalışmaların başlama ve bitiminde öğrencilerin uygun bir ortamda kıyafet değiştirmelerinin sağlanması, beden eğitimi dersi yapılan spor alanı, spor salonu, çok amaçlı salon, koridor ve sınıfların temiz tutulmasına özen gösterilmeli, bu hususta temizlik görevlileri ile birlikte öğrencilerden de

yararlanılması, ders yapılan çok amaçlı salon, koridor veya uygun görünen diğer bölümlerin mümkün olduğu takdirde teneffüs yeri olarak kullanılmaması gereklidir.

- Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin yapıldığı kapalı yerlerin temizliği havalandırılması ve ısıtılması için okul müdürlüklerince gerekli tedbirlerin alınması, öğrenci sağlığı açısından büyük önem taşımaktadır.⁶⁸

3.4.1. Beden Eğitimi Öğretmeninin Görevleri

- Beden eğitimi öğretmenin mesleki faaliyetleri 5 ana bölümde toplanır.
- Beden eğitimi dersiyle ilgili hususlar (ders uygulamaları),
- Spor kolu çalışmaları (okul için ve okul dışı),
- İzcilik faaliyetleri (okul içi ve okul dışı),
- Okul dışı faaliyetlerle ilgili diğer hususlar,
- Beden eğitimi dersinde ders alanı olarak kullanılan yerlerin bakımı.⁶⁹

3.4.1.1. Ders Uygulamaları

- Her öğretmenin; mevsim şartlarına, yer, saha ve malzeme imkanlarına, sınıf mevcutlarına ve seviyelerine, hareketlerin yapılmasında basamaklamaya uyularak, öğretim programının ana maddeleri ayrı ayrı bölümlerde gösterilmek suretiyle hazırlanmış bir “yıllık ders dağıtım planı” bulunmalıdır. Bu planda işlenecek konular ana hatlarıyla gösterilir, fazla ayrıntılara gidilmez.
- Dersler, yıllık planın ana hatlarını detaylandıran “Günlük Plana” göre uygulanmalıdır. günlük planda, dersin başından sonuna kadar nelerin yapılacağı yazılmalı, resim ve şemalarla belirtilmiş olmalıdır.
- Öğretim programı; bu planlarda belirtilen hareketlerin öğrenciler tarafından iyice kavranıncaya kadar en çok 4 ders uygulanmasını gerekli görmekte ise de;

⁶⁸ HARMANDAR, A.g.e., s. 89.

⁶⁹ İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Öğretmeni Ders İçi ve Ders Dışı Çalışma Rehberi, A.g.e. s.186

öğrenciler tarafından iyice kavrandığı görülen programlar, bu kadar tekrara bile gerek görülmeyerek yenilenmelidir.

- Yıllık planlar her öğretim yılı başında yeniden düzenlenmelidir. Bu planlar mevcut imkanlara göre geliştirilmelidir.
- Günlük planda, öğretim programında gösterilen “Başlama Devresi, Esas Devre, Bitiriş Devresi” bölümlerine uygun bir şekilde düzenlenmesi ve uygulanması, hareketlerin seçiminde öğrenci seviyesine ve basamaklamaya dikkat edilmesi ve vücudun her yönden çalışmasına imkan verilmesi, dersin öğrencilerde neşe, canlılık, istek ve ilgi uyandırmasına dikkat edilmelidir. (Sadece öğrencilerin arzularına uyularak oynamaları için dersin başından sonuna kadar kendilerine verilen bir topun yarattığı neşe ve canlılık değerli sayılmamalıdır.)
- Bir ders planı; hiçbir zaman 19 Mayıs hareketleriyle doldurulmamalı, bu hareketler, ders ve dönem yılı başında hazırlanarak, yıllık ve dönem plana ve günlük planlara serpiştirilmek suretiyle diğer hareketler arasında öğretilmelidir.
- Karma okullarda, beden eğitimi dersinin, kız ve erkek öğrenciler bir arada ve aynı programla yaptırılmamasına dikkat edilmeli, bunun için okulun f-haftalık ders programının düzenlenmesinde oku yöneticileriyle birlikte gerekli tedbirler alınmalı, birkaç okul ve öğretmeni olan yerlerde bayan ve erkek öğretmenler arasında ders dağıtımını yapılırken bu husus göz önünde bulundurulmalıdır.
- Her derste düzen alıştırmalarına yeteri kadar zaman ayrılmalı, bütün çalışmalarda öğrencilerin kurallara uymayı, her zaman dürüst davranmayı alışkanlık haline getirmeleri sağlanmalıdır.
- Beden eğitimi öğretmeni, öğreteceği konuları kendisi de hakkıyla bilmeli, yapılacak çalışmalarını kısaca anlatmalı, yaparak da göstermeli, komutları ve öğretim metotlarını en iyi şekilde uygulamalıdır. Beden eğitimi öğretmeni ders içinde ve ders dışındaki kıyafeti, tutum ve davranışlarıyla öğrencilerine örnek olmalı, her bakımdan öğrencilerin güvenini, sevgisini ve saygısını kazanmalıdır.
- Beden eğitimi derslerinin, sağlık bakımından yemekten önce ve sonraki saatlere konmamasına özen gösterilmelidir.

- Atatürk İnkılap ve İlkelerinin beden eğitimi ile ilgili hususları derslerde her fırsatta öğrencilere anlatılmalı, özellikle Milli Bayramlar ile anma ve kutlama günleri, bu hususların anlatılması ve kavratılması için fırsat bilinmelidir.
- Zorunlu olmadıkça dersler sınıfta teorik olarak yapılmamalı, dershanede kalmayı gerektiren soğuk ve yapışlı havalarda “Sınıf Jimnastiği” ve “Küçük Eğitsel Oyun” uygulamaları yapılmalıdır.
- Haftada iki saat beden eğitimi dersi olan sınıflarda, bu iki saatin haftalık programda aynı gün ve üst üste konmamasına (pedagojik, psikolojik ve biyolojik bakımlardan ayrı günlerde yapılmasına) dikkat edilmelidir.
- Her beden eğitimi öğretmeni öğretim yılı başında o öğretim yılı ve dönemlerine ait çalışmalarını gösterir şahsi bir dosya hazırlamalı, bu dosyada aşağıda yazılı evraklar bulunmalıdır.
 - O yıla ait yıllık ve dönem planları,
 - O yıla ait zümre toplantı tutanakları,
 - Beden Eğitimi Öğretmenlerinin ders içi ve ders dışı çalışma talimatı kitabı,
 - Günlük planları,
 - Öğretmen not defteri,
 - Sınıf geçme yönetmeliği,
 - İl Milli Eğitim Müdürlüğünce onaylanmış, 6 saatlik ders dışı çalışma planı.⁷⁰

3.4.1.2. Spor Kolu Faaliyetleri

Ders saatleri dışında spor kolu faaliyetleri olarak; sınıflar, gruplar ve okullar arası çeşitli spor karşılaşmalarına yer verilmeli, bu çalışmalarda ders yılı başında hazırlanacak programda istenilen hedeflere ulaşmaya çalışılmalıdır. Ayrıca, aşağıda belirtilen defter ve dosyalar tutulmalıdır. Bunlar; karar defteri, spor kolu demirbaş malzeme defteri, yoğaltım malzeme defteri, spor kolu tahmini bütçe taslağı, gelir-gider

70 ARACI, A.g.e., s. 49.

defteri, karşılaşma sonuçları defteri, gelir makbuzu, senet ve fatura dosyası ve sağlık raporu dosyasıdır.⁷¹

3.4.1.3. İzcilik Faaliyetleri

- İzcilik faaliyetlerinin, ilgili yönetmelik yıllık ve dönem çalışma programlarına göre yürütülmesini sağlamalı, ilkokullardaki küçük izci faaliyetler ile de ilgilenmelidir.
- İzciliğe ait bilgiler teorik olarak okul verilmekle beraber, bunların yapılacak gezi tatbikat ve kamplar sırasında öğrencilerle benimsetilmesine çalışılmalıdır.
- Her bakımdan faydası büyük olan ve kısa ve uzun süreli kamp faaliyetlerine yer verilmelidir.

Beden eğitimi, spor ve izcilik faaliyetleri yolu ile öğrencilerin beden ve ruhen sağlıklı bir şekilde gelişmelerinin, onların milli ve manevi yönden amaçlanan vasıfları taşıyan (küçüklerini seven ve koruyan, büyüklerine saygılı, vatanını ve milletini seven, başta Atatürk olmak üzere bütün Türk büyüklerini seven ve onları örnek alan, kendine güvenen, çabuk karar verebilen, davranışlarını kontrol edebilen, birbirleri ile işbirliği içinde çalışabilen, doğru, temiz, düzenli, cesaret sahibi, disiplinli, boş zamanlarını yararlı ve zevkli çalışmalarla değerlendirilen vb.) birer vatandaş olarak yetişmelerinin gerektiğini her türlü uygulamalar yapılacaktır.⁷²

3.4.1.4. Okul Dışı Faaliyetleri

Beden eğitimi öğretmenleri, okul dışındaki gençlerin ve yetişkinlerin beden eğitimi ve spor faaliyetlerine ve bu faaliyetlerin yapıldığı müesseselere ilgisiz kalmamalıdır. Okuldaki sporcu ruh ve karakterini okul dışına da taşıyarak etkili olmalıdır.

Bunun için, gerekirse öğretmen, öğretmenlik vasfını her şeyin üstünde tutmak suretiyle bilgi, ihtisas ve yeteneklerinden okul dışı gençleri de faydalandırma yoluna gitmeli ve onları olabilecek bir takım zararlı alışkanlıklardan korumalıdır.

71 HARMANDAR, A.g.e., s. 98.

72 ARACI, A.g.e., s. 50.

Bunlardan başka; öğrencilerin sağlık durumları bakımından bir nevi koruyucu doktoru olmalıdır. Okul doktoruyla işbirliği yaparak öğrencilerin beden eğitimi ve spor faaliyetleri ile ilgili sağlık durumlarını önemle takip etmelidir.

Beden eğitimi öğretmeni; öğrencilerin beden eğitimi, spor ve izcilik faaliyetleri yolu ile yetiştirilmelerinin sağlanması için diğer öğretmenler ve yöneticilerle işbirliği yapmalı; imkansızlıklar içinde bile, yaratıcı faaliyetleriyle öğrencilerini aktif duruma getirecek bir unsur olmalıdır. (Her zaman, her çeşit faaliyeti, mutlaka emir ve talimatların değişmeyen kalıpları içinde yapmaya çalışmak ve buna imkan bulamayınca da işin tamamından vazgeçmek bir öğretmen için en önce başvurulacak kestirme yol olmamalı; mevcut imkanlar kullanılarak, gerekli çalışmalar yapılmalıdır).

İyi bir beden eğitimi öğretmeni; taşıdığı ferdi ve mesleki nitelikleriyle çevresine örnek olmalı, beden eğitimi ders faaliyetlerinin çizdiği hedeflere hangi yoldan olursa olsun ulaşabilmeli, okul idarecileriyle işbirliği yaparak oyun ve spor tesisleri kurmalı, gerekli ders malzemelerini temin etmeli, bu tesislerin temizlik ve düzenine özen gösterilmeli, okulun eğitsel etkinliklerinden olumlu ve verimli çalışmalarıyla her zaman takdir edilen bir eğitimci olmalıdır.⁷³

73 HARMANDAR, A.g.e., s. 99.

BÖLÜM 4

SOSYALLEŞME KAVRAMI, SAFHALARI, GENEL VASITALARI VE EĞİTİM İLE İLİŞKİSİ

4.1. Sosyalleşme Kavramı

Geniş anlamıyla sosyalleşme çocuğun eğitimi demektir. Bu sürece, aynı zamanda, “topluma hazırlanma” diyebiliriz ki birey, bu süreçle, belli bir topluma ve dar anlamda ise belli bir gruba bütünleşmektedir.¹

Sosyalleşme süreci bir sosyal olgu olarak ferdin doğuştan itibaren toplum üyeliğini kazanmasında geçirdiği safhaların bütünüdür.²

İnsan toplumsal bir varlıktır. İnsanın toplumsallığı onun bir toplum içinde yaşama zorluğunun bir sonucudur.³ İbn Haldun “İnsan yaşamak için yaşama gereçlerini sağlamak zorundadır. Bu gereçleri tek başına sağlayamaz. Toplumsal yaşayış insanlar için zorunludur” demiştir. Kültür insandan insana geçiş, kişilerin içine doğdukları toplum kültürünü, hangi sürece uygun olarak elde ettikleri; kültürün yeni kuşaklara hangi süreç ile aktarıldığı, belirli bir kültürün unsur ve gereklerine uygun bir biçimde hareket eden bir varlık haline geldiğidir. Bu, bir “öğrenme” süreci sayesinde olmaktadır.

Toplumbiliminde bu öğrenme sürecine “sosyalleşme” adı verilmektedir. Sosyalleşme süreci sayesinde toplum kültürü yeni kuşaklara geçmektedir. O halde sosyalleşme, toplumun norm, değer ve inançlarını üyelerine nakletme mekanizmasıdır.⁴ İnsan davranışı sosyal çevrenin yönlendiriciliği ile meydana gelir ve çevre tarafından öğretilir.⁵

Sosyalleşme sayesinde insan, toplumun ortaya koyduğu tavır ve hareket modellerini, örneklerini ve düşünme biçimlerini öğrenmektedir. Böylece sosyalleşme

1 TEZCAN, A.g.e., s. 39.

2 ERKAL, A.g.e., s. 12.

3 DOĞAN, A.g.e., s. 58.

4 DÖNMEZER, Sulhi, **Toplumbilim**, 11. Basım, Beta Basımevi, İstanbul, 1994, s.121.

5 ERKAL, Mustafa, **Sosyoloji**, Der Yayınları, İstanbul, s.86.

kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesini ve içinde yaşadığı toplumla uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır.⁶

Sosyalleşme birey ve toplum açısından farklı bir anlam taşır. Sosyalleşme, toplum açısından kültürün kuşaktan kuşağa devrini ve bireyin, örgütlenmiş bir toplumsal yaşam içerisinde belirlenmiş normlara uymasını sağlar.⁷

Sosyalleşme toplumun kişinin değerleri ile birlikte yaşayabilmesi için ondan beklediklerini temsil eder. Kişinin toplum içinde değerleri ile birlikte ortak bir yaşam sürdürebilmesi, toplumun örf ve adetlerine, geleneklerine, örneklerine itaat etmesi, giyinme, yeme-içme, uyuma, oynama, eğlenme, çalışma bakımından asli bir takım teknikleri kabul etmiş bulunması, toplumsal hayatın norm ve ayinlerine uyması ve grup içinde kendisine verilecek rolleri gereğince yerine getirebilmesi halinde mümkün olabilir. Sosyalleşme terimi, 1930'lardan bu yana önem kazanmıştır.⁸

Sosyalleşme insanın diğer insanlarla olan davranışlarını kapsayan ve ömür boyu geliştiren bir oluşumdur.⁹

Sosyalleşme süreci çocuğun doğuşundan itibaren başlar. Doğuştan sonra bireyi saran ilk sosyal muhit, aile müessesesidir. Çocuğun sosyalleşmesinde en büyük pay, aile müessesesinin önemli bir unsuru olan anneye düşmektedir. Anne ne derece iyi yetişmiş ve yeterli kültürel bir seviyeye sahipse, gördüğü eğitimin yanı sıra, yeterli bir sosyal çevreden geliyorsa, bu durum çocuk üzerinde çok olumlu etkiler yapabilir. Bu açıdan konuya baktığımızda annenin ilk öğretmen olarak bireye sosyalleşme yolunda olanaklar sağladığını görürüz.¹⁰ Çocukluk dönemi için ailenin, ergenlik dönemi içinde okul ve sokağın belirleyici özelliklere sahip olduğu söylenebilir.

Karşılaştığı ilk toplumsal kurum olan ailede çocuk iyi-kötü, güzel-çirkin gibi ahlaki normları ve diğer yargıları ile gelenek ve göreneklerin ilk bilgisini burada alır. Bireyi toplumsal hayata alıştırmaya ve hazırlamanın eğitiminin temel hedeflerinden olduğu göz önüne alındığında, ailenin çocuğun toplumsallaşmasında yerinin nedenli

⁶ DÖNMEZER, A.g.e., s. 122.

⁷ TOLAN, A.g.e., s. 230.

⁸ DÖNMEZER, A.g.e., s. 122.

⁹ MENGÜTAY, A.g.e., s. 10.

¹⁰ ERKAL, Sosyoloji, A.g.e., s. 86.

önemli olduğu ortaya çıkar. İnsanın en ilkel ve sürekli duyguları zevk, hoşlanma, acı, kin, çocukluk çağlarında oluşur. Bu bakımdan doğumdan on iki yaşına kadar olan çağ insan hayatının en önemli dönemidir. Öte yandan her türlü iyi alışkanlıklarla iyinin benimsenip seçilmesi, kötünün itilip ondan nefret edilmesi işte bu çocukluk döneminde oluşur ve pekişir.¹¹

Aile müessesesi bireye bazı davranış şekillerini, değer hükümlerini ve örf ve adetleri kazandırmaktadır. Bundan sonra okul ve daha sonra da iş yeri ve sosyal katılmanın gerektirdiği faaliyetler bireyin sosyalleşmesine yardımcı olur.¹²

Okulda iken aynı zamanda çevresindeki diğer örgütlü gruplara da girer. Bunlar; örneğin, bir kulüp, serbest zaman faaliyetleri ve daha geçici nitelikteki arkadaş gruplarıyla ilgili olabilir. Okulu bitirince işiyle ve yersel çevredeki tanışıklıklarıyla ilgili yeni bir ilişkiler çevresi içine girer.¹³ İşyeri içinde de kendi şahsiyetini bulur ve geliştirir. Çalışma hayatı okul ve aile gibi bireyi saran başka bir sosyal çevredir.¹⁴

Kitle haberleşme araçları ve çeşitli sanat faaliyetleri bireyi sosyalleştirir. Bireyde şahsiyetin oluşması ilim, ahlak, milli şuur, örf ve adetlerin kazanılmasına bağlıdır. Sosyalleşme süreci bireylerde sporcu, sporcu şahsiyetine yönelmeyi de etkilemektedir. Şahsiyetin gelişmesini, ferdiyetin oluşması takip eder. Böylece şahsiyetini yani kendi kendisini tanıyan, kendisi gibi olan insanlarla benzerliklerini ve farklılıklarını gözleyen bir kimse daha sonra da bir ferdiyet kazanmaktadır. Ferdin sosyal ilişkiler içinde yer alarak toplumla bütünleşmesi ve belirli fonksiyonları yerine getirmesi sosyalleşme süresinde mesafe alınmasına bağlıdır. Şahsiyetini geliştiremeyen ve ferdiyeti yoluyla yaratıcı olamayan bir kimse, toplum üyeliğini de kazanamamaktadır.¹⁵ Böyle bir kimse, genellikle yerleşmiş normların dışına çıkabilmekte, çevresi tarafından davranışları yadırganabilmekte, hatta tepki ile karşılaşabilmektedir. Sosyalleşme süreci ile toplumun, sosyal merkezine doğru yol alan birey yeteri derecede toplumun üyeliğini kazanamayınca toplum dışına itilmektedir.

¹¹ DOĞAN, A.g.e., s. 58.

¹² MENGÜTAY, A.g.e., s. 36.

¹³ TEZCAN, A.g.e., s. 40.

¹⁴ ERKAL, Sosyoloji..., A.g.e., s. 87.

¹⁵ MENGÜTAY, A.g.e., s. 36-37.

Yeteri derecede sosyalleşmemek sapma olarak adlandırılan bir takım davranışların artmasını da gerektirmektedir. Bu gibi durumlarda, birey ile toplum arasında bir uyumsuzluktan bahsedilebilir. Sosyalleşmenin en belirgin özelliği bireyin kendi dışındaki diğer bilgilerle ve sosyal gruplarla dayanışma ve işbirliği içine girebilmesidir.

Sosyalleşmemenin sebepleri arasında, toplumda rehberlik müessesinin gelişmemiş olması, sosyal çevrede şekilci, sadece maddeci ve faydacı normlara göre ilişkilerin geliştirilebilmesi, ideolojik şartlanma, grup dışı faaliyetlere kapalılık, kendi dışındakileri aşağılama ve kendi grubuna yükselme ve dil anlayışındaki farklılık sayılabilir.¹⁶

Sosyalleşme sürecinin olumlu bir nitelik kazanmasında uygulanan ceza ve ödüllerin biçim, kapsam ve düzeyleri ile çocukta doğan engellenmelerin kişiliği geliştirici bir yönde kullanılması, büyük önem taşımaktadır.¹⁷

Toplum seviyesinde biz duygusunun kazanılması sosyalleşmeyi kolaylaştırır. İnsanlık tarihi, bireylerin ve sosyal grupların arasındaki dayanışma, işbirliği ve işbölümü ile gerçekleşebilmektedir. Bu bakımdan sosyalleşme süreci, barışçı, eğitici, kültür mirasını kazandırıcı ve dayanışmacı bir nitelik taşır. Bireyin sosyalleşmesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yeri önemlidir. Bu faaliyetler hem devlet, hem birey ve hem de devletle bireyin birlikte ortaya koydukları gayretlerle ortaya çıkabilir. Kültürün kazanılması ve genç nesillere aktarılması da eğitim, öğretim ve öğrenme süreci sonunda elde edilir. Eğitimin sosyalleşme içinde etkin bir yeri vardır.¹⁸

4.2. Sosyalleşmenin Safhaları

Sosyalleşme üç aşamada gerçekleşir. İlki henüz sosyalleşmenin olmadığı veya sosyalleştirmenin başlangıç aşamasıdır. Bu süre asli grup olan ailede başlar.

Sosyalleştirmenin ikinci aşaması, sürekli bir sosyalleştirmenin üstlenildiği toplum üyeleri ile ilgilidir. Örneğin okul, din, iş ve meslek hayatı, evlilik vs süreçleri bu aşamada yaşanır.

¹⁶ ERKAL, Sosyoloji..., A.g.e., s. 88.

¹⁷ TOLAN, A.g.e., s. 231.

¹⁸ ERKAL, Sosyoloji..., A.g.e., s. 12-89.

Üçüncü aşaması yeniden sosyalleştirme aşamasıdır. Bu aşamada ferde, zaman zaman geçmişin zıddına yeni zihniyet ve davranış tarzlarının kazandırılması denir. Bir inançtan başka bir inanca, bir ideolojiden başka bir ideolojiye dönüşüm süreçleri yeniden sosyalleşmenin güzel örnekleridir.¹⁹

Birinci devre çocuğun ilk sosyalleşmeye başladığı ve kendi varlığının şuuruna erdiği safha olarak değerlendirilebilir. Bu safhada, çocukla ilgili değer ve kabiliyetlerin oluşumuna yarayacak sağlam bir temel oluşturulmaktadır. Çünkü çocuk, aile içerisinde yalnızca biyolojik ve fizyolojik bakımdan korunmaz. Bunlarla birlikte kendine güven duymaya başlar ve ferdiyetin bilincine varır. Bunlar ailenin çocuğa karşı takındığı tavra bağlıdır.²⁰

Yetişkin kişinin sosyal tavır ve davranışları, kendisine olan güveni, sevmeye, çocukları ile olan ilişkilerinin niteliği, hayatının daha başlangıcında annesi ile olan karşılıklı ilişki biçimlerinden kaynaklanır. Bu nedenle çocukta doğuştan olan kin, nefret, haset gibi saldırgan eğilimler ve aynı zamanda sevmeye yeteneği anne üzerinde yoğunlaşır ve anne ile oluşan bir sevgi ve özdeşleşme ilişkisi, çocuğun ileride diğer kişilerle özdeşleşmesini kolaylaştırır. Bu itibarla ileride oluşacak kişilik tipi bakımından çocuktaki doğuştan yerleşmiş eğilimler yanında hayatın ilk yıllarında annenin göstereceği sevgi ve anlayışın uyguladığı ne fazla sert ne de fazla hoşgörülü olmayan bir disiplinin büyük önemi vardır.²¹

Çocuğun ilk sosyalleşmeye başladığı bu safha bir eğitimci şahsın, özellikle de annenin faaliyetleriyle odaklaşan klasik bir eğitim devresidir.

Gelişim psikolojisi, özellikle de çocukluk psikolojisinin bu devre hakkında ortaya koyduğu bilgi ve prensipler çok önemlidir. Söz konusu devre insan şahsiyeti ve hayatı için temel doku ve şekillerin belirginleştiği çok önemli yıllardır. Bu yıllarda çocuk insani bir varlık olmanın ne anlama geldiğini öğrenmektedir. Çocuk bunu

¹⁹ ARSLANTÜRK, Zeki – AMMAN, Tayfun, **Sosyoloji, Kurumlar, Süreçler, Teoriler**, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2000, s.370.

²⁰ AKYÜZ, **A.g.e.**, s. 215.

²¹ DÖNMEZER, **A.g.e.**, s. 126.

anlamak ve öğrenmekle, genel ilişkileri özel ilişkilerden ayırır, diğer insanlarla mantıklı ve hissi bağlar kurar ve diğer fertlerden ayrı bir varlık olduğunun şuuruna erişir.²²

Sosyalleşme süreci içinde tutumlar ve tavır hareketler planında bir süre değişme ve gelişmeler olacaktır.²³

İlk çocukluk devresinde fert; anne ile mimikler, jestler, daha sonra da söze dayalı dil aracılığıyla ilişkiler kurar. Bu yolla beklentilerin, arzu ve isteklerini belirterek yardım istemektir. yardım isteme olayı aynı zamanda bütün insanlarda görülen sosyal bir motiftir.

Klasik eğitim ve bakım dönemi olan bu devrenin özellikle 0-3 yaş dönemi çok önemlidir. Çünkü çocuğun psiko-sosyal özelliklerinin en hızlı geliştiği devre budur. Doğumunun ilk günlerinde sesleri gürültü, objeleri sürekli varlıklar olarak algılayan çocuk, üç aydan sonra bir “ayırt etme” becerisine erişir. Ferdileşmenin ilk örneği olan bu olay, aynı zamanda sosyalleşmenin de işaretleridir.

Birinci safhanın anne-çocuk ilişkisi aracılığıyla şekillenmesine karşılık, ikinci safhada ilişkinin çerçevesi daha da genişlemektedir.

İkinci safhada bir kültürel donatım safhasıdır. Fertleri, objeleri ve olayları icra ettikleri fonksiyon ve anlamlarıyla kavrayan çocuk, bu yolla ailenin sahip olduğu kültürel değerlerin farkına varır. Aynı zamanda çeşitli davranışlar göstererek bunların karşısındaki tavrını da ortaya koyar.²⁴

Çocukluk döneminde gerçekleşen toplumsallaşma toplumsal hayat için gerekli bilgi ve becerileri kazandırır. Ama bu bütün hayat için yeterli değildir. Sosyo-kültürel değişme hayatın her aşmamasında yeni bilgilerin birey tarafından öğrenilmesini gerektirir. Yenilikler karşısında birey kaçınılmaz bir sosyalleşme ile iç içedir.²⁵

Çocuk hem aile içerisinde, hem aile dışında kurduğu ilişkiler aracılığıyla toplumun sahip olduğu kültürel değer ve normları öğrenmeye başlar. İyi, kötü, yasak,

²² AKYÜZ, A.g.e., s. 216.

²³ DÖNMEZER, A.g.e., s. 126.

²⁴ AKYÜZ, A.g.e., s. 218.

²⁵ DOĞAN, A.g.e., s. 61.

mubah gibi ölçütleri ve bunların arasındaki toplumsal gücü anlayarak toplumsal kuralların farkına varır.²⁶

Birey içinde doğduğu toplumun ve grubun kültürünü maddi ve manevi boyutlarıyla öğrenmekte ve benimsemektedir. Bu da bireye özgü bir kimlik ve benlik kazandırırken aynı zamanda bireyin içinde bulunduğu toplum ve gruba da süreklilik kazandırmaktadır.²⁷

Kültürel ortamda doğarak yaşamak zorunda olan fert, ister istemez bu ortamın yoğurduğu bir şekil alacaktır. Kültürel değerlerin ana unsurları olan din, töre, çeşitli gelenekler, zihniyet kalıpları ve estetik zevk gibi faktörlerin içerisinde en etkili olanı hiç şüphesiz dildir. Çünkü dil canlı bir organ olarak bunların taşıyıcısıdır. Bundan dolayı kültürel donatım veya kültürün içtenleştirilmesi ifadelerinden, dilin benimsetilmesi için, gösterilen çabaları anlamak yanlış olmaz.

Sosyalleşmenin ikinci safhası toplum kültürünün içtenleştirilmesi safhasıdır. Burada çocuk, toplum kültürünü meydana getiren dil, din, sanat, ahlak, töre, gelenek gibi temel unsurları kavrayarak toplumun sahip olduğu temel değer ve ölçülerin farkına varır. Böylece onda kültürel bir kimlik ortaya çıkar. Fakat burada çocuğun öz değerleri ile aile ve yakın çevrenin sahip olduğu farklı ekonomik çevre ve kültürel inançlarının etkisini de hesaba katmak gerekir.²⁸

Çocukluktan delikanlılığa geçilirken kişi toplumun erkek grupları ile özdeşleşerek ve onların norm ve değerlerini kabul edecek kadın cinsiyetinden farklılaşacaktır. Sosyalleşmenin bu aşamasında kişinin mutlaka bunalımlar geçireceği kabul edilmelidir.²⁹ Bu süreç gencin, sosyalleşme ve sosyal kimlik edinme aşamasında çok önemli bir geçiştir.³⁰

Üçüncü safha içerisinde birey bütünüyle yetişkinler dünyasına girmektedir. burada aile, oyun, arkadaş grupları, yerini iş alanlarına, meslektaşlığa ve çeşitli dernek,

26 AKYÜZ, A.g.e., s. 218.

27 DOĞAN, A.g.e., s. 61.

28 AKYÜZ, A.g.e., s. 220.

29 DÖNMEZER, A.g.e., s. 126.

30 ÇELİK, Ejder, **Gençlerin Sosyalleşme Sürecine Kitle İletişim Araçlarının Etkileri**, Türk Yurdu, sayı 110, Ankara, 1996. s.29

siyasi kuruluş ve kulüplere bırakmaktadır. Bu safhada fert birçok toplumsal kuralı, yüz yüze gelmek suretiyle öğrenmektedir. Evlenerek, toplumun evlenme konusundaki kurallarını, meslek sahibi olmakla mesleğin rollerinin neler olduğunu öğrenir. Rol ve statünün sınırlarını çizen toplumun kurallarıdır. Onlara uymama hali toplumsal yaptırımın ortaya çıkmasına sebep olur. Mükafat ve ceza, toplumsal normun bir yaptırımı olarak kendini gösterir. Birey, sağlıklı bir hayat sürebilmek için, norma uymak durumundadır.

4.3. Sosyalleşmenin Genel Vasıtaları

Sosyalleşme hemen hemen bütün şekilleri, sosyal varlıkların meydana getirdiği bir alan içerisinde teşekkül eder. Tek başına bir insanın sahip olduğu bilgi ve alışkanlıklar, gerçekte toplum ile bireyin çeşitli şekillerdeki ilişkisi sayesinde belirgin hale gelmiştir. Sosyalleşmesini tamamlamış olarak gözüken bir bireyin sahip olduğu bilgi ve alışkanlıklar, üç ana grupta toplanabilir. Bütün bireylerde ortak olan bilgi ve alışkanlıklar, her bireye has olan alışkanlıklar veya tecrübeler bir topluma veya kültüre has alışkanlık veya tecrübelerdir. Fakat bütün bunlar sosyalleşmede aynı değerinde etkili değildir.

Sosyalleşme olayında en etkili merci, toplumdur. toplum çeşitli unsur ve vasıtalar aracılığıyla ferdi, kendi istekleri doğrultusunda şekillendirmeyi amaçlamaktadır.

Bireyin sosyalleşmesinde toplumun temsil ettiği güç odağı tek tek bireyler, sosyal gruplar ve müesseselerdir. Klasikleşmiş bir ifadeyle sosyalleştiren vasıtalar; aile, oyun ve arkadaş grupları, okul, iş yeri, kulüpler, dernekler, politik gruplar, dini cemaatler ve cami, sanat faaliyetleri ve kitle haberleşme araçlarıdır.³¹

Bireyin sosyalleşmesinde ilk sosyal muhit aile müessesesidir.³² Dengesi bozulmamış bir ailenin sağladığı ortam, çocuğun sosyalleşmesi için en müsait bir ortamdır. Fakat ailenin kültür düzeyi, sosyal konumu ve alışkanlıkları sosyalleşme üzerinde belirleyici etkilere sahiptir.

³¹ AKYÜZ, A.g.e., s. 220-223.

³² ERKAL, Sosyolojik Açıdan Spor, A.g.e., s. 12.

Son yıllarda sosyalleşmenin kaynakları üzerine yapılan araştırmalarda çok önemli sonuçlar elde edilmiştir. Özellikle şahsiyet oluşumu ile bir sosyal tabakaya mensubiyet arasında önemli bir ilişki bulunmuştur. Bu araştırmalar, işçi ailelerle memur ve kendi işi olan aileler üzerinde yapılmıştır. Araştırma neticelerine göre ailelerdeki farklılıklar sosyalleşmenin seyri ve içeriğinde aynen görülmüştür. Tabakalar arasındaki sosyal eşitsizlik çocuğun sosyalleşmesine de etki etmektedir.³³

4.3.1. Aile

Ailenin yapı ve fonksiyonları toplumsal değişmeye paralel olarak değişmektedir. Zaman sürecinde, aile üyelerinin sayısında, yapısında ve görevlerinde sürekli değişimler olmuştur. Hatta aynı ülkenin kırsal ve şehir kesimlerinde bile aile yapıları arasında büyük farklar vardır. Gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş toplumlarda da aile yapıları değişik görünümle arz eder.³⁴

Ailelerin sosyal, ekonomik ve kültürel durumları çocuğun sosyalleşmesini belirlemektedir.³⁵

Her coğrafi çevre, o coğrafya üzerinde yaşayan insan topluluklarını etkilemektedir.³⁶ Çevre koşullarındaki değişiklikler insan davranışını geniş ölçüde etkiler ve değiştirir.³⁷

Çünkü insanlar sosyal çevreleriyle beraber yaşarlar.³⁸ Çevre şartları insanların davranışlarına, düşünme tarzlarına etki eder.³⁹

Aile, insan hayatında en önemli ve ilk sosyalleşme kurumudur. Yeni doğan çocuk önce aile çevresinde sosyalleşme sürecine girer. Anne bebeğin hayatında son derece önemlidir. Çocuğun beslenmesi, bakımı ve ona gösterdiği şefkat ve sevgi sayesinde çocuk başkalarına olan güven hissini kazanır. Anne ve babanın çocukları

³³ AKYÜZ, A.g.e., s. 224.

³⁴ ARSLANTÜRK, A.g.e., s. 307.

³⁵ AKYÜZ, A.g.e., s. 224.

³⁶ ERKAL, Sosyoloji..., A.g.e., s. 257.

³⁷ TEZCAN, A.g.e., s. 68.

³⁸ ÖZTÜRK, A.g.e., s. 14.

³⁹ NİRÜN, A.g.e., s. 143.

üzerinde çok büyük etkileri vardır. Çocuğun kültürel davranışları da, anne-babanın çeşitli yönlendirme ve beklentileri doğrultusunda oluşturulur. Çocuğun ilk öğrenmeleri ilerideki gelişmesinin temelini oluşturur. Önemli ölçüde anne ve babalar iyi insan, iyi vatandaş olmanın, başarılı ve nitelikli olmanın yollarını çocuklarına aktarırlar ve öğretmeye çalışırlar. İnsanın önemli davranış ve özelliklerini çocukluk döneminde kazandığı düşünülürse, ailenin insan hayatında ve onun sosyalleşmesinde ne kadar önemli olduğu daha kolay anlaşılır. Çocuklar için aileler uzun dönem amaçların ve temel değerlerin benimsenmesinde önemli rol oynarlar.⁴⁰

Aile bazı sorumluluk ve yükümlülüklerini toplumdaki sosyal kurumlara devretmiş olsa bile çocuk yetiştirme ve sosyalleşme görevini sürdürmektedir. Özellikle yaşamın ilk yıllarında ailenin, daha sonraki yıllarda çevrenin, çocuğun ilerideki kişilik gelişiminde önemli rolü vardır.⁴¹

Ailede meydana getirilmeye çalışılan sosyalleşme olayını tamamlamak üzere okul devreye girmektedir. Okul ailenin çeşitli sebeplerle eksik bıraktığı, sosyalleşme faaliyetini, organizeli bir faaliyet biçimi olarak tamamlamaya çalışmaktadır. Her ne kadar aile, toplumun çekirdeğini oluşturuyor ve topluma yaşama enerjisi veriyorsa da, çocuğun bakım ve yetiştirilmesinde birlik gösterememektedir. Aynı zamanda okul, saf kabiliyetle toplumsal ilgi ve ihtiyaç arasında ilişki aramayı amaçladığından, ailelerden gelen sosyal eşitsizlikleri de azaltmaya hatta ortadan kaldırmaya çalışmaktadır.⁴²

4.3.2. Eğitim Kurumları ve Öğretmenler

Eğitim resmi, örgütlü ve planlı bir sosyalleşme kurumudur. Öğretmen ise bu kurum içerisinde en önemli sosyalleştiricidir. Okul hayatı çocuğa sadece bilgi ve beceri değil, toplumsal sorumlulukları da öğretir.⁴³

Okul, hem eğitimi sürekli kılmak, hem de dayandığı unsurlar bakımından tutarlı olursa sosyalleşmeyi sağlayan kurumların en etkili olabilir. Toplum okuldan, bireyi kendine uyumlu hale getirmesini istemekle birlikte gelişmesini de arzulamaktadır.⁴⁴

⁴⁰ YETİM, Azmi, **Sosyoloji ve Spor**, Topkar Matbaacılık, Ankara, 2000, s.152.

⁴¹ **Aile ve Çevre Sorunlarının Gencin Kişiliğine Etkisi**, MEB, Ankara, 1989, s.7.

⁴² AKYÜZ, **A.g.e.**, s. 225.

⁴³ YETİM, **A.g.e.**, s. 152.

Bu nedenle çocuğu etkileyen ilk organizasyonun eğitim olduğu söylenebilir. Eğitim hayatının başlamasıyla birlikte çocuğa, toplumun temel yapısı anlatılmaya ve öğretilmeye başlanır. Uygulanan çeşitli kurallarla çocuklara diğer insanlarla olan ilişkilerinde karşılaşacakları güçlükler gösterilmeye, toplum halinde yaşamının yasaları anlatılmaya çalışılır. Bu şekilde çocuklar gerek birey gerek grup olarak kendilerinden beklentileri anlamaya çalışır ve toplumun parçası olmaya başlarlar.⁴⁵

Bir toplumda eğitimin en genel amacı o toplumun bireylerini topluma faydalı hale getirmektir. Bu amaca uygun olarak bireyin yetişmesine canlı cansız elemanlarıyla tüm çevre etki yapar. Bu çevre kavramı içine bireyin ilişkili olduğu, aile kurumu başta olmak üzere iktisadi, siyasi, kültürel ve benzeri kurumlar katılır. Ancak bu kurumlar içinde çocuğun yetişmesinden resmen sorumlu olan eğitim kurumu, yani okuldur.⁴⁶

Öğrenme benlik saygısının yerleşmesine olanak sağlar. Çocuk kendine saygı duymayı, güvenmeyi, başarıya olan ihtiyacını okulda doyurur. Çocuk okulda kabul görme, beğenilme, bir şeyler başarma duygusunu tatma ve takdir edilmeyi ister.

Eğitim, her ulusun vazgeçemediği, insanların verim çalışmaların ve ülke kalkınmasında en etkili, organize bir topluluktur. Okul, çalışma yaşamına ve ülke insanlarına başarı getirir. Okulun gelişmesi, çevresini geliştirmesi, çevrenin okulla ilgilenmesi, ilişkilerin kuvvetlendirilmesi, kısaca bu iki varlık arasındaki dayanışma ile mümkün olur. Sosyalleşme süreci konusundaki çatışmalarda aile, en önemli sosyalleştirme sistemi olarak ilk sırada belirtilirken, ikinci sırada okul gelmektedir.⁴⁷

Çocuk aile içinde sonsuz serbest bir hayata sahiptir. İstediğini yapar ve çoğunlukla yaptırır. Okulda ise durum başkadır. Çocuk kendisinden istenilen şeyleri kısıtlı bir zaman çerçevesi içinde yapmak zorundadır.⁴⁸

Çocuk her geçen gün daha karmaşık çevrelerde, daha da çeşitlenen ortamlarda sürekli öğrenir ve büyür. Yaşamı boyunca farklı grup beklentilerine karşılık vermeyi

44 AKYÜZ, A.g.e., s. 225.

45 YETİM, A.g.e., s. 153.

46 KÜÇÜKAHMET, A.g.e., s. 2.

47 KILCIGİL, A.g.e., s. 53-54.

48 KIRKINCIOĞLU, A.g.e., s. 41.

öğrenir. Çocuğun karakteristik esnekliği, onların benzersiz birer birey olarak gelişmelerine olanak sağlar.⁴⁹

Çocuk okul ortamında fazla zorlanmamalıdır. Oyunla öğrenme, bir başka deyimle öğrenme yöntemi uygulanmalıdır.⁵⁰ Seçtiğimiz oyunlar ve eğlenceler ağırlıklı olarak çocuğun yaşına bağlı kalacaktır; ama ayrıca ilgi alanlarına, zekaya ve mizaca da dayanacaktır.⁵¹

Hiperaktif (aşırı hareketli) çocuklar için hareketsiz ve sessiz oturmak mümkün değildir. Bu çocuklar hiçbir zaman bu durumlarından dolayı cezalandırılmamalı ve hareketsiz oturmaya zorlanmamalıdır. 6-7 yaşındaki çocukları çevresi ne derece mutlu etmiyorsa çocuk o derece hayal dünyasından kurtulmuş değildir. Bu çocuklar çevreleri ile ilişkilerini kesmişlerdir. Konuşmazlar, kendi hayal dünyasında yaşarlar. Devamlı terapi ve ana baba eğitim ile çocuklar bu durumdan kurtulabilir.⁵²

Okula, kendisini saran çevrenin bir kültür merkezi olduğu için, onu sadece diploma veren sıkıcı bir kurum olarak adlandırmak yerine, o çevrenin her türlü sportif etkinliklere, yarışmalara, sanat, kültür ve boş zaman değerlendirme etkilerine bir zemin hazırlayan sosyal bir kurum olarak bakmak gerekmektedir.⁵³

Modern hayatın yapısı, okul dışında insanın kendi kendini yetiştirmesi olanaklarını çok daraltmıştır. bunun için eğitim de okulun başlıca görevi haline gelmiştir. Bütün toplumsal güçler okula muhtaçtır; çünkü okul artık yalnızca öğretimin sınırları içinde kalmaz, hayatın ve yetişmenin bütün konularını içine alır. Sağlıklı bir hayatın bulunduğu okul, eğitilecek insanların bütün yeteneklerini meydana çıkarır, işler ve geliştirir.⁵⁴

49 Fatis George. Çev: Ünver Ahmet, **Kişisel Etkinizi Geliştirin**, Rota Yayınları, İstanbul, 1998. s.47.

50 KIRKINCIOĞLU, A.g.e., s. 41.

51 DOUBTFIRE, Dianne, Çev: Evren Kayra, **İnsanlarla İyi Geçinmenin Yöntemleri**, 2. Baskı, Rota Yayınları, İstanbul, 1997, s.50.

52 KIRKINCIOĞLU, A.g.e., s. 41.

53 KILCIGİL, A.g.e., s. 57.

54 ÖZMEN, A.g.e., s. 16.

Davranış değiştirmek amacıyla yapılan planlı etkinlikler olan öğretimin, geliştirilmiş çağdaş ilkelere göre sürdürülmesi bir gerekliliktir.⁵⁵

Bu süreçte en önemli görev ve sorumluluk eğitici ve öğretmenlere düşmektedir. Davranış ve yaşantılarıyla öğrencilere en çarpıcı örnek öğretmenler olabilir. Öğretmenler öğrencilerine bilgi ve beceri aktaran, onlara rehberlik eden profesyonel sosyalleştiricilerdir.⁵⁶

Öğretmen öğrenci ilişkisinde eğiticinin sevgisi birçok engeli aşar. Eğiticinin sevgisi, genellikle çocuk sevgisi, oluşan insana karşı, bireyselliği, özel yaşantıları, kendine özgü nitelikleri, yetenekleri belli davranışları ile çocuğu sevmektir. Çocuğun benliği öylesine doludur ki, sevdiği kişiye karşı her türlü özveriyi yapmaya hazırdır. Ana-babaya karşı gösterilen doğal sevgi de buna dayanır. Aynı durum eğitici ile çocuk arasındaki ilişki içinde söz konusudur. Çünkü eğiticinin çocukta sevgi uyandırması çok kolaydır. Öğretmen bu sevgiye dayanarak öğrenciden çaba, iyi davranış ve başarı isteyebilir.⁵⁷ Çocukların çok bilgili öğretmenden ziyade iyi iletişim kurabilen öğretmenleri daha çok sevdiğini gözlemlemişizdir.⁵⁸

Öğretmene karşı öğrencilerin güven ve saygı duymaları için gerekli olan bir nokta da, bir eğitim sanatçısı olarak öğretmenin her zaman metotlara körü körüne bağlanmaması, yerine göre iş kişiliğinden gelen bir biçim vermesi ve geliştirici olmasıdır. Öğretmen kuralları ve metotları uyguladığı zaman da becerikli ve ciddi olmalıdır.⁵⁹

Öğrenciyi merkeze alan öğretim ilkeleri, sürekli geliştirmeye uygun eğitim, ilkeleri ve programlarını doğru anlayan, uygulayan ve geliştiren öğretmen ve eğitim yöneticileri sayesinde eğitim-öğretimde kalite ve etkililik hedeflerine ulaşılabilir.⁶⁰

55 CAN, A.g.e., s. 14.

56 YETİM, A.g.e., s. 153.

57 ÖZMEN, A.g.e., s. 19.

58 SELÇUK, Ziya, **Okul Deneyimi ve Uygulama**, Nobel Dağıtım, Ankara, 2000, s.94.

59 ÖZMEN, A.g.e., s. 20.

60 CAN, A.g.e., s. 15.

4.3.3. Arkadaş Grupları

Aile çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yer olması nedeniyle, çocuğun gelişmesinde ve sosyalleşmesinde birinci derecede önemlidir.⁶¹ Özellikle çocuk ve gencin sosyalleşmesinde aile ve resmi eğitim kuruluşlarının yanında diğer kişi, oyun ve akran gruplarının etkisi büyüktür. Oyuna dahil olan çocuk oyundaki kurallar aracılığıyla toplumun kurallarına ulaşabilir.⁶²

Sosyalleşme sürecinde etkili olan çok önemli bir kesim de çocuğun yaş grubundaki arkadaşlarıdır. Arkadaş grupları da çocuğun ilişkilerinde önemli rol oynar. Çocuk arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde onlardan çok şey öğrenir. Bunlar arasında paylaşma, mücadele, kavga etme, büyüklerle olan ilişkiler, başarı, sevilme, birliktelik, hoşgörülülük, başkalarına tahammül olarak sayılabilir. Okul çağında ise arkadaşları, otoriteyle nasıl başa çıkılacağı, okul içi ve dışı hareketleri, karşı cinse yaklaşımın yollarını düzenleyen ve öğreten çok önemli gruplardır.

Arkadaş grupları boş vakitleri değerlendirme, görünüş, oyun, takım tutma, müzik, alışkanlıklar edinme, cinsel davranışlar gibi konularda çocukların hayat görüşleri ve davranışları önemli ölçüde etkiler.⁶³

Arkadaşlıklar, hepimizin hayatına getirdiği taze soluk için gereklidir. İyi sosyal beceriler geliştirmek bize pek çok ödülleri sağlayan etkinliklerden biridir.⁶⁴ İnsan ilişkileri dinamiktir. Devamlı değişkenlik gösterir. 0-6 yaşta belirli arkadaş grupları yoktur, çocukların ilişkileri sık sık değişir. Daha sonraki yaşlarda ilköğretim, lise çağında gruplaşma ve çeteler vardır. Bu grupların olumlu yönde faaliyet gösterebilmesi için çocuklara rehberlik etmek, onları dolaylı olarak kontrol etmek gerekir. Derse karşı ilgili çalışkan bir çocuk arkadaşını da olumlu yönde etkileyecektir. Sigara ve içki içen çocuk ise arkadaşlarını bu kötü alışkanlıklara alıştıracaktır.

⁶¹ ERSOY, Ali Fuat, Aile **İç** Etkileşim ve Ailede Meydana Gelen Bazı Sorunlar Üzerine Bir Araştırma, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, cilt 1, sayı 1, Özen Matbaası, Ankara, Mart 1997, s.128.

⁶² AKYÜZ, A.g.e., s. 226.

⁶³ YETİM, A.g.e., s. 152.

⁶⁴ HAUCK, Paul, Çev: Elif İkizler, **Nasıl Kendinizin En İyi Arkadaşı Olabilir Misiniz?**, Rota Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1997, s.101-112

Okul ve öğretmenler daha büyük öğrencilerin dolaylı bir biçimde denetim altında tutmalıdır. Özellikle büyük şehirlerde çocuklar atari salonları, diskotekler, sinema ve benzeri kulüplerde kötü alışkanlıklar edinebilir. Sigara, içki, uyuşturucu ticareti, uygunsuz arkadaş gruplarıyla başlar. Bu yüzden öğrencilerin grup ve arkadaş ilişkileri aile ve okul tarafından detaylı denetim altında tutulmalıdır.⁶⁵

İnsana ahlaki şahsiyetini veren yer, onun yakın çevresidir. Ailesindeki büyükler, okuldaki öğretmenleri ve birlikte bulunduğu arkadaşları.⁶⁶

Çocukların yaş gruplarına göre arkadaşlıkları farklı çizgi izler. 0-2 yaş çağında çocukta henüz toplumsallaşmanın izleri görülmez. 3-6 yaş grubunda, zaman zaman başka çocuklarla oynasa bile çocuk henüz daha küme içinde oynamayı pek beceremez. Oynadığı arkadaşları ile en ufak bir nedenle ilişkilerini kesebilir. Toplumsal kuralların öğrenilmesi bu çağda başlar.

6-10 yaş grubundaki çocuklar bir küme içinde rahatça oynayabilirler, oyunun kurallarına uyabilirler. Toplumsal kuralların pek çoğunu uygulayabilirler. 10-13 yaş grubunda çocuk karşı cinsten birlikte oynadığı arkadaşlarından ayrılır, kendi cinsinden arkadaş bulur. Karşı cinse ilgisi artar. Aynı cins kişilerin yaptığı yakınlık arkadaşlık oldukça sıklıdır, sırdaşığa dönüşür. 13-17 yaş grubunda, arkadaşlarıyla iyi ilişkiler içindedir. Karşı cinse ilgisi artar.⁶⁷

Arkadaş grupları da gençlerin yetişmesi açısından okul ve aile kadar önemli sosyalleşme faktörüdür. Arkadaş grupları, özellikle benzer ilgi ve kabiliyetleri olan gençleri bir araya getirmesi bakımından ayrı bir öneme sahiptir.⁶⁸

4.3.4. Kitle İletişim Araçları

Yakın zamana kadar çocuğun sosyalleşmesinde en önemli etkin kurumlar aile (anne-baba), arkadaş grupları ve öğretmenlerdi. Oysa günümüz modern toplumlarında

⁶⁵ KIRKINCIOĞLU, A.g.e., s. 41.

⁶⁶ GÜNGÖR, A.g.e., s. 17.

⁶⁷ BAŞARAN, A.g.e., s. 124.

⁶⁸ I. Gençlik Şurası, Gençliğin Serbest Zaman Faaliyetleri, A.g.e., s. 251.

televizyon başta olmak üzere kitle iletişim araçları sosyalleşme sürecini etkileyen çok güçlü kurumlar haline gelmiştir.⁶⁹

Gençlik çağı, erginlik ve ön erişkinlik dönemlerini içine alır. Bu dönem fiziksel, ruhsal olduğu kadar, sosyalleşme açısından da hızlı değişimlerin ve hassaslıkların yaşandığı dönemdir. bu süreç bireyin sosyalleşme ve sosyal kimlik edinme aşamasında çok önemli bir geçiştir. Bu geçişte kitle iletişim araçlarının büyük etkileme gücü kendini olabildiğince hissettirir.⁷⁰

Günümüzün insanları medyadan görüp, işitip, duydukları iyi hayat biçimleri, ekonomik, sosyal, politik imkanlar hakkında bilgi sahibi olmakta; kendi hayat şartlarını, başkalarına karşı olan tutumlarını bunlara göre ayarlamaya çalışmaktadır. Televizyon yayınları özellikle de reklamlar başta çocuklar ve gençler olmak üzere tüm insanları etkilemekte, görüş ve davranışlarını değiştirmektedir. Çünkü bütün kitle iletişim araçlarının ortak amacı, toplumda yaşayan insanların düşüncelerini etkileyerek ortak bir davranış biçimi kazandırmaktadır.

Günümüz toplumları giderek daha demokratik bir yapıya kavuşmakta ve açık birer toplum olmaktadır. Kitle iletişim araçlarının dünya çağında yaygınlaşması, uluslar arası program alışverişlerin ve etkileşimin artması sosyal çeşitliliğin azalmasına rağmen toplumsal gücün arttığı görülmektedir. Buna göre de, toplumların uygarlık düzeyi yükseldikçe, teknik imkanlar artıp yayıldıkça sosyalleşmenin de arttığı söylenebilir.

Sosyalleşme daima karşılıklı etkileşim şeklinde olmaktadır. Sosyalleşme, çeşitli sosyal çevre etkileri ile kişinin bazı tutum ve davranışları öğrenmesi, benimsenmesi ve çevresine uyum sağlamasıdır. Her canlı varlık gibi insan da yaşayabilmek için çevresindeki fiziki ve sosyal çevreye uyum sağlamak zorundadır.

4.4. Sosyalleşmenin Eğitim İle İlişkisi

Eğitim bir ideale yönelir. Eğitimin değişik amaçları toplumsal gruplara ve toplum ile bireyin isteklerine göre dalgalanma göstermiştir. Zaten düşünsel

⁶⁹ YETİM, A.g.e., s. 153.

⁷⁰ ÇELİK, A.g.e., s. 29.

yeteneklerinin, ruhsal ve ahlaksal kaynaklarının tümünü geliştirmeden, çocuğu sosyalleştirmek olanaksızdır.⁷¹

Genel anlamda eğitim, insan davranışlarında bilgi, beceri anlayış, ilgi ve diğer kişilik nitelikleri yönünde belli gelişimler sağlamak amacı ile yürütülen etkiler sistemidir.⁷² Eğitim kısacası davranış değiştirme sürecidir.⁷³

Eğitim, insanın sosyalleşebilmesi diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurabilmesi, ortaklaşılan amaçlar için birlikte çalışabilmesi ve kendi kültürünü değerlendirebilmesi için ona, işbirliği yeteneği kazandırılmalıdır.⁷⁴

İnsanın kültürlenmesinde, sosyalleştirilmesinde eğitime düşen önemli görevler vardır. Eğitim, toplumun eğitime olan gereksinmelerini karşılamak için toplumca ortaya çıkarılmış bir toplumsal kurumdur. Eğitim, kurduğu okullarla ve eğitim yerleriyle toplumun kendisine verdiği eğitim görevlerini yerine getirmeye çalışır. Eğitim, kendisine verilen eğitim görevleriyle toplumu hem etkiler, hem de toplumun yapısından büyük oranda etkilenir.⁷⁵

Ziya Gökalp'e göre de sosyalleştirme eğitim demektir. "Fert dünyaya geldiği zaman sosyal olmayan bir varlıktır. Fakat cemiyet öyle bir muhittir ki, bu sosyal olmayan varlıkların içine girdiği andan itibaren kendisine benzetmeye yani temsil ettirmeye çalışır. Fertlerin cemiyeti benimsemesi, yani sosyalleşmesi, cemiyetin bekası için gereklidir. Bu cemiyet fertlerine lisansını, ahlakını, estetik zevkini, ilmi mantığını teknik vetirelerini aşamazsa, yaşamaz. İşte cemiyetin fertleri üzerine tatbik ettiği bu sosyalleştirme içine terbiye adı verilir.⁷⁶

Ancak modern toplumlarda uygulanan eğitim, daha da özelleşerek uzmanlığa dayalı organize bir güç olmaya başlamıştır. Günümüzün batı toplumları, söz konusu bu güç aracılığıyla, bilgi toplumunun ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışıyorlar. Eğitimin böylesine bir güç kaynağı olması, aynı zamanda sosyalleşmenin bütün safha ve

71 **Gelişim Gençlik Alfabetik Ansiklopedisi**, Apa Ofset, İstanbul, 1980, s.925.

72 ÖZMEN, **A.g.e.**, s. 11.

73 BİLEN, **A.g.e.**, s. 1.

74 KARAKÜÇÜK, **A.g.e.**, s. 116.

75 BAŞARAN, **A.g.e.**, s. 47.

76 ERKAL, GÜVEN, **A.g.e.**, s. 37.

vasıtalara da etki ederek sınırlandırmalar koymasına sebep olmaktadır. Bu özelliğinden dolayı eğitim, çeşitli sosyal faktörler aracılığıyla ve tabii bir sosyal çevre içerisinde cereyan eden sosyalleşme olayının yarattığı genel ilişkiler içerisinde özel bir faaliyet biçimi olarak tarif etmek mümkündür. Bu haliyle eğitim, sosyalleşmeye oranla daha şuurlu ve sistemli bir faaliyet olarak gözükmektedir.⁷⁷

Eğitimin toplumsal işlevi eğitilenlere işbirliği, iletişim yeterliliği kazandırmak ve onları kültürlemek, sosyalleştirmektir. İnsanın toplumda yaşayabilmesi için başkalarıyla birlikte yaşamayı öğrenmesi gerekmektedir. Başkalarıyla birlikte yaşama evlenmede, iş ortaklığında olduğu gibi bazen ömür boyu sürer. İnsanın başkalarıyla anlaşabilmesi, iletişim araçlarını kullanabilme yetersizliğine bağlıdır. Sosyalleşmek, insanın toplumca geliştirilen kültürel değerleri, toplumsal ilke ve kuralları benimseyerek bunların gerektirdiği davranışları yapabilecek biçimde eğitilmesi olarak tanımlanabilir.⁷⁸

Tek başına bir bireyin sosyal hale gelmesi mümkün değildir. Eğitim her şeyden önce sosyalleşme olayını bir sosyal şart olarak kabul edebilir. Eğitim her türlü sosyalleşme olayı için bir kontrol mekanizması oluşturabilir.

Pedagojik faaliyetler, öğrencinin arzu ve beklentileriyle sosyalleşme arasında önemli bir ilişkinin olduğunu dikkate almalıdır. Sınıf içerisinde öğrencinin kendine özgü davranışları dikkatle bir davranış ve pozisyonun tespiti olayıdır. Eğitimci, öğrencide istenilen yönde bir davranış değişmesi meydana getireceğini unutmamalıdır. Okul, özellikle çeşitli kitle haberleşme araçlarının yaptığı yanlış etkileri diğerlerinden ayırarak zararsız hale getirmelidir.

Ayrıca okul ve sınıf içerisinde de bir sosyalleşme olayının meydana geldiği unutulmamalıdır. Bu sosyalleşme öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci ilişkisi şeklinde olmaktadır. Burada dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- Öğrenciler, sınıf arkadaşlarının ifade tarzlarını ve davranış şekillerini benimserler.
- Okul ve sınıf içerisinde belli ölçü ve kurallara göre hareket ederler.

⁷⁷ AKYÜZ, A.g.e., s. 228.

⁷⁸ BAŞARAN, A.g.e., s. 78.

- Uygulanan çeşitli öğretim metotları aracılığıyla, özellikle çalışma grup ve kümeleriyle onlarda iş bölümü, ortak çalışma, dayanışma sorumluluk ve yetkileri beraber kullanma gibi önemli gelişmeler meydana gelir. Grup içinde iş yapan bazı öğrencileri ön plana çıkarırken, bazılarını da geri plana iter. Böylece liderlik, yöneticilik ve iyelik gibi idari kademeler teşekkül eder.
- Öğrencilerin öğretmen ve yöneticileri de taklit edebileceği düşünülmelidir.
- Sınıfta, öğrencilerin sahip olduğu kabiliyetlerin yanında, çeşitli değer ve davranış normlarının ayrıntılarıyla belirlemesi faydalıdır. Öğretmenin bu çalışmalarına okul idarecileri, rehber öğretmenler, okul psikologları da katılmalıdır.⁷⁹

⁷⁹ AKYÜZ, A.g.e., s. 232.

BÖLÜM 5

SOSYALLEŞME VE BEDEN EĞİTİMİ

5.1. Sosyalleşme İle Beden Eğitiminin İlişkisi

Spor sosyolojisi, sosyolojinin özel bir alanıdır. Sporun çeşitli bağlamalarını, değişik yanlarını sistematik olarak araştıran deneysel bir bilim dalıdır. Amacı bilimsel olarak oluşturulmuş bilgileri sürekli gerçekle karşılaştırarak bir kurama varmaktır. Bir başka deyişle spor sosyolojisi, belli kurumların ışığı altında diğer bilim dallarıyla işbirliği yaparak sporda sosyal yapılar ve sosyal davranışlar ile sporun sosyal etkilerini araştırır.¹

Beden eğitimi, sosyolojik açıdan ele alındığı zaman, konu birçok değişik yönde geliştirilebilir. Sosyoloji değişik insan gruplarının özellikleri, kurum ve fonksiyonları ile ilgilenen bir bilim dalıdır. Bu alanı beden eğitimine uygulayacak olursak, sosyolojinin spor gruplarının sosyal yapısını, dinamizmi ve beden eğitiminin sosyalleşme ile alan ilişkisini araştırmaya yöneldiğini görürüz.

Sosyologlara göre kültürel sistem her ülkede aynı değerleri içerir. Bu kültürel değerler, toplumda kişilerin davranışını etkiler ve yönlendirirler. Günümüz Türkiye'sinde insanların spora aktif ve pasif katılımına bir göz atacak olursak; ülkemizde kültürel değerler açısından beden eğitimi ve sporun oldukça önemli bir yer tuttuğu görülür.²

Beden eğitimi ve spor, bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimlerinde olumlu etkileri olan bir aktivitedir. Zaman içerisinde gelişen spor aktivitesi, günümüzde toplumsal hayatın bir parçası haline gelmiştir. Daha değişik bir ifade ile spor artık sosyal karakteri olan ve kitleleri ardında sürükleyen bir faaliyete dönüşmüştür. Sosyal bir karaktere sahip olan beden eğitimi ve sporun, bireyin sosyalleşmesinde ve topluma faydalı bir kişi olarak kazandırılmasında önemli katkıları olmaktadır. Bu bakımdan ilk

¹ ATALAY, Ayşe, **Spor Sosyolojisi**, Akım Ofset, 1998, s.2.

² AÇIKADA, Caner – ERGEN, Emin, **Bilim ve Spor**, Ofset Matbaacılık, Ankara, 1990, s.35.

ve ortaöğretim okullarında beden eğitimi ve spor dersi etkinliklerinin programda yer alması ve layıkıyla uygulanması bireyin gelişmesini hızlandırmaktadır.³

Spor yapmanın bireye psikolojik, biyolojik ve sosyal yönlerden çeşitli yararlar sağladığı bilinmektedir. Biyolojik açıdan düzenli hareketi içeren etkinliklerin bireyin organik gelişimine solunum-dolaşım sistemlerine olumlu etkilerinin olduğunu araştırmalar göstermektedir. Psikolojik açıdan spor; bireye sağlıklı kişilik kazandırmada, iyi karakter oluşumunda, saldırgan eğilimlerin doyurulması ve cinsel gerginliklerin giderilmesinde; kitle toplumlarında kendini yalnız hisseden bireylere bir gruba ait olma, başarı başarısızlıklarını coşkuyu paylaşma vb. durumlar yaratarak doyuma ulaşmasını sağlayabilmektir. Toplumsal açıdan ise, grup içerisinde arkadaş edinebilme, farklı insanlarla iletişim kurabilme, hoşgörü geliştirebilme gibi özellikleri geliştirebilmektir.

Tüm bu gelişmelerin en hızlı olduğu dönem çocuğun doğumdan sonraki okul öncesi çağıdır. Sonra bunu ilköğretim çağı ve orta öğretim çağı izlemektedir. Ergenlik dönemi özellikle psiko-sosyal etkileşimlerin en yoğun olduğu dönemlerden birisidir. Bu dönemde verilecek iyi bir spor eğitiminin bireyin psiko-sosyal uyumuna büyük katkılar sağladığı yapılan araştırma sonuçlarından anlaşılmaktadır.⁴

Bedensel alıştırmalar bireysel ve sosyal özelliklerin olumlu şekilde gelişimi ve eğitim içinde alınıyor. Evde ve okulda beden sağlığını korumak ve geliştirmek çocuk eğitiminde her gün daha fazla önem kazanmaktadır. Bunun başlıca iki nedeni vardır. Birincisi sosyal düzen içinde bireyin değer ve öneminin gittikçe artması ve onun refah ve mutluluğuna karşı gösterilen ilginin gelişmesidir. İkincisi de her topluluğun en değerli enerji ve ilkel madde kaynağının insan olduğunun anlaşılmasına başlamasıdır. İleri ve medeni topluluklar bir altın veya demir damarının işletilip kıymetlendirilebilmesinde insan enerji kaynağının gerektiği gibi geliştirilip geliştirilmeyişinin büyük rol oynadığını anlamışlar; ayrıca bütün kaynakların insan topluluğunun refah ve mutluluğuna hizmet ettiği nispetle kıymetlenebileceğini anlamışlardır.

³ KARAKUŞ, KÜÇÜK, A.g.e., s. 279.

⁴ ÇAMLIYER, Hatice – ÇAMLIYER, Hüseyin – SARAÇOĞLU, a.Seda – GÜR, Gürkan, **Yetiştirme Yurdu Ergenlerinde Sportif Aktivitelerin Psiko-Sosyal Uyum düzeylerine Etkileri**, Performans, cilt 2, sayı 3, İzmir, 1996, s.108.

Bu nedenle aile ve okuldaki çocuk eğitiminde beden sağlığını korumak, geliştirmek, insan enerjisini korumak geliştirmek, insan refah ve mutluluğunu gerçekleştirmek yönünden özel bir değer kazanmaya devam etmektedir.⁵

Okullarda beden eğitimi dersleri, kuvvet, sürati çeviklik, denge, koordinasyon, esneklik, dayanıklılık, iyi postür ve vücut mekanizması ve organik randıman konularını kapsmalıdır. Fiziki faaliyet ve egzersizler vücudun bütün parça ve sistemlerine etki etmelidir. Bu dersler aynı zamanda dengeli bir fiziki, sosyal ve entelektüel gelişmeye hizmet edecek geniş faaliyetleri de içine almalıdır. Sınıflar yükseldikçe, faaliyetler, organizasyon ve uygulanmaları bakımından gittikçe pekiştirilmeli ve daha üst seviyelerdeki fiziki gelişmeyi gerektirmektedir.⁶

Okul çevresinin spora yönelmeye etkisinde, okul ortamındaki beden eğitimi derslerinin başarı ile uygulanmasının rolü vardır.⁷

Çocukların ve gençlerin gelişim çağında, aerobik antrenman temeli üzerinden spor yapmaları onların, güçlü, dengeli, becerikli, sportmence yarışan, kolayca sosyal ilişkiler kurabilen ve güleç yüzlü insanlar olma şansını artırır.⁸

Kılıçgil'in yaptığı bir araştırmada, spora yönelmede arkadaş grubunun olumlu yaklaşımı ve sosyal çevrelerinde de spor yapılması önemli bir etkidir. Anılan olumlu yaklaşımda sokak grupları ve arkadaş gruplarının etkisiyle sosyal çevrelerinde de spor yapılıyor olması, spora yönelmelerinde aynı özelliklere sahip olmayan deneklere nazaran daha teşvik edici bir pozisyonu benimsediklerini göstermektedir.⁹

Çamlıyer¹⁰ ve arkadaşlarının yaptığı araştırmada yetiştirme yurdunda bulunan ergenlik dönemindeki gençleri düzenli spor yaptırarak psiko-sosyal uyumlarındaki gelişmeleri gözlemektir.

5 ÖZMEN, A.g.e., s. 49.

6 MUALLİMOĞLU, A.g.e., s. 116.

7 KILCIGİL, A.g.e., s. 59.

8 ERKAN, A.g.e., s. 102.

9 KILCIGİL, A.g.e., s. 106.

10 MUALLİMOĞLU, Nejat, **Çocuklara ve Gençlere Beden Eğitimi**, Olcaylar Kitabevi, İstanbul, 1997, s.107.

Toplanan veriler ve karşılaştırmalar, başarılı olmaya dayalı düzenli yapılan spor etkinliklerinin, ergenlerin pisko-sosyal uyumlarına olumlu katkılar sağladığını göstermiştir.¹¹

İyi sosyal beceriler geliştirmek bize pek çok ödüller sağlayan etkinliklerden biridir. Eğer bu becerilerimizi geliştiremezsek, kendimizi yalnız, mutsuz hissederiz.¹²

Ergenlik dönemi bireyin içinde bulunduğu toplumun onu artık bir çocuk olarak görmeyi bıraktığı, fakat ona henüz yetişkin statüsü ve işlevini tümüyle veremediği yaşam dönemi olarak tanımlanır. Bu dönemde ergen toplumda saygınlık kazanmaya ve statü sahibi olmaya gereksinim duyar.¹³

Beden eğitiminin insanın ruh ve beden sağlığına olan olumlu katkıları bilinmektedir. Sosyalleşme, kendine güven, başarılı olma, iyi ilişkiler kurma, beden eğitiminin amaçlarındandır.

Suna'ların yaptığı bir araştırmada; öğrenciler beden eğitimi dersiyle ruhsan dengenin korunması ve kendine güven sağlanarak, kişiliğin gelişmesini beklemektedirler.¹⁴

Yapılan araştırmalardan da gördüğümüz kadar beden eğitimi, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan tüm ülkelerin üzerinde birleştikleri en temel alanlardan biridir. Bugün beden eğitimi ve spor kavramının gelişmiş diye nitelendirilen ülkelerde bireyin, dolayısıyla toplumun ruhsal ve bedensel gelişimini sağlamada çok etkili bir araç olarak kullanıldığı inkar edilmez örneklerle ortadadır.¹⁵

Beden eğitimi ve sporun toplumda bir yaşam biçimi olarak benimsenmesi, bu anlayış bütünlüğünde örgün ve yaygın eğitim içindeki işlevini yerine getirebilmesi oldukça önemlidir. Her ne kadar bu önem biliniyorsa da ülkemizde beden eğitimi ve spor uygulamalarına bakıldığında yetersizliklerin olduğu açıkça görülmektedir.

11 ÇAMLIYER, ÇAMLIYER, SARAÇOĞLU, GÜR, **A.g.e.**, s. 107.

12 HAUCK, **A.g.e.**, s. 112.

13 ÇAMLIYER, ÇAMLIYER, SARAÇOĞLU, GÜR, **A.g.e.**, s. 108.

14 SUNAY, SUNAY, **A.g.e.**, s. 47.

15 ÇON, Musa – YETİM, Azmi – AĞAOĞLU, Seydi Ahmet – TAŞMEKTEPLİGİL, M. Yalçın, **Elit Düzeyde Spor yapanların Spora yönelmelerinde İlk ve Ortaöğretim Kurumlarının Etkisi Üzerine Bir Araştırma**, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, cilt II, sayı 1, Özen Matbaacılık, Ankara, Ocak 1997, s.42.

Bunların giderilmesinde birçok kurum, kuruluş ve kişilere büyük iş düşmektedir. Eğitim bütünlüğü içerisinde konuya ve olaya toplumsal yaklaşım ve anlayış olarak da sahip çıkılması sistemi zorlayacak ve pek çok sıkıntıyı ortadan kaldıracaktır.¹⁶

Spor günlük hayatın hemen hemen tüm yönlerini etkileyen çok önemli ve yaygın bir kurumdur. Spor toplumların sosyal hayatında itibarlı bir yere sahiptir. Sporun gücü, onun bir sosyalleştirme aracı olmasıyla ve insanları birleştirici rolünü yerine getirmesiyle ölçülür.

Spor, büyük önem verilen birçok sosyal değer oluşmasına ve sürekli hale gelmesine yardımcı olur. Bu değerler, çok çalışmayı, fedakarlığı, hakkaniyeti, sadakati, sorumluluğu, güvenilirliği, hoşgörüyü ve kendini disiplin altına almayı kapsamaktadır. Spor, bireylerin ve toplumun istikrarına; gerekli değer, kurum ve davranışların oluşumuna katkı sağlar.

Sosyalleşme sürecinin önemli bir sonucu rol öğrenmektedir. Çocuklar onlara uygun olan sosyal rolleri öğrenirler, hemen tüm insanlar çocukken oyun, spor ve diğer aktivitelerle sosyalleşirler. Bu faaliyetler iyi yurttaş, iyi arkadaş, sorumluluk sahibi komşu, iyi öğrenci, birlikte çalışma, ahbaplık, liderlik vb. rolleri öğrenmede önemli hazırlayıcılık görevi yaparlar. Birçok araştırma, oyun, müsabaka ve sporun etkilerini araştırmış ve bu gibi faaliyetlere katılımın çocukların sporun hem içinde hem de dışındaki ilişkileri öğrenmelerini sağladığını ortaya koymuştur.

Spor insanlara bir kişisel ve sosyal kimlik hissi ve grup üyeliği duygusu vererek onları bir araya getirir. Spor bu işlevi birçok yolla başarabilir. Sporun popülerliği, sosyal sınıf, ırk, cinsiyet ve yaş ayrımı gözetmeyen bir olgu olması sosyal rollerini daha kolay yerine getirmesini sağlamaktadır. İnanılmaz çekiciliği ve görüntüsüyle spor, gerilim ve çatışmanın sınırını aşarak insanlar ve toplumlar arasında iletişimin kurulmasını sağlar. Spor, bireyleri bir ailenin, komşuluğun, şehrin veya milletin, takım üyeleri haline getirecek güce sahip bir araçtır. Spor, ön yargıları yenmeye yardımcı olur ve bireylerin birbirine daha saygılı ve gerçekçi yaklaşımlarına katkı sağlar.

Sportif ilişkiler, farklı toplumların insanlarını birbirine yaklaştırarak kaynaştıran ve böylece barışçı amaçlara hizmet eden faaliyetlerdir.

¹⁶ ÇAMLIYER, ÇAMLIYER, SARAÇOĞLU, GÜR, A.g.e., s. 115.

Günümüz toplumlarında spor yapmaya ve izlemeye duyulan ilginin artması, çağdaş sosyal hayatın ayırt edici özelliklerindedir. Dil, din, ırk ve cinsiyet ayrımı olmadan tribünler ve televizyonların başında dünyanın her tarafından milyonlarca insanı aynı anda toplayabilen başka bir olay yoktur.¹⁷

Sportif olay toplumda manevi bakımdan yalnızlığı da önlemektedir. Birey, sportif olaya katılmakla manevi yalnızlığının doğuşunu hazırlayan sakıncalar da giderilebilir.¹⁸

Bireyin sosyalleşmesinin erken yaşlarda söz konusu olması, beden eğitimi ve spor ile sosyalleşmeyi aynı dönemlerde birlikte ele almayı gerekli kılmaktadır. Çeşitli oyunlar ve spor toplumun yansıtıcılarıdır. Çünkü, bir toplumda sosyalleşme için gerekli süreçlerin pek çoğu oyun ve spor ortamında vardır. Rol oynama, statü, tabakalaşma, oynama, liderlik etme, disipline uyma, yarışma ve işbirliği gibi sosyalleşmenin tüm alanları, oyun ve spor dünyasını verimli bir eğitim alanı haline getirir.

Çeşitli beden eğitimi ve spor faaliyetleri alışkanlıkları ve isteği çocuklara aileden başlayarak verilmesi gerekir. Onun için aile fertlerinin spora karşı ilgisi ve bilinçli olması çok önemlidir. Anne ve babalar, en kıymetli varlıkları olan çocuklarının en mükemmel şekilde yetişmesini isterler. Çocukların, beden ruhen ve sosyal olarak mükemmel şekilde yetişmelerinde sporun rolü büyüktür. Anne babalar bilinçli hareket eder, diğer eğitim faaliyetlerinin yanında beden eğitimi ve spora da gerekli önemi verirlerse çocuklarının arzulanan şekilde yetişmelerini sağlarlar. Çocuk açısından spor, fiziksel gelişimin yanında, sosyal açıdan da önemlidir. Sportif aktivitelerin yardımıyla çocuğun çevresini tanıması ve iletişim kurması daha kolay gerçekleşir. Bu alanlardaki olumlu gelişmeler, çocuğun duygusal olarak daha iyi gelişmesine yardımcı olmaktadır.

Akran gruplarında ve okul ortamındaki oyunun ve sportif aktivitelerin, çocuğun topluma alışmasında ve böylece sosyalleşmesinde çok önemli bir yere sahip oldukları görülmektedir. Akran grubu ya da aynı yaş kuşağındaki arkadaş grubu ortamında çocuklar çeşitli statüler ve sosyal rollere sahiptirler ve çocukların farklı davranışlar sergilemesine ortam oluşturur. Sporlar ve oyunlar akran gruplarının evrensel özelliklerinden oldukları için yeni sosyal rollerin öğretilmesinde önemli yer

¹⁷ YETİM, A.g.e., s. 155.

¹⁸ ERKAL, Sosyolojik Açıdan Spor, A.g.e., s. 74.

tutmaktadır.¹⁹ Oyun ve spor ortamındaki yarışma ve rekabet bireylerin başarıyı yakalamalarını sağlar.²⁰

Çocukların önce akranlarıyla ve daha sonra karışık sosyal sistemlerde iletişim kurmanın sonucu olarak farklı yaşlarda spor etkinliklerine katılarak yeni sosyal rollere girdikleri görülür.

Spor, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. Spor, bireyi dar dünyasından kurtararak başka ortamlarda başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlarla diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönüyle sporun, yeni dostlukların kurulmasına pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir.²¹

Toplum içinde mevcut bir takım sosyal bunalımların hafifletilmesinde sportif olayın önemli payı vardır. Toplumların daha demokratik bir nitelik kazanmaları ve milli kültürün yaygınlaştırılmasında spor milletlerin milli kültürlerinden ayrı düşünülmemektedir. Sürekli bir takım huzursuzlukların bulunduğu birçok ülkenin, sosyal bakımdan gelişmişliği ile spordaki geriliği arasında paralellik vardır.

Son yıllarda gelişmiş ülkelerde çocukların ve gençlerin sağlıklı, güçlü, sosyal ve bilinçli yetişmeleri, geleceğin güvenilir kuşaklarının oluşturulması için, spora çok önem verilmiş ve her türlü spor yatırımları belirgin bir biçimde hayata geçirilmiştir.²²

¹⁹ YETİM, **A.g.e.**, s. 158.

²⁰ ARACI, Okullarda Beden Eğitimi, 1999, **A.g.e.**, s. 38.

²¹ YETİM, **A.g.e.**, s. 159.

²² ERKAL, Sosyolojik Açıdan Spor, **A.g.e.**, s. 75.

5.2. Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Göre Beden Eğitimi Derslerinin Sosyalleşme Açısından Etkileri

5.2.1. 6-8 Yaş Grubu Gelişim Özellikleri, İlgi ve İhtiyaçları, Beden Eğitimi Uygulamaları

Sosyalleşme insanın diğer insanlarla olan davranışlarını kapsayan ve ömür boyu geliştirilen bir oluşumdur. Çocuklara Öğretilen bazı hareketler onlarla çevreleri arasındaki sosyal ilişkiler kurulmasını temin eder. İlerleyen yaşlarla bireyler hayatta öğrenci, arkadaş, eş gibi çeşitli roller üstlenirler. Her çocuğun evdeki çevresi diğerlerinden farklıdır. Çocuklar bu farklı çevreden gelen alışkanlıklarıyla diğer arkadaşları arasında çevreden gelen alışkanlıklarıyla diğer arkadaşları arasında bir sosyal çevreye girerler. Ve okulda öğrendikleri davranışlarıyla bu sosyal çevrede nasıl davranmaları gerektiğini öğrenirler.²³

Çocuklar grup ya da takım halinde oynamaya isteklidirler. Çok kurallı oyunlardan hoşlanmazlar. Uzun süreli dikkat gerektiren etkinliklerden çabuk bıkarlar. Evin dışında katıldığı hareketli ve eğlenceli oyunlar ile yarışmalara ilgileri fazladır. İyi beslenmeye, yeterince dinlenmeye ihtiyaçları vardır. Etkinlikler arasında sık sık dinlenmeye gerek duyarlar. Anne, baba, öğretmen ve diğer büyüklerinden şefkat, övgü ve ilgi beklerler. Dönem sonunda, kız ve erkek çocukların oyunları ve ilgileri ayrılmaya başlar.²⁴

Bu yaş grubunda çocuklar daha egoistçe davranırlar. Anne-babaya karşı güven göstermeyen çocuklar bu çağda arkadaşlık kurmakta, onlarla oynamakta zorluk çekerler ve derslere daha az ilgi duyarlar. Daha doğrusu çocuğun ilk yıllarındaki sosyal ve duygusal gelişimi daha sonraki yıllarda sosyal gelişimin temelini oluşturur.²⁵

Ayrıca bu gruptaki çocukların sağlık eğitimleri, evinde okulunda ve çevresinde günlük hayatın tutum ve davranışların yerleştirilmesi üzerinde toplanmalıdır.²⁶

²³ MENGÜTAY, A.g.e., s. 10.

²⁴ ARACI, Okullarda Beden Eğitimi, 1999, A.g.e., s. 23.

²⁵ MURATLI, Sedat, **Çocuk ve Spor**, Kültür Matbaacılık, Ankara, 1997, s.28.

²⁶ MUALLİMOĞLU, A.g.e., s. 101.

Bu yaş grubuna uygulanacak beden eğitimi uygulamaları belirtilen esaslara dayalı olmalıdır.

Büyük kas gruplarına yönelik; kısa süreli yürüyüş, koşu, tırmanma, sıçrama, denge vb. taklit, dramatize ve oyun biçiminde faaliyetleri içermelidir. Kısa süreli şarkılı oyunlar, sonucu değerlendirilebilen ve ödüllendirilebilen grup halindeki eğlenceli yarışmalar yaptırılmalıdır. Tüm süresi 30 dakikayı geçmeyen ve aralarda yeterince dinlenme verilen etkinliklere yer verilmelidir.

Bu derslerin ya da faaliyetlerin sonunda, öğrencilerin dinlenme ve dış ortama uyum sağlanmasına özen gösterilmelidir.²⁷

Bu dönemde oyun çocuğun en önemli uğraşısıdır. Gün boyunca durup dinlenmeden oynar. Oyun; çocuğun ruhsal gelişiminde ve kişilik kazanmasında sevgiden sonraki en önemli ikinci ruhsal besini olmuştur.²⁸

5.2.2. 8-10 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri, İlgi ve İhtiyaçları ve Beden Eğitimi Uygulamaları

8-10 yaş grubu çocuklarda boyuna büyüme yavaş, enine büyüme hızlıdır. Erkekler kızlara oranla biraz daha dayanıklı ve kuvvetlidir. Bu çağda dikkatin gelişimi sürmektedir. Çocuklar daha gerçekçi düşünmeye başlamışlardır. Başkaları ile olan ilişkilerini gerçek yönleri ile görür ve kendilerini eleştirebilirler. İlişkilerinde dürüst olmaya duyarlıdır. Görev ve sorumluluğa ilişkin davranışları gelişim içerisindedir. Beden ve ruh sağlığı arasındaki dengede sağlanmıştır.

Bu yaş grubunun ilgi ve ihtiyaçları ise; vücut gelişimi ve güzelliği konusunda duyarlı ve özenlidir. Oyun ve spor etkinlikleri ilgi alanının merkezidir. Başarılı olmak için çaba gösterirler. Başarılı sporcuları önemli bir kişi olarak görür ve adlarıyla tanırırlar. Erkek çocuklar, kuvvet ve cesaret isteyen yarışmalı etkinliklerden, kız çocukları da eğlenceli takım oyunlarından hoşlanırlar. Kız ve erkekler ayrı oynamak isterler.

²⁷ HARMANDAR, ÖZDİLEK, GÖRAL, A.g.e., s. 92.

²⁸ MURATLI, Çocuk ve Spor, A.g.e., s. 28.

Zamanın büyük bir kısmını arkadaşları ile dışarıda ve oynayarak geçirmek isterler. Büyüklerinden anlayış ve ilgi beklerler. Yeteneklerini sergilemekten büyük mutluluk duyarlar.²⁹

8-12 yaş grubu çocuklarda sporda ve okulda başarılı olmak oldukça önemlidir. Fiziksel görünüş ve sosyal kabul, bu yaş grubunun öz saygısını önemli ölçüde etkilemektedir.

Kişinin olumlu bir benlik tasarımı geliştirilmesi ve kendini kabul edebilmesi için, onun başkaları tarafından kabul edilmesi ve bazı işlerde başarılı olması gerekmektedir.³⁰

Bu yaş grubu içinde dahi her çocuğun davranışı değişiktir. Bazı çocuklar grup içinde rahat hareket ederken bazıları ise sıkılındırlar. Gruba alışkın olan çocuklar paylaşım daha yatkındırlar.³¹

Uygulanacak beden eğitimi faaliyetleri bu özellikleri göz önünde bulundurarak yapılmalıdır.

Bu çalışmalar tüm kas ve eklemlere yönelik; hareketlilik, beceriklilik, çabukluk ve denge geliştirici amaçlı olmalıdır. Ayrıca eğlenceli grup yarışmalarına da yer verilmelidir. Basketbol, voleybol, yüzme vb. spor dallarının tekniğe yönelik başlangıç çalışmaları yapılmalıdır. Derslerin veya faaliyetlerin sonunda, öğrencilerin dinlenmelerine ve dış ortama uyum sağlamalarına özen gösterilmelidir.

5.2.3. 10-12 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri, İlgi ve İhtiyaçları ve Beden Eğitimi Uygulamaları

Bu dönemde organlar ve sistemler arasında uyum sağlanmıştır. Organlar ve sistemler arasında uyum sağlanmıştır. Hareketleri doğru ve çabuk kavrarlar. Sportif etkinliklerde verimlilik dönemindedirler. Dikkatleri büyüklerinkine yakın sürelidir. Kendine güvenleri büyüktür. Öğrenme isteği yüksektir. Eleştiriye açıktırlar. Başkalarını

²⁹ HARMANDAR, ÖZDİLEK, GÖRAL, A.g.e., s. 92.

³⁰ ZORBA, Erdal – TEKİN, Ali – ÖZDAĞ, Selçuk – AKÇAKOYUN, Fahri, **Egzersizli Programlı Kamp Yaşantısı ve Özsaygı İle İlişkisi**, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Özen Matbaacılık, cilt 1, sayı 4, Ankara, 1997, s.30.

³¹ MENGÜTAY, A.g.e., s. 10.

gerçekçi yönde eleştirebilirler. Dönemin sonunda büyüme hızı artar ve vücuttaki değişiklikler başlar.³²

Yaşlılar ile hem arkadaşlık kurmak isterler, hem de bir beceri yetenek üstünlüğü ile sivrilme çabasındadırlar. Övünmeye bayılırlar. Bu duygular, düzenli spor yapmaya yönelişin en önemli nedenlerinden birisidir. Birbirlerinin kusurları ile alay ederler. Başkalarının güçsüzlüğünü sergiledikçe kendilerini daha güçlü görürler.³³

Bir önceki yaş grubuna oranla ilgileri daha gerçekçi bir boyut kazanır. Enerji tüketimi üst düzeydedir. Grup içindeki faaliyetlerden ve liderlikten hoşlanırlar. Kız ve erkek çocuklar ayrı ayrı oynamak isterler.

Bu yaş grubuna uygulanacak beden eğitimi faaliyetleri çabukluk, beceriklilik, becerilerini sergileyebileceği, eğlenceli takım oyun ve yarışmaları, ritim, tempo çalışmaları, halk oyunları ve danslarına yönelik çalışmaları içermelidir.

5.2.4. 12-14 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri, İlgi ve İhtiyaçları, Beden Eğitimi Uygulamaları

Hızlı büyüme ve gelişme dönemindedirler. Cinsel olgunlaşma başlamıştır. Eleştirilmekten hoşlanmazlar, öfkeli ve saldırgandırlar. Duygusal dengesizliğini sevgide de belli ederler. Kız çocuklarındaki büyüme, erkek çocuklara oranla bir yıl öndedir. Bu dönemde, bazen çok hareketli, bazen çok tembeldirler. Kolay yorulur, bu durumu istemeyerek kabullenir, ancak buna uymazlar.

Vücut gelişimi ile ilgili endişeleri vardır. Bu korkuyu yenmek için beden eğitimi, spor, halk oyunları ve dans faaliyetlerine katılmaya aşırı isteklidirler. Takım oyuncularına ve spor dallarına aşırı ilgi duyarlar. Oku ve kulüp takımlarına girmek isterler. Erkekler kuvvetli ve cesur, kızlar güzel olmaya özenirler.³⁴

Ruhsal alanda önemli değişikliklerin ortaya çıktığı bir dönemdir. Bir taraftan bedensel büyümenin ve hormonların hızlı aktivitesi gibi iç faktörlerin, diğer taraftan okul performansının yüksek olması, iyi evlat olma doğrultusundaki beklentiler gibi dış

³² HARMANDAR, ÖZDİLEK, GÖRAL, A.g.e., s. 93.

³³ MURATLI, Çocuk ve Spor, A.g.e., s. 29.

³⁴ HARMANDAR, ÖZDİLEK, GÖRAL, A.g.e., s. 93.

baskılara hazırlıksız yakalanmıştır. Tepkilerindeki iniş çıkışlar, davranışlarındaki tutarsızlıklar, duygularındaki değişiklikler hep buyum çabalamalarıyla açıklanabilir. Evdeki kuralların çokluğundan uyarıların sıklığından yakındır. Ana-babanın uyarılarına birden tepki gösterir ve ters yanıtlar verir. Dağınık ve savruktur. İlgi alanları genişlemiş, gelgeç hevesleri çoğalmıştır. Gürültülü müziği çok sever, süslenmeye güzel giyinmeye düşkünler gösterirler.³⁵ Karşı cinse ilgi duyar ve cinsel konularda bilgi edinmek isterler.

Bu yaştaki gence vücut gelişimi ve davranışlarındaki değişikliklerin nedeninin açıklanması gereklidir.

Bir grup içinde yer almak ve candan arkadaşlık kurmak isterler. Ancak uyum sağlamakta güçlük çekerler.

Yapılacak beden eğitimi uygulamalarında bu yaş grubuna; karma olarak takım oyunları ve yarışmalar düzenlenmelidir. Bir önceki dönemdeki motorik becerilere ek olarak hafif kuvvet ve dayanıklılık çalışmaları yapılmalıdır .

Halk oyunları, dans, gezi ve izcilik etkinliklerine yer verilmelidir. Üst düzeyde koordinasyon gerektiren hareketlerden kaçınılmalıdır. Yüklenmelerde bireysel gelişim göz önünde bulunulmalıdır. Sorumluluk yükleyici görevler verilmeli, başarılarını sergileme imkanı tanınmalıdır.³⁶

5.2.5. 14-16 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri İlgi ve İhtiyaçları, Beden Eğitimi Uygulamaları

Özellikle erkek çocuklar için hızlı büyüme ve gelişme dönemidir .Bu dönemin başında kızlar erkeklere oranla daha gelişkindirler. Dönem sonunda erkekler, boy ve ağırlık olarak kızları geçer, bundan böyle bu fark kapanmaz. Kızlar gelişimini tamamlamak üzeredirler.

Vücut bölümleri arasında denge kurulmaya başlamıştır. Bedensel gelişimlerine ilişkin endişe ve huzursuzlukları sürer. Vücut güzelliği ve çekiciliği sosyal bir değer taşımaktadır.

³⁵ MURATLI, Çocuk ve Spor, A.g.e., s. 29.

³⁶ HARMANDAR, ÖZDİLEK, GÖRAL, A.g.e., s. 93.

Genellikle huysuz ve hayalperesttirler. Belleği güçlüdür. Toplumun kurallarına uymaya özen gösterirler. Kişilik gelişimi devam etmektedir. Bu yaş grubunda bireysel farklılıklar çok fazladır. Arkadaşlar arasında birlik ve koruma duygusu güçlüdür. Ahlak değerlerine saygılıdır.

Bu yaş grubunun ilgi ve ihtiyaçları ise, güçlü ve zengin olmayı isterler. Karşı cinsten arkadaş edinmek, dans etmek isteğindedir. Kız, erkek birlikte etkinliklere heveslidirler. Kendine uygun tek arkadaş seçmek isterler.

Anne ve babadan hoşgörü; korunduğunu, kendisine değer verildiğini görmek isterler. İnanırcılığı ve ilmi değeri olmayan öğütler vermekten kaçınılmalıdır. Özgür olma, aile otoritesinden kurtulma çabasındadırlar.

Başarısını gösterebileceği fırsatlar verilmelidir. Cesaret isteyen etkinliklerde koruyucu önlemler alınmalıdır .

Uygulanacak beden eğitimi etkinliklerinde karma takım oyunları ve yarışmalarına yer verilmelidir. Beceriklilik, hareketlilik, çabukluk ve seviyeye uygun kuvvet ve dayanıklılık alıştırmaları yaptırılmalıdır.

Halk oyunları, danslar, gezi ve izcilik etkinliklerine zaman ayrılmalıdır, spor dallarında tekniğe son biçim verilerek hareketlerde akıcılık sağlanmalıdır.

Özel ilgileri doğrultusunda çok yönlü gelişmeleri ve sık sık denetimleri yapılmalıdır.³⁷

Beden eğitimi uygulamaları öğrencilerde kendine güven, kendini kontrol, çabuk karar verme, işbirliği yapma, dikkat, yüreklilik, doğruluk, hak güderlik, disiplin ve çalışma gibi kişisel ve toplumsal alışkanlıkları geliştirmektedir.³⁸

5.2.6. 16-18 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri, İlgi ve İhtiyaçları ve Beden Eğitimi Uygulamaları

Bu dönemde kızlar gelişmelerini tamamlamışlardır. Erkeklerde vücut bölümleri arasında denge kurulmuştur. Sinir, kas ve eklem koordinasyonu sağlanmıştır. Dikkat

³⁷ HARMANDAR, ÖZDİLEK, GÖRAL, A.g.e., s. 94.

³⁸ YALÇIN, A.g.e., s. 1.

süreleri uzamıştır. Aşırı büyümeden dolayı çekilme ve üzülme söz konusu olabilir. Yetişkinliğe özgü cinsel gelişim sürer.

Olayları yorumlama ve yargılama yeteneği gelişmektedir. Objektif davranmaya değer verirler. Grup içerisinde uyumlu olmaya özen gösterirler. Görev ve sorumluluk yüklenebilirler. Kendisini ve ailesini ilgilendiren konularda karar verebilirler. Özel yetenekleri belirginleşmiştir ve bu durumu benimserler.

Erkekler güçlü, kızlar çekici ve güzel görünme eğilimindedirler. Karşı cinse ilgi üst düzeydedir. Kız-erkek karma etkinliklerden hoşlanırlar.

Spor yarışmalarında derece almaya özenirler. Hareketlidirler. İlgi alanlarını geniş tutmaya ve bu alanda etkili olmayı isterler. Beden eğitimi ve spor alanlarında teknik ve taktik ayrıntılara girerler. İyi sporcuları örnek olarak onlara ulaşmaya çalışırlar. Büyükler gibi davranıp özgür olmayı isterler.

Bu yaş grubuna uygulanacak faaliyetler, beceriklilik, hareketlilik, çabukluk ve hız alıştırmaları üst düzeyde yapılabilir. Takım oyunlarında teknik ve taktik ayrıntılar verilir. Karma ritmik etkinlikler, halk oyunları, dans ve izciliğe yer verilmelidir.³⁹

Beden eğitimi uygulamaları, öğrencilerin beden ve ruh gelişimleri göz önünde tutularak yaptırılacak çalışmalarla sağlık durumlarını zararlı etkilere karşı korumak, dayanıklı hale getirmek ve mümkün olan haller vücut bozukluklarını önlemeye ve gidermeye çalışmak amaçlanmaktadır.⁴⁰

Beden gelişiminin hızlandığı bu dönemlerde sporla direnç, çeviklik ve bazı alışkanlıklar kazanılması önemlidir. “Ağaç yaşken eğilir” atasözünün uygulanacağı yer okul, zaman ise bu yaşlardır.⁴¹

³⁹ HARMANDAR, ÖZDİLEK, GÖRAL, A.g.e., s. 94.

⁴⁰ YALÇIN, A.g.e., s. 1.

⁴¹ KARASÜLEYMANOĞLU, A. **Yeni Boyutlarıyla Spor**, Ozan Dağıtım, 4. Baskı, 1995, s.50.

BÖLÜM 6 BULGULAR VE YORUM

6.1. Geçerlik-Güvenirlik Analizi

Elde edilen veriler üzerinde ölçek geliştirme istatistikleri olarak madde analizi amacıyla rit (item-total korelasyon) ve rir (item-remainder) katsayıları hesaplanmıştır. 5., 6., 7., 8., 9., 10., 18. ve 20. önermeler bu analiz bakımından manidar bulunmamıştır. Hesaplanan Cronbach katsayısı da çok yeterli düzeyde değildir. (Tablo 1)

Tablo 1. Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi Değişkeni İçin Madde Analizi Sonuçları

	Item-Total Correlation			Item-Remainder Correlation		
	r	Sd	p	r	Sd	p
1. Sportif faaliyetlere daha ç	0.27	158	p<.01	0.10	158	-
2. Sportif faaliyetlerde göste	0.20	158	p<.05	0.06	158	-
3. Diğer derslerde bulamadıkla	0.37	158	p<.01	0.18	158	-
4. Sportif faaliyetlere katıla	0.41	158	p<.01	0.22	158	p<.05
5. Sportif müsabakalara katıla	0.11	158	-	-0.00	158	-
6. Sportif faaliyetlerde kazan	0.07	158	-	-0.07	158	-
7. Öğrenci ders dışı sportif e	0.02	158	-	-0.10	158	-
8. Okullarına başarı getiren s	0.14	158	-	0.00	158	-
9. Beden eğitimi faaliyetleri	0.11	158	-	0.02	158	-
10. Okul takımlarında yarışmac	0.10	158	-	-0.01	158	-
11. Sporcu öğrenciler arkadaşl	0.30	158	p<.01	0.18	158	-
12. Beden eğitimi ve spor faal	0.33	158	p<.01	0.11	158	-
13. Sportif faaliyette başarılı	0.54	158	p<.01	0.39	158	p<.01
14. Sportif faaliyette başarılı	0.38	158	p<.01	0.20	158	p<.05
15. Sportif faaliyetlerde bulu	0.34	158	p<.01	0.20	158	p<.05
16. Beden eğitimi faaliyetleri	0.40	158	p<.01	0.23	158	p<.05
17. Beden eğitimi faaliyetleri	0.24	158	p<.05	0.07	158	-
18. Sportif faaliyetlerde bulu	0.12	158	-	-0.09	158	-
19. Beden eğitimi faaliyetleri	0.42	158	p<.01	0.22	158	p<.05
20. Sportif faaliyette bulunan	0.08	158	-	-0.12	158	-
21. Sportif faaliyetlerle uğra	0.24	158	p<.05	0.04	158	-
22. Sporcu kişilerin , toplumd	0.35	158	p<.01	0.17	158	-
Cronbach Alpha Katsayısı			α	n	k	
			0.37	160	22	

Önermelerin ayırt etme gücünü sınamak için üst ve alt çeyrekler arası t testi uygulanmıştır. 5., 6., 7., 8., 9., 10. ve 20. önermeler bu analiz bakımından manidar bulunmamıştır. (Tablo 2)

Tablo 2. Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

	Üst çeyrek			Alt Çeyrek			Karşılaştırma		
	μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
1. Sportif faaliyetlere daha ç	4.56	0.63	41	3.78	1.19	40	79	3.73	p<.01
2. Sportif faaliyetlerde göste	1.83	0.86	41	1.38	0.67	40	79	2.64	p<.05
3. Diğer derslerde bulamadıkla	2.37	1.48	41	1.42	0.59	40	79	3.74	p<.01
4. Sportif faaliyetlere katıla	2.44	1.40	41	1.45	0.68	40	79	4.04	p<.01
5. Sportif müsabakalara katıla	1.59	0.67	41	1.38	0.49	40	79	1.61	-
6. Sportif faaliyetlerde kazan	1.54	0.84	41	1.38	0.63	40	79	0.98	-
7. Öğrenci ders dışı sportif e	1.71	0.64	41	1.70	0.79	40	79	0.05	-
8. Okullarına başarı getiren s	1.66	0.82	41	1.48	0.85	40	79	0.99	-
9. Beden eğitimi faaliyetleri	1.51	0.51	41	1.40	0.50	40	79	1.01	-
10. Okul takımlarında yarışmac	1.61	0.63	41	1.58	0.50	40	79	0.28	-
11. Sporcu öğrenciler arkadaşl	2.00	0.78	41	1.48	0.55	40	79	3.50	p<.01
12. Beden eğitimi ve spor faal	2.76	1.41	41	1.75	0.93	40	79	3.78	p<.01
13. Sportif faaliyette başarılı	2.80	1.19	41	1.50	0.64	40	79	6.13	p<.01
14. Sportif faaliyette başarılı	2.63	1.16	41	1.70	0.72	40	79	4.35	p<.01
15. Sportif faaliyetlerde bulu	2.34	1.11	41	1.62	0.63	40	79	3.57	p<.01
16. Beden eğitimi faaliyetleri	2.76	1.02	41	1.78	0.70	40	79	5.04	p<.01
17. Beden eğitimi faaliyetleri	2.51	1.05	41	1.75	0.87	40	79	3.55	p<.01
18. Sportif faaliyetlerde bulu	3.80	0.98	41	3.38	1.15	40	79	1.81	-
19. Beden eğitimi faaliyetleri	2.85	1.20	41	1.68	0.73	40	79	5.34	p<.01
20. Sportif faaliyette bulunan	2.49	1.14	41	1.98	1.02	40	79	2.12	p<.05
21. Sportif faaliyetlerle uğra	2.34	1.18	41	1.80	0.76	40	79	2.46	p<.05
22. Sporcu kişilerin , toplumd	2.44	1.18	41	1.60	0.63	40	79	3.96	p<.01

6.2. Betimsel Bulgular

Tablo 3. 2. Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Ortalama ve Sapmalar

	n	μ	s
N= 160			
1. Sportif faaliyetlere daha ç	160	4.16	0.98
18. Sportif faaliyetlerde bulu	160	3.59	1.14
19. Beden eğitimi faaliyetleri	160	2.32	1.15
20. Sportif faaliyette bulunan	160	2.26	1.11
12. Beden eğitimi ve spor faal	160	2.23	1.26
16. Beden eğitimi faaliyetleri	160	2.14	0.97
21. Sportif faaliyetlerle uğra	160	2.13	1.11
14. Sportif faaliyette başarılı	160	2.12	1.01
13. Sportif faaliyette başarılı	160	2.08	1.03
Toplam	3520	2.06	1.14
4. Sportif faaliyetlere katıla	160	2.02	1.14
17. Beden eğitimi faaliyetleri	160	2.01	0.99
22. Sporcu kişilerin , toplumd	160	2.01	1.03
15. Sportif faaliyetlerde bulu	160	1.91	0.85
3. Diğer derslerde bulamadıkla	160	1.81	1.12
11. Sporcu öğrenciler arkadaşl	160	1.74	0.71
7. Öğrenci ders dışı sportif e	160	1.62	0.65
2. Sportif faaliyetlerde göste	160	1.59	0.81
10. Okul takımlarında yarışmac	160	1.59	0.61
8. Okullarına başarı getiren s	160	1.58	0.73
5. Sportif müsabakalara katıla	160	1.48	0.58
9. Beden eğitimi faaliyetleri	160	1.48	0.50
6. Sportif faaliyetlerde kazan	160	1.46	0.74

Öğrenciler, spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi hakkında “1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır” ve “18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarısı olumsuz yönde gelişir”

görüşlerinde en düşük tutuma (yüksek puan=düşük tutum, olumsuz tutum) sahip iken “6. Sportif faaliyetlerde kazandırılan liderlik duygusu sayesinde öğrencilerin iletişim kurması kolaylaşır” ve “9. Beden eğitimi faaliyetleri sayesinde okul takımlarında başarı elde eden öğrencilerin kendine olan güveni artar” önermelerinde en yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları görülmektedir. Yukarıda anılan 1. ve 18 önermeler hariç tümündeki değerlendirme katılıyorum ile kesinlikle katılıyorum arasındadır (1-2). **Bu değerlendirme öğrencilerin “spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi” olduğuna inandıklarını ortaya koymaktadır.** (Tablo 3)

Örnekleme giren öğrencilerin %15.62’si 10-11 yaşında, %41.88’i 12-13 yaşında, %42.50’si 14-15 yaşındadır. (Tablo 4)

Tablo 4. 2. Cinsiyetiniz? Değişkenine Göre 1. Yaşınız? İçin Frekans Dağılımı

	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 160						
10-11	14	21.21	11	11.70	25	15.62
12-13	27	40.91	40	42.55	67	41.88
14-15	25	37.88	43	45.74	68	42.50
Toplam	66	41.25	94	58.75	160	100.00

Örnekleme giren öğrencilerin %14.38’i 4-5.sınıf, %18.75’i 6.sınıf, %23.12’si 7. sınıf ve %43.75’i 8. sınıfta okumaktadır. (Tablo 5)

Tablo 5. 2. Cinsiyetiniz? Değişkenine Göre 3. Kaçıncı sınıf öğrencisisiniz? İçin Frekans Dağılımı

	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 160						
4-5	13	19.70	10	10.64	23	14.38
6	12	18.18	18	19.15	30	18.75
7	14	21.21	23	24.47	37	23.12
8	27	40.91	43	45.74	70	43.75
Toplam	66	41.25	94	58.75	160	100.00

Örnekleme giren öğrencilerin %65’i kendilerini başarılı, %23.12’si orta başarılı, %11.88’i az başarılı bulmaktadır. (Tablo 6)

Tablo 6. 2. Cinsiyetiniz? Değişkenine Göre 4. Okulda başarı durumun nedir? İçin Frekans Dağılımı

	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 160						
Başarılı	43	65.15	61	64.89	104	65.00
Normal, orta	15	22.73	22	23.40	37	23.12
Az başarılı	8	12.12	11	11.70	19	11.88
Toplam	66	41.25	94	58.75	160	100.00

Örnekleme giren öğrencilerin %72.50'si spor ilgi duymakta, %27.50'si ise ilgi duymamaktadır. (Tablo 7)

Tablo 7. 2. Cinsiyetiniz? Değişkenine Göre 5. Spora ilgi duyuyor musunuz? İçin Frekans Dağılımı

	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 160						
Evet	39	59.09	77	81.91	116	72.50
Hayır	27	40.91	17	18.09	44	27.50
Toplam	66	41.25	94	58.75	160	100.00

6.3. Karşılaştırma Bulguları

Öğrencilerin spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 8-A)

Tablo 8-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
12-13	67	2.05	0.28
14-15	68	2.07	0.20
10-11	25	2.09	0.30

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.28	-

Öğrencilerin 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermektedir. (Tablo 9-A)

Tablo 9-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
10-11	25	3.76	1.20
12-13	67	3.92	1.12
14-15	68	4.54	0.53

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	10.22	p<.01

14-15 yaşındaki öğrencilerin 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır önermesi hakkındaki görüşleri 10-11 ve 12-13 yaşındaki öğrencilere göre daha olumsuzdur. (Tablo 9-B)

Tablo 9-B. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır. İçin t Testi Sonuçları

	10 11	12 13	14 15
10-11	$\mu= 3.76$	$t= 0.62$	$t= 4.35$
12-13	-	$\mu= 3.92$	$t= 4.11$
14-15	$p<.01$	$p<.01$	$\mu= 4.54$

Öğrencilerin 2. Sportif faaliyetlerde gösterilen başarıyla beraber öğrencinin okul içinde ve okul dışında tanınmışlık oranı artar önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 10-A)

Tablo 10-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 2. Sportif faaliyetlerde gösterilen başarıyla beraber öğrencinin okul içinde ve okul dışında tanınmışlık oranı artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
10-11	25	1.32	0.48
14-15	68	1.62	0.93
12-13	67	1.66	0.77

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	1.66	-

Öğrencilerin 3. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü ve kendini ifade etme olanağını sportif faaliyetler sayesinde kazanan öğrencilerin, arkadaşlık ilişkileri gelişir önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermektedir. (Tablo 11-A)

Tablo 11-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 3. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü ve kendini ifade etme olanağını sportif faaliyetler sayesinde kazanan öğrencilerin, arkadaşlık ilişkileri gelişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
12-13	67	1.58	1.06
14-15	68	1.84	1.10
10-11	25	2.36	1.19

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	4.60	p<.05

10-11 yaşındaki öğrencilerin 3. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü ve kendini ifade etme olanağını sportif faaliyetler sayesinde kazanan öğrencilerin, arkadaşlık ilişkileri gelişir önermesi hakkındaki görüşleri 12-13 ve 14-15 yaşındaki öğrencilere göre daha olumsuzdur. (Tablo 11-B)

Tablo 11-B. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 3. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü ve kendini ifade etme olanağını sportif faaliyetler sayesinde kazanan öğrencilerin, arkadaşlık ilişkileri gelişir. İçin t Testi Sonuçları

	12 13	14 15	10 11
12-13	$\mu= 1.58$	$t= 1.38$	$t= 3.03$
14-15	-	$\mu= 1.84$	$t= 1.98$
10-11	$p<.01$	$p<.05$	$\mu= 2.36$

Tablo 12-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
14-15	68	1.77	0.83
12-13	67	2.12	1.25
10-11	25	2.44	1.42

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	3.78	p<.05

Öğrencilerin 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermektedir. (Tablo 12-A)

14-15 yaşındaki öğrencilerin 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir önermesi hakkındaki görüşleri 12-13 ve 10-11 yaşındaki öğrencilere göre daha olumludur. (Tablo 12-B)

Tablo 12-B. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir. İçin t Testi Sonuçları

	14 15	12 13	10 11
14-15	$\mu= 1.77$	$t= 1.94$	$t= 2.83$
12-13	$p<.05$	$\mu= 2.12$	$t= 1.06$
10-11	$p<.01$	-	$\mu= 2.44$

Öğrencilerin 5. Sportif müsabakalara katılan öğrencilerin arkadaşları arasında popülaritesi artar önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 13-A)

Tablo 13-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 5. Sportif müsabakalara katılan öğrencilerin arkadaşları arasında popülaritesi artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
10-11	25	1.40	0.50
12-13	67	1.48	0.56
14-15	68	1.50	0.63

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.27	-

Öğrencilerin 6. Sportif faaliyetlerde kazandırılan liderlik duygusu sayesinde öğrencilerin iletişim kurması kolaylaşır önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 14-A)

Tablo 14-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 6. Sportif faaliyetlerde kazandırılan liderlik duygusu sayesinde öğrencilerin iletişim kurması kolaylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
12-13	67	1.34	0.62
14-15	68	1.51	0.87
10-11	25	1.60	0.65

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	1.46	-

Öğrencilerin 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermektedir. (Tablo 15-A)

Tablo 15-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
14-15	68	1.46	0.61
10-11	25	1.56	0.51
12-13	67	1.82	0.70

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	5.77	p<.01

12-13 yaşındaki öğrencilerin 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır önermesi hakkındaki görüşleri 14-15 ve 10-11 yaşındaki öğrencilere göre daha olumsuzdur. (Tablo 15-B)

Tablo 15-B. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır. İçin t Testi Sonuçları

	14 15	10 11	12 13
14-15	$\mu= 1.46$	t= 0.76	t= 3.25
10-11	-	$\mu= 1.56$	t= 1.71
12-13	p<.01	p<.05	$\mu= 1.82$

Öğrencilerin 8. Okullarına başarı getiren sporculara öğretmenlerin bakış açısı değişir önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 16-A)

Tablo 16-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 8. Okullarına başarı getiren sporculara öğretmenlerin bakış açısı değişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
14-15	68	1.44	0.50
12-13	67	1.64	0.77
10-11	25	1.80	1.04

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	2.65	-

Öğrencilerin 9. Beden eğitimi faaliyetleri sayesinde okul takımlarında başarı elde eden öğrencilerin kendine olan güveni artar önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 17-A)

Tablo 17-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 9. Beden eğitimi faaliyetleri sayesinde okul takımlarında başarı elde eden öğrencilerin kendine olan güveni artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
14-15	68	1.46	0.50
12-13	67	1.46	0.50
10-11	25	1.56	0.51

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.43	-

Tablo 18-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 10. Okul takımlarında yarışmacı olan sporcuların diğer okullarla karşılaşmalarında yeni arkadaşlar edinmeleri kolaylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
10-11	25	1.52	0.51
12-13	67	1.54	0.50
14-15	68	1.66	0.72

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.89	-

Öğrencilerin 10. Okul takımlarında yarışmacı olan sporcuların diğer okullarla karşılaşmalarında yeni arkadaşlar edinmeleri kolaylaştır önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 18-A)

Öğrencilerin 11. Sporcu öğrenciler arkadaşlık kurmada zorlanmaz önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 19-A)

Tablo 19-A. 1. Yaşımız? Değişkenine Göre 11. Sporcu öğrenciler arkadaşlık kurmada zorlanmaz. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
14-15	68	1.60	0.67
12-13	67	1.81	0.70
10-11	25	1.92	0.81

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	2.38	-

Öğrencilerin 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermektedir. (Tablo 20-A)

Tablo 20-A. 1. Yaşımız? Değişkenine Göre 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
12-13	67	1.82	1.01
10-11	25	2.28	1.17
14-15	68	2.62	1.38

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	7.37	p<.01

Tablo 20-B. 1. Yaşımız? Değişkenine Göre 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler. İçin t Testi Sonuçları

	12 13	10 11	14 15
12-13	$\mu= 1.82$	$t= 1.85$	$t= 3.81$
10-11	$p<.05$	$\mu= 2.28$	$t= 1.09$
14-15	$p<.01$	-	$\mu= 2.62$

12-13 yaşındaki öğrencilerin 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler.önermesi hakkındaki görüşleri 14-15 ve 10-11 yaşındaki öğrencilere göre daha olumludur. (Tablo 20-B)

Öğrencilerin 13. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler bir eğlence ortamına rahatça girebilir ve onlara katılabilir önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 21-A)

Tablo 21-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 13. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler bir eğlence ortamına rahatça girebilir ve onlara katılabilir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
10-11	25	1.96	1.14
12-13	67	2.08	1.05
14-15	68	2.13	0.98

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.26	-

Öğrencilerin 14. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler topluluk karşısında daha rahat konuşurlar önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 22-A)

Tablo 22-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 14. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler topluluk karşısında daha rahat konuşurlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
14-15	68	2.01	0.89
12-13	67	2.18	1.11
10-11	25	2.28	1.06

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.79	-

Öğrencilerin 15. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrenciler okulun düzenlediği sosyal etkinliklere isteyerek katılırlar önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 23-A)

Tablo 23-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 15. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrenciler okulun düzenlediği sosyal etkinliklere isteyerek katılırlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
14-15	68	1.75	0.78
12-13	67	2.00	0.89
10-11	25	2.08	0.91

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	2.09	-

Öğrencilerin 16. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, arkadaşları tarafından aranan öğrencilerdir önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 24-A)

Tablo 24-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 16. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, arkadaşları tarafından aranan öğrencilerdir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
12-13	67	2.10	0.86
10-11	25	2.12	1.01
14-15	68	2.18	1.06

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.10	-

Öğrencilerin 17. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, karşı cinsle daha kolay iletişim kurarlar önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 25-A)

Tablo 25-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 17. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, karşı cinsle daha kolay iletişim kurarlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
14-15	68	1.97	1.01
10-11	25	2.00	0.96
12-13	67	2.06	1.00

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.14	-

Öğrencilerin 18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarısı olumsuz yönde gelişir önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 26-A)

Tablo 26-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarısı olumsuz yönde gelişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
12-13	67	3.39	1.26
10-11	25	3.60	0.91
14-15	68	3.79	1.09

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	2.15	-

Öğrencilerin 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 27-A)

Tablo 27-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
14-15	68	2.19	1.11
12-13	67	2.40	1.23
10-11	25	2.44	1.04

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.73	-

Öğrencilerin 20. Sportif faaliyette bulunan, beden eğitimi derslerinde spor kültürünü alan öğrenciler toplumdaki şiddet oranını azaltır önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 28-A)

Tablo 28-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 20. Sportif faaliyette bulunan, beden eğitimi derslerinde spor kültürünü alan öğrenciler toplumdaki şiddet oranını azaltır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
10-11	25	2.00	0.96
14-15	68	2.21	1.09
12-13	67	2.42	1.18

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	1.44	-

Öğrencilerin 21. Sportif faaliyetlerle uğraşan öğrencilerin, aile içindeki iletişimi daha kolaydır önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 29-A)

Tablo 29-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 21. Sportif faaliyetlerle uğraşan öğrencilerin, aile içindeki iletişimi daha kolaydır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
14-15	68	2.03	1.11
10-11	25	2.16	1.07
12-13	67	2.22	1.14

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.52	-

Öğrencilerin 22. Sporcu kişilerin, toplumda daha başarılı olduğu söylenir önermesi hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 30-A)

Tablo 30-A. 1. Yaşınız? Değişkenine Göre 22. Sporcu kişilerin , toplumda daha başarılı olduğu söylenir İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
10-11	25	1.80	0.87
12-13	67	1.97	1.03
14-15	68	2.13	1.09

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	1.04	-

Öğrencilerin spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi hakkındaki görüşleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 31-A)

Tablo 31-A. 2. Cinsiyetiniz? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin İlişkili Grup Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Kız	66	2.04	0.28
Erkek	94	2.08	0.23

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
1	158	0.02	-

Erkek öğrenciler 6. Sportif faaliyetlerde kazandırılan liderlik duygusu sayesinde öğrencilerin iletişim kurması kolaylaşır önermesi hakkında kız öğrencilere göre daha olumlu görüştedirler. Kız öğrenciler ise 16. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, arkadaşları tarafından aranan öğrencilerdir önermesi hakkında erkek öğrencilere göre daha olumlu görüştedirler. Öğrencilerin spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi hakkındaki diğer önermelerdeki görüşleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 32-A)

Tablo 32.2. Cinsiyetiniz? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

	Kız			Erkek			Karşılaştırma		
	μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
1. Sportif faaliyetlere daha ç	4.32	0.91	66	4.05	1.02	94	158	1.69	-
2. Sportif faaliyetlerde göste	1.61	0.86	66	1.57	0.78	94	158	0.24	-
3. Diğer derslerde bulamadıkla	1.64	0.89	66	1.94	1.25	94	158	-1.67	-
4. Sportif faaliyetlere katıla	1.86	1.05	66	2.13	1.19	94	158	-1.45	-
5. Sportif müsabakalara katıla	1.55	0.64	66	1.43	0.54	94	158	1.29	-
6. Sportif faaliyetlerde kazan	1.62	0.72	66	1.34	0.74	94	158	2.39	p<.05
7. Öğrenci ders dışı sportif e	1.67	0.64	66	1.60	0.66	94	158	0.68	-
8. Okullarına başarı getiren s	1.51	0.69	66	1.63	0.76	94	158	-0.96	-
9. Beden eğitimi faaliyetleri	1.49	0.50	66	1.47	0.50	94	158	0.21	-
10. Okul takımlarında yarışmac	1.58	0.58	66	1.60	0.63	94	158	-0.20	-
11. Sporcu öğrenciler arkadaşl	1.68	0.73	66	1.78	0.71	94	158	-0.83	-
12. Beden eğitimi ve spor faal	2.42	1.27	66	2.10	1.24	94	158	1.64	-
13. Sportif faaliyette başarılı	2.06	1.07	66	2.10	1.01	94	158	-0.21	-
14. Sportif faaliyette başarılı	2.15	1.15	66	2.11	0.91	94	158	0.28	-
15. Sportif faaliyetlerde bulu	1.85	0.86	66	1.95	0.85	94	158	-0.72	-
16. Beden eğitimi faaliyetleri	1.92	0.87	66	2.29	1.01	94	158	-2.37	p<.05
17. Beden eğitimi faaliyetleri	1.83	0.83	66	2.14	1.07	94	158	-1.93	-
18. Sportif faaliyetlerde bulu	3.49	1.19	66	3.67	1.11	94	158	-1.01	-
19. Beden eğitimi faaliyetleri	2.27	1.12	66	2.35	1.18	94	158	-0.42	-
20. Sportif faaliyette bulunan	2.21	1.10	66	2.30	1.12	94	158	-0.48	-
21. Sportif faaliyetlerle uğra	2.06	1.01	66	2.18	1.18	94	158	-0.67	-
22. Sporcu kişilerin , toplumd	1.99	1.07	66	2.03	1.01	94	158	-0.28	-

Öğrencilerin spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 33-A)

Tablo 33-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
7	37	2.03	0.27
8	70	2.06	0.20
4-5	23	2.06	0.27
6	30	2.11	0.31

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	0.60	-

Öğrencilerin 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermektedir. (Tablo 34-A)

Tablo 34-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
4-5	23	3.65	1.19
6	30	3.97	1.27
7	37	3.97	1.01
8	70	4.51	0.56

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	6.52	p<.01

8. sınıf öğrencilerinin 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır önermesi hakkındaki görüşleri 4-5. sınıf, 6. sınıf ve 7.sınıf öğrencilerine göre daha olumsuzdur. (Tablo 34-B)

Tablo 34-B. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır. İçin t Testi Sonuçları

	4 5	6	7	8
4-5	$\mu= 3.65$ t= 0.92	$\mu= 3.97$ t= 1.11	$\mu= 3.97$ t= 4.69	
6	-	$\mu= 3.97$ t= 0.02	$\mu= 3.97$ t= 2.99	
7	-	-	$\mu= 3.97$ t= 3.56	
8	p<.01	p<.01	p<.01	$\mu= 4.51$

Öğrencilerin 2. Sportif faaliyetlerde gösterilen başarıyla beraber öğrencinin okul içinde ve okul dışında tanınmışlık oranı artar önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 35-A)

Tablo 35-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 2. Sportif faaliyetlerde gösterilen başarıyla beraber öğrencinin okul içinde ve okul dışında tanınmışlık oranı artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
4-5	23	1.26	0.45
6	30	1.50	0.57
8	70	1.60	0.92
7	37	1.84	0.87

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	P
3	156	2.61	-

Öğrencilerin 3. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü ve kendini ifade etme olanağını sportif faaliyetler sayesinde kazanan öğrencilerin, arkadaşlık ilişkileri gelişir önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 36-A)

Tablo 36-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 3. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü ve kendini ifade etme olanağını sportif faaliyetler sayesinde kazanan öğrencilerin, arkadaşlık ilişkileri gelişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
6	30	1.57	1.10
7	37	1.70	1.08
8	70	1.81	1.09
4-5	23	2.30	1.22

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	P
3	156	2.11	-

Öğrencilerin 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermektedir. (Tablo 37-A)

Tablo 37-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
8	70	1.74	0.83
6	30	2.00	1.05
7	37	2.32	1.40
4-5	23	2.39	1.44

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	3.20	p<.05

8. sınıf öğrencilerinin 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir önermesi hakkındaki görüşleri 4-5. sınıf ve 7.sınıf öğrencilerine göre daha olumludur. (Tablo 37-B)

Tablo 37-B. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir. İçin t Testi Sonuçları

	8	6	7	4 5
8	$\mu= 1.74$ t=	1.31 t=	2.70 t=	2.66
6	-	$\mu= 2.00$ t=	1.05 t=	1.14
7	p<.01	-	$\mu= 2.32$ t=	0.18
4-5	p<.01	-	-	$\mu= 2.39$

Öğrencilerin 5. Sportif müsabakalara katılan öğrencilerin arkadaşları arasında popülaritesi artar önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 38-A)

Tablo 38-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 5. Sportif müsabakalara katılan öğrencilerin arkadaşları arasında popülaritesi artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
6	30	1.37	0.49
4-5	23	1.39	0.50
8	70	1.49	0.63
7	37	1.60	0.60

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	1.03	-

Öğrencilerin 6. Sportif faaliyetlerde kazandırılan liderlik duygusu sayesinde öğrencilerin iletişim kurması kolaylaşır önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 39-A)

Tablo 39-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 6. Sportif faaliyetlerde kazandırılan liderlik duygusu sayesinde öğrencilerin iletişim kurması kolaylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
7	37	1.32	0.53
6	30	1.37	0.72
8	70	1.50	0.86
4-5	23	1.65	0.65

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	1.15	-

Öğrencilerin 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermektedir. (Tablo 40-A)

Tablo 40-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
8	70	1.46	0.61
4-5	23	1.57	0.51
7	37	1.68	0.58
6	30	2.00	0.79

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	5.42	p<.01

6. sınıf öğrencilerinin 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır önermesi hakkındaki görüşleri 8.sınıf, 4-5. sınıf ve 7.sınıf öğrencilerine göre daha olumsuzdur. Ayrıca 7. sınıf öğrencilerinin bu önerme hakkındaki görüşleri 8.sınıf öğrencilerine göre daha olumsuzdur. (Tablo 40-B)

Tablo 40-B. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır. İçin t Testi Sonuçları

	8	4 5	7	6
8	$\mu= 1.46$	$t= 0.77$	$t= 1.80$	$t= 3.73$
4-5	-	$\mu= 1.57$	$t= 0.75$	$t= 2.31$
7	$p<.05$	-	$\mu= 1.68$	$t= 1.94$
6	$p<.01$	$p<.05$	$p<.05$	$\mu= 2.00$

Öğrencilerin 8. Okullarına başarı getiren sporculara öğretmenlerin bakış açısı değişir önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermektedir. (Tablo 41-A)

Tablo 41-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 8. Okullarına başarı getiren sporculara öğretmenlerin bakış açısı değişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
8	70	1.43	0.50
7	37	1.51	0.51
6	30	1.80	1.00
4-5	23	1.87	1.06

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	3.36	$p<.05$

4-5. sınıf öğrencilerinin 8. Okullarına başarı getiren sporculara öğretmenlerin bakış açısı değişir önermesi hakkındaki görüşleri 8.sınıf ve 7.sınıf öğrencilerine göre daha olumsuzdur. Ayrıca 6. sınıf öğrencilerinin bu önerme hakkındaki görüşleri 8.sınıf öğrencilerine göre daha olumsuzdur. (Tablo 41-B)

Tablo 41-B. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 8. Okullarına başarı getiren sporculara öğretmenlerin bakış açısı değişir. İçin t Testi Sonuçları

	8	7	6	4 5
8	$\mu= 1.43$	$t= 0.83$	$t= 2.48$	$t= 2.70$
7	-	$\mu= 1.51$	$t= 1.52$	$t= 1.75$
6	$p<.01$	-	$\mu= 1.80$	$t= 0.24$
4-5	$p<.01$	$p<.05$	-	$\mu= 1.87$

Öğrencilerin 9. Beden eğitimi faaliyetleri sayesinde okul takımlarında başarı elde eden öğrencilerin kendine olan güveni artar önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 42-A)

Tablo 42-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 9. Beden eğitimi faaliyetleri sayesinde okul takımlarında başarı elde eden öğrencilerin kendine olan güveni artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
7	37	1.35	0.48
8	70	1.46	0.50
4-5	23	1.57	0.51
6	30	1.60	0.50

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	1.67	-

Öğrencilerin 10. Okul takımlarında yarışmacı olan sporcuların diğer okullarla karşılaşmalarında yeni arkadaşlar edinmeleri kolaylaştır önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 43-A)

Tablo 43-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 10. Okul takımlarında yarışmacı olan sporcuların diğer okullarla karşılaşmalarında yeni arkadaşlar edinmeleri kolaylaştır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
6	30	1.37	0.49
4-5	23	1.57	0.51
7	37	1.65	0.48
8	70	1.66	0.72

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	1.79	-

Öğrencilerin 11. Sporcu öğrenciler arkadaşlık kurmada zorlanmaz önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 44A)

Tablo 44-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 11. Sporcu öğrenciler arkadaşlık kurmada zorlanmaz. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
8	70	1.60	0.67
7	37	1.76	0.55
4-5	23	1.78	0.67
6	30	2.00	0.95

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	2.31	-

Öğrencilerin 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermektedir. (Tablo 45-A)

Tablo 45-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
7	37	1.65	0.98
6	30	2.07	1.08
4-5	23	2.22	1.17
8	70	2.61	1.37

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	5.42	p<.01

8. sınıf öğrencilerinin 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler önermesi hakkındaki görüşleri 7.sınıf ve 6.sınıf öğrencilerine göre daha olumsuzdur. Ayrıca 4-5. sınıf öğrencilerinin bu önerme hakkındaki görüşleri 7.sınıf öğrencilerine göre daha olumsuzdur. (Tablo 45-B)

Tablo 45-B. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler. İçin t Testi Sonuçları

	7	6	4 5	8
7	$\mu= 1.65$ t=	1.66 t=	2.03 t=	3.82
6	-	$\mu= 2.07$ t=	0.49 t=	1.95
4-5	p<.05	-	$\mu= 2.22$ t=	1.25
8	p<.01	p<.05	-	$\mu= 2.61$

Öğrencilerin 13. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler bir eğlence ortamına rahatça girebilir ve onlara katılabilir önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 46-A)

Tablo 46-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 13. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler bir eğlence ortamına rahatça girebilir ve onlara katılabilir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
4-5	23	1.87	0.97
7	37	2.03	1.04
8	70	2.11	0.97
6	30	2.23	1.19

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	P
3	156	0.60	-

Öğrencilerin 14. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler topluluk karşısında daha rahat konuşurlar önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 47-A)

Tablo 47-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 14. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler topluluk karşısında daha rahat konuşurlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
8	70	2.00	0.89
7	37	2.05	1.05
4-5	23	2.13	0.97
6	30	2.50	1.22

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	P
3	156	1.81	-

Öğrencilerin 15. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrenciler okulun düzenlediği sosyal etkinliklere isteyerek katılırlar önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 48-A)

Tablo 48-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 15. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrenciler okulun düzenlediği sosyal etkinliklere isteyerek katılırlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
8	70	1.74	0.77
7	37	1.95	0.81
4-5	23	2.00	0.85
6	30	2.17	1.02

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	1.94	-

Öğrencilerin 6. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, arkadaşları tarafından aranan öğrencilerdir önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 49-A)

Tablo 49-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 16. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, arkadaşları tarafından aranan öğrencilerdir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
4-5	23	2.04	0.98
7	37	2.08	0.86
8	70	2.17	1.05
6	30	2.20	0.92

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	0.18	-

Tablo 50-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 17. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, karşı cinsle daha kolay iletişim kurarlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
8	70	1.96	1.00
7	37	2.03	0.99
4-5	23	2.04	0.98
6	30	2.10	1.03

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	0.16	-

Öğrencilerin 17. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, karşı cinsle daha kolay iletişim kurarlar önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 50-A)

Öğrencilerin 18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarısı olumsuz yönde gelişir önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermektedir. (Tablo 51-A)

Tablo 51-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarısı olumsuz yönde gelişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
6	30	3.07	1.36
4-5	23	3.61	0.94
7	37	3.70	1.08
8	70	3.76	1.10

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	2.80	p<.05

6. sınıf öğrencilerinin 18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarısı olumsuz yönde gelişir önermesi hakkındaki görüşleri 7.sınıf ve 8.sınıf öğrencilerine göre daha olumludur. (Tablo 51-B)

Tablo 51-B. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarısı olumsuz yönde gelişir. İçin t Testi Sonuçları

	6	4 5	7	8
6	$\mu= 3.07$	$t= 1.63$	$t= 2.13$	$t= 2.68$
4-5	-	$\mu= 3.61$	$t= 0.34$	$t= 0.58$
7	p<.05	-	$\mu= 3.70$	$t= 0.25$
8	p<.01	-	-	$\mu= 3.76$

Öğrencilerin 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermektedir. (Tablo 52-A)

Tablo 52-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
7	37	2.00	1.03
8	70	2.19	1.09
4-5	23	2.30	0.97
6	30	3.03	1.30

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	5.55	p<.01

6. sınıf öğrencilerinin 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır önermesi hakkındaki görüşleri 7.sınıf, 8.sınıf ve 4-5. sınıf öğrencilerine göre daha olumsuzdur. (Tablo 52-B)

Tablo 52-B. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır. İçin t Testi Sonuçları

	7	8	4 5	6
7	$\mu= 2.00$ t=	0.85 t=	1.14 t=	3.63
8	-	$\mu= 2.19$ t=	0.46 t=	3.35
4-5	-	-	$\mu= 2.30$ t=	2.25
6	p<.01	p<.01	p<.05	$\mu= 3.03$

Tablo 53-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 20. Sportif faaliyette bulunan, beden eğitimi derslerinde spor kültürünü alan öğrenciler toplumdaki şiddet oranını azaltır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
4-5	23	2.09	0.95
6	30	2.10	1.09
8	70	2.24	1.10
7	37	2.54	1.24

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	1.19	-

Öğrencilerin 20. Sportif faaliyette bulunan, beden eğitimi derslerinde spor kültürünü alan öğrenciler toplumdaki şiddet oranını azaltır önermesi hakkındaki

görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 53-A)

Öğrencilerin 21. Sportif faaliyetlerle uğraşan öğrencilerin, aile içindeki iletişimi daha kolaydır önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 54-A)

Tablo 54-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 21. Sportif faaliyetlerle uğraşan öğrencilerin, aile içindeki iletişimi daha kolaydır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
8	70	2.01	1.10
4-5	23	2.09	1.04
7	37	2.16	1.17
6	30	2.40	1.13

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	0.86	-

Öğrencilerin 22. Sporcu kişilerin , toplumda daha başarılı olduğu söylenir önermesi hakkındaki görüşleri kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 55-A)

Tablo 55-A. 3. Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? Değişkenine Göre 22. Sporcu kişilerin , toplumda daha başarılı olduğu söylenir İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
4-5	23	1.83	0.89
7	37	1.84	0.96
6	30	2.07	1.11
8	70	2.14	1.08

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
3	156	1.00	-

Öğrencilerin spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 56-A)

Tablo 56-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Normal, orta	37	2.02	0.27
Başarılı	104	2.07	0.25
Az başarılı	19	2.10	0.22
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	2	157	0.72
			p
			-

Öğrencilerin 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 57-A)

Tablo 57-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Normal, orta	37	4.03	1.04
Başarılı	104	4.14	0.99
Az başarılı	19	4.53	0.77
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	2	157	1.68
			p
			-

Öğrencilerin 2. Sportif faaliyetlerde gösterilen başarıyla beraber öğrencinin okul içinde ve okul dışında tanınmışlık oranı artar önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 58-A)

Tablo 58-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 2. Sportif faaliyetlerde gösterilen başarıyla beraber öğrencinin okul içinde ve okul dışında tanınmışlık oranı artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Normal, orta	37	1.49	0.69
Başarılı	104	1.61	0.82
Az başarılı	19	1.63	1.01
F Testi Değerleri			
	Sd1	Sd2	F
	2	157	0.37
			p
			-

Öğrencilerin 3. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü ve kendini ifade etme olanağını sportif faaliyetler sayesinde kazanan öğrencilerin, arkadaşlık ilişkileri gelişir önermesi hakkındaki görüşleri okul başarıları durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 59-A)

Tablo 59-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 3. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü ve kendini ifade etme olanağını sportif faaliyetler sayesinde kazanan öğrencilerin, arkadaşlık ilişkileri gelişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Normal, orta	37	1.57	0.90
Az başarılı	19	1.74	0.99
Başarılı	104	1.91	1.21

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	1.35	-

Öğrencilerin 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir önermesi hakkındaki görüşleri okul başarıları durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 60-A)

Tablo 60-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Az başarılı	19	1.90	1.20
Normal, orta	37	1.95	0.97
Başarılı	104	2.07	1.19

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.28	-

Öğrencilerin 5. Sportif müsabakalara katılan öğrencilerin arkadaşları arasında popülaritesi artar önermesi hakkındaki görüşleri okul başarıları durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 61-A)

Tablo 61-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 5. Sportif müsabakalara katılan öğrencilerin arkadaşları arasında popülaritesi artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Normal, orta	37	1.46	0.65
Az başarılı	19	1.47	0.51
Başarılı	104	1.48	0.57

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.02	-

Öğrencilerin 6. Sportif faaliyetlerde kazandırılan liderlik duygusu sayesinde öğrencilerin iletişim kurması kolaylaşır önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 62-A)

Tablo 62-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 6. Sportif faaliyetlerde kazandırılan liderlik duygusu sayesinde öğrencilerin iletişim kurması kolaylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Normal, orta	37	1.24	0.50
Az başarılı	19	1.42	0.84
Başarılı	104	1.54	0.79

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	2.21	-

Öğrencilerin 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumsuz değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 63-A)

Tablo 63-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Az başarılı	19	1.58	0.69
Başarılı	104	1.62	0.64
Normal, orta	37	1.65	0.68

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.07	-

Öğrencilerin 8. Okullarına başarı getiren sporculara öğretmenlerin bakış açısı değişir önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 64-A)

Tablo 64-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 8. Okullarına başarı getiren sporculara öğretmenlerin bakış açısı değişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Az başarılı	19	1.53	0.51
Başarılı	104	1.58	0.76
Normal, orta	37	1.62	0.76

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.11	-

Öğrencilerin 9. Beden eğitimi faaliyetleri sayesinde okul takımlarında başarı elde eden öğrencilerin kendine olan güveni artar önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 65-A)

Tablo 65-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 9. Beden eğitimi faaliyetleri sayesinde okul takımlarında başarı elde eden öğrencilerin kendine olan güveni artar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Az başarılı	19	1.37	0.50
Başarılı	104	1.46	0.50
Normal, orta	37	1.57	0.50

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	1.10	-

Öğrencilerin 10. Okul takımlarında yarışmacı olan sporcuların diğer okullarla karşılaşmalarında yeni arkadaşlar edinmeleri kolaylaştır önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 66-A)

Tablo 66-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 10. Okul takımlarında yarışmacı olan sporcuların diğer okullarla karşılaşmalarında yeni arkadaşlar edinmeleri kolaylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Başarılı	104	1.58	0.62
Az başarılı	19	1.58	0.69
Normal, orta	37	1.62	0.54

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.08	-

Öğrencilerin 11. Sporcu öğrenciler arkadaşlık kurmada zorlanmaz önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 67-A)

Tablo 67-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 11. Sporcu öğrenciler arkadaşlık kurmada zorlanmaz. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Başarılı	104	1.70	0.65
Normal, orta	37	1.78	0.63
Az başarılı	19	1.84	1.12

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.41	-

Öğrencilerin 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 68-A)

Tablo 68-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Normal, orta	37	2.13	1.18
Başarılı	104	2.23	1.26
Az başarılı	19	2.42	1.39

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.32	-

Öğrencilerin 13. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler bir eğlence ortamına rahatça girebilir ve onlara katılabilir önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 69-A)

Tablo 69-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 13. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler bir eğlence ortamına rahatça girebilir ve onlara katılabilir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Normal, orta	37	1.97	1.04
Başarılı	104	2.08	0.99
Az başarılı	19	2.32	1.20

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.70	-

Öğrencilerin 14. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler topluluk karşısında daha rahat konuşurlar önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 70-A)

Tablo 70-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 14. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler topluluk karşısında daha rahat konuşurlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Başarılı	104	2.02	0.99
Az başarılı	19	2.10	0.94
Normal, orta	37	2.43	1.09

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	2.31	-

Öğrencilerin 15. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrenciler okulun düzenlediği sosyal etkinliklere isteyerek katılırlar önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 71-A)

Tablo 71-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 15. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrenciler okulun düzenlediği sosyal etkinliklere isteyerek katılırlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Az başarılı	19	1.63	0.83
Başarılı	104	1.93	0.85
Normal, orta	37	1.97	0.87

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	1.15	-

Öğrencilerin 16. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, arkadaşları tarafından aranan öğrencilerdir önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 72-A)

Tablo 72-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 16. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, arkadaşları tarafından aranan öğrencilerdir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Başarılı	104	2.10	0.87
Normal, orta	37	2.16	0.99
Az başarılı	19	2.32	1.42

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.43	-

Öğrencilerin 17. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, karşı cinsle daha kolay iletişim kurarlar önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 73-A)

Tablo 73-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 17. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, karşı cinsle daha kolay iletişim kurarlar. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Başarılı	104	1.98	0.97
Az başarılı	19	2.05	1.18
Normal, orta	37	2.08	0.98

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.16	-

Öğrencilerin 18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarıları olumsuz yönde gelişir önermesi hakkındaki görüşleri okul başarıları durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 74-A)

Tablo 74-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarıları olumsuz yönde gelişir. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Normal, orta	37	3.30	1.20
Başarılı	104	3.68	1.10
Az başarılı	19	3.68	1.25

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	1.62	-

Öğrencilerin 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır önermesi hakkındaki görüşleri okul başarıları durumlarına göre farklılık göstermektedir. (Tablo 75-A)

Tablo 75-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Normal, orta	37	1.97	1.17
Başarılı	104	2.35	1.13
Az başarılı	19	2.84	1.07

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	3.79	p<.05

Kendini az başarılı bulan öğrencilerin 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır önermesi hakkındaki görüşleri kendilerini normal başarılı ve başarılı bulan öğrencilere göre daha olumsuzdur. Ayrıca kendini başarılı bulan öğrencilerin bu önerme hakkındaki görüşleri kendilerini normal başarılı bulan öğrencilere göre daha olumsuzdur. (Tablo 75-B)

Tablo 75-B. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır. İçin t Testi Sonuçları

	Normal orta	Başarılı	Az başarılı
Normal, orta	$\mu = 1.97$	$t = 1.71$	$t = 2.72$
Başarılı	$p < .05$	$\mu = 2.35$	$t = 1.77$
Az başarılı	$p < .01$	$p < .05$	$\mu = 2.84$

Öğrencilerin 20. Sportif faaliyette bulunan, beden eğitimi derslerinde spor kültürünü alan öğrenciler toplumdaki şiddet oranını azaltır önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 76-A)

Tablo 76-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 20. Sportif faaliyette bulunan, beden eğitimi derslerinde spor kültürünü alan öğrenciler toplumdaki şiddet oranını azaltır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Az başarılı	19	2.21	0.92
Başarılı	104	2.22	1.06
Normal, orta	37	2.40	1.34

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.39	-

Öğrencilerin 21. Sportif faaliyetlerle uğraşan öğrencilerin, aile içindeki iletişimi daha kolaydır önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 77-A)

Tablo 77-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 21. Sportif faaliyetlerle uğraşan öğrencilerin, aile içindeki iletişimi daha kolaydır. İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Az başarılı	19	1.84	1.07
Normal, orta	37	2.13	1.08
Başarılı	104	2.18	1.13

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.75	-

Öğrencilerin 22. Sporcu kişilerin, toplumda daha başarılı olduğu söylenir önermesi hakkındaki görüşleri okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 78-A)

Tablo 78-A. 4. Okulda başarı durumun nedir? Değişkenine Göre 22. Sporcu kişilerin, toplumda daha başarılı olduğu söylenir İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Normal, orta	37	1.95	1.00
Başarılı	104	2.00	1.05
Az başarılı	19	2.21	1.03

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.43	-

Öğrencilerin spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi hakkındaki görüşleri spora ilgi duyup duymamalarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 79-A)

Tablo 79-A. 5. Spora ilgi duyuyor musunuz? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin İlişkili Grup Varyans Analizi Sonuçları

	n	μ	s
N= 160			
Hayır	44	2.01	0.25
Evet	116	2.08	0.25

F Testi Değerleri			
Sd1	Sd2	F	p
2	157	0.04	-

Spora ilgi duyan öğrencilerin 20. Sportif faaliyette bulunan, beden eğitimi derslerinde spor kültürünü alan öğrenciler toplumdaki şiddet oranını azaltır önermesi hakkındaki görüşleri spora ilgi duymayan öğrencilere göre daha olumludur. Öğrencilerin spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi hakkındaki diğer önermelere ilişkin görüşleri spora ilgi duyup duymamalarına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 80-A)

Tablo 80.5. Spora ilgi duyuyor musunuz? Değişkenine Göre Spor Faaliyetlerinin Sosyal Gelişmeye Etkisi İçin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

	Evet			Hayır			Karşılaştırma		
	μ	s	n	μ	s	n	Sd	t	p
1. Sportif faaliyetlere daha ç	4.21	0.98	116	4.05	0.99	44	158	0.93	-
2. Sportif faaliyetlerde göste	1.60	0.79	116	1.57	0.87	44	158	0.19	-
3. Diğer derslerde bulamadıkla	1.90	1.18	116	1.59	0.92	44	158	1.54	-
4. Sportif faaliyetlere katıla	2.11	1.21	116	1.77	0.91	44	158	1.69	-
5. Sportif müsabakalara katıla	1.49	0.55	116	1.43	0.66	44	158	0.58	-
6. Sportif faaliyetlerde kazan	1.51	0.81	116	1.32	0.52	44	158	1.46	-
7. Öğrenci ders dışı sportif e	1.65	0.68	116	1.57	0.59	44	158	0.68	-
8. Okullarına başarı getiren s	1.60	0.79	116	1.55	0.55	44	158	0.38	-
9. Beden eğitimi faaliyetleri	1.47	0.50	116	1.50	0.51	44	158	-0.39	-
10. Okul takımlarında yarışmac	1.60	0.64	116	1.55	0.50	44	158	0.54	-
11. Sporcu öğrenciler arkadaşl	1.72	0.69	116	1.77	0.77	44	158	-0.38	-
12. Beden eğitimi ve spor faal	2.28	1.30	116	2.09	1.12	44	158	0.87	-
13. Sportif faaliyette başarılı	2.16	1.02	116	1.89	1.04	44	158	1.48	-
14. Sportif faaliyette başarılı	2.09	0.97	116	2.23	1.12	44	158	-0.78	-
15. Sportif faaliyetlerde bulu	1.97	0.89	116	1.75	0.72	44	158	1.43	-
16. Beden eğitimi faaliyetleri	2.20	1.02	116	1.98	0.79	44	158	1.29	-
17. Beden eğitimi faaliyetleri	2.05	0.99	116	1.91	1.01	44	158	0.81	-
18. Sportif faaliyetlerde bulu	3.59	1.18	116	3.61	1.06	44	158	-0.13	-
19. Beden eğitimi faaliyetleri	2.28	1.10	116	2.43	1.28	44	158	-0.76	-
20. Sportif faaliyette bulunan	2.13	1.03	116	2.61	1.26	44	158	-2.50	p<.05
21. Sportif faaliyetlerle uğra	2.17	1.14	116	2.02	1.04	44	158	0.76	-
22. Sporcu kişilerin , toplumd	2.03	1.01	116	1.98	1.11	44	158	0.27	-

BÖLÜM 7

SONUÇ VE ÖNERİLER

7.1. Sonuç

Araştırmanın temel hipotezi kabul edilmiştir:

Öğrenciler, spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi olduğuna inanmaktadır.

Öğrencilerin spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye etkisi olduğuna dair bu görüşleri:

- yaşlarına göre farklılık göstermemektedir.
- cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir.
- kaçınıcı sınıf öğrencisi olduklarına göre farklılık göstermemektedir.
- okul başarısı durumlarına göre farklılık göstermemektedir
- spora ilgi duyup duymamalarına göre farklılık göstermemektedir

7.2. Tartışma

Çalışmamızda okullarda beden eğitimi derslerinin öğrencilerin sosyalleşmesine etkisi araştırılmış, uygulanan anketle bireyin sosyalleşmesinde beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin öneminin büyük olduğu belirtilmiştir.

Çamlıyer ve arkadaşlarının yetiştirme yurdu ergenlerinde sportif aktivitelerin psiko-sosyal uyum düzeylerine etkileri araştırılmış ve sonuç olarak sportif etkinliklerin ergenlerde belirli bir davranış değişikliği meydana getirdiği gösterilmiştir.¹

Aydos ve Kürkçü'nün yaptığı bir çalışmada 13-18 yaş grubu spor yapan ve yapmayan ortaöğretim gençliğinin fiziksel ve fizyolojik özellikleri karşılaştırılmıştır. Yapılan bu çalışmada sonuç, 13-18 yaş grubundaki spor yapan ve yapmayan gruplar

¹ ÇAMLIYER, ÇAMLIYER, SARAÇOĞLU, GÜR, A.g.e., s. 114.

arasında fiziksel uygunluk değerleri bakımından anlamlı bir fark bulunduğudur. Bu fark ise kişinin toplum içinde daha kabul görmesine bununla birlikte sosyalleşmesine büyük etki etmektedir.²

Bizim araştırmamızda da yapılan ankette sporcu kişilerin toplumda daha başarılı olduğuna inanıyor musunuz? Sorusuna evet diyenler % 87.5, hayır diyenler ise % 12.5'dir. Bu da gösteriyor ki spor yapan öğrencilerin toplumda daha başarılı olup, kabul görmesinde etkileri büyüktür.

Zorba ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırmada; 9-12 yaş grubu çocuklarda sporda ve okulda başarılı olma oldukça önemlidir. Fiziksel ve sosyal kabul bu yaş grubunun öz saygısını önemli ölçüde etkilemektedir.³

Bu araştırmadan da anlaşıldığı üzere beden eğitimi faaliyetlerinin bu yaş grubunun sosyal gelişimi açısından önemi büyüktür. Beden eğitimi ve sporun insan ruh ve beden sağlığına olan olumlu katkıları bilinmektedir. Sosyalleşme, kendine güven, başarılı olma, iyi ilişkiler kurma, sporun amaçlarındandır.

Akandere, yaptığı araştırmasında spor etkinlikleri sonucunda bütün yaş gruplarında kaygıda azalma olmuştur. Bu araştırmada görülmektedir ki öğrencilerin içinde buldukları kaygının giderilmesinde farklı yaş gruplarına göre sportif faaliyetlerin etkin bir yol olduğunu ortaya koymaktadır.⁴

Yıldıran ve arkadaşlarının yaptığı araştırmada farklı cinsiyetteki lise öğrencilerinin beden eğitimi dersinden beklentileri araştırılmıştır. Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, kız öğrencilerin beden eğitimi derslerinden beklentilerinin sosyal, zihinsel, etik, estetik, ritmik ve koordinatif nitelikler üzerinde yoğunlaştığı, erkek öğrencilerin ise beden eğitiminin fiziksel gelişim amacını ön plana çıkardıkları görülmektedir. Bu araştırmadan da anlaşıldığı üzere beden eğitimi öğretmenlerinin

² AYDOS, KÜRKCÜ, A.g.e., s. 37.

³ ZORBA, TEKİN, ÖZDAĞ, AKÇAKOYUN, A.g.e., s. 30.

⁴ AKANDERE, Mehibe, Üniversite **Gençliğinde Görülen Kaygının Giderilmesinde Sporun Farklı Yaş Gruplarına Göre Etkisinin İncelenmesi**, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Özen Matbaacılık, cilt 3, sayı 1, Ankara, Ocak 1998, s. 43-50.

uygulamalarda cinsiyetlere özgü beklentileri de dikkate almaları gerektiğini işaret etmektedir.⁵

İnsanın yaratılış itibarıyla sosyal bir varlık olması, hayatını devam ettirebilmesi için grup yaşantısını mecburi kılmaktadır. Bu zorunlu birleşim insanlar arasında maddi ve manevi yakınlığı ve devamlı sosyal münasebetleri sağlayarak onların davranışlarında bir örnekleşmeye imkan verir.

Söz konusu fonksiyonları ile toplumsal boyutu olan her alanı tek tek kucaklama özelliğine sahip görülen kültür, bu çerçevede sportif faaliyetleri de kapsar.

Bu itibarla sporun toplum içinde yaygınlaştırılması, diğer pek çok faktörle birlikte, fertleri yönlendiren değer yargıları, gelenek ve göreneklerin spor türlerini desteklemesi ile de bağlantılı görünmektedir.⁶

Sunay'ın yaptıkları araştırmada öğrenciler beden eğitimi dersiyle ruhsal dengenin korunması ve kendine güven sağlanarak, kişiliğin gelişmesini beklemektedirler. Beden eğitimi dersi kapsamında gerçekleştirilen sportif aktiviteler, kişideki ruhsal dengeyi korumada, kendine güveni sağlamada ve kişiliğin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır.⁷

Yıldıran ve Yetim ortaöğretimde beden eğitimi dersinin öncelikli amaçları üzerinde yaptıkları araştırmalarında, beden eğitiminin, öğrencilerde kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verebilme gibi psiko-sosyal niteliklerin geliştirilmesine yönelik amacı, öğrenci, öğretmen ve öğretmen eğitimcileri tarafından öncelikli amaçlar içinde zikredilirken, görev ve sorumluluk alma, liderlere uyma ve liderlik yapabilme gibi sosyal ağırlıklı bir amaç da beden eğitimi öğretmenleri ve öğrenci velileri tarafından öncelikli amaçlardan sayılmıştır.

Beden eğitimi yoluyla öğrencilere, beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar kazandırmayı amaçlayan sosyal ve zihinsel kapsamlı bir amaç da, öğretmen eğitimcilerinin birinci öncelikli amaç olmak kaydıyla öğrenci ve öğrenci velileri tarafından öncelikli amaçlar arasında gösterilmiştir.

⁵ YILDIRAN, YETİM, ŞENEL, A.g.e., s. 56.

⁶ TAŞMEKTEPLİGİL, M.Yalçın, İMAMOĞLU, Osman, Türkiye'de **Kültürel Yapının Spora Etkisi Üzerine Düşünceler**, cilt 1, sayı 1, Ankara, Ocak 1996, s. 43-46.

⁷ SUNAY, A.g.e., s. 47.

Genellikle fiziksel gelişim amacının öne planda tutulduğu müfredat programları bu doğrultuda geliştirilmeli, beden eğitimi ve spor aktiviteleri içerisinde öğrencilerin günlük hayatta uygulayabileceği davranış biçimleri öğretmenler tarafından uygulanmalı ve pekiştirilmelidir.⁸

Suveren, okulöncesi çocuğunda beden eğitimi ve spor adlı araştırmasında, çocuğun zorlanmadan, zevkle ve arkadaşları ile bir uyum içinde yapabileceği bu çalışmalar, onu hayata hazırladığı gibi yaşamında yardımcı olacak becerileri ve hayat tecrübesini kazanmasını sağlar. Bu oyun ve beden eğitimi faaliyetleri ile çocuk; yardımlaşma, rekabet, yarışma, mücadele, acı, neşe, kişiliğini bulma gibi özellikleri yaşayarak kazanır. Psikolojik ve fizyolojik gelişimi de sağlıklı bir biçimde gerçekleştirir. Okulöncesi, çocuğun spora yönlendirilmesi onu aynı zamanda okula da hazırlar, kendisine güven duygusunu kazandırır.⁹

Gökmen, on yaşındaki öğrencilerin zihinsel gelişim ve akademik başarı üzerinde, programlı beden eğitimi etkinlikleri yoluyla sağlanan; fiziksel ve devinimsel gelişimin olumlu bir etkisi olup olmadığını saptamaktır.

Deney ve kontrol gruplarının fiziksel gelişim ölçümleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark bulunamamıştır. Deney grubundaki deneklerin üç aylık bir süre sonunda devinimsel yeteneklerinde anlamlı bir gelişme olmuştur. Deney ve kontrol gruplarının zihinsel gelişim düzeyleri ve akademik başarı puanları açısından aralarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Programlı beden eğitimi etkinliklerinin 10 yaşındaki öğrencilerin devinimsel gelişimleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu söylenebilir. Programlı beden eğitimi etkinlikleri yoluyla fiziksel ve devinimsel gelişimde bir bütün olarak artış sağlanamayışı, fiziksel ve devinimsel gelişim zihinsel gelişim ve akademik başarı üzerinde olumlu etkisi konusunda kesin bir yargıya ulaşmayı engellemektedir. Devinimsel gelişimin, zihinsel gelişim ve akademik başarı üzerinde olumsuz bir etkisi olmadığı yönünde bir yargıya ulaşılmıştır. Bu doğrultuda beden eğitimi ve spor etkinliklerinin öğrencilerin okul başarılarını engellediği, biçimindeki yaygın konunun bilimsel dayanaktan yoksun olduğu söylenebilir.

⁸ YILDIRAN, YETİM, A.g.e., s. 42-43.

⁹ SUVEREN, **Okulöncesi Çocuğunda Beden Eğitimi ve Spor**, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt 8, sayı 1, Ankara 1002, s.130.

Eğitim bireyi fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal boyutları ile bütun olarak ele alır. Onun gizli güçlerini geliştirmesine yardım eder.¹⁰

Çamlıyer ve arkadaşlarının yaptıkları araştırmanın bulguları sportif etkinliklerin ergenlerde belirli bir davranış değişikliği meydana getirdiğini göstermektedir. Ergenlerin çalışmaları süresince çalışmalara katılımları %100 olmuş ve çalışmalardan kopmamak için önerilen uygun davranışları göstermeye büyük özen göstermişlerdir. Ancak yaşadığı çevre, ailesi ile olan ilişkileri, eğitim durumları ergenin davranış geliştirmesi ve değiştirmesinde en önemli etkenlerdir. Buradan da anlaşılacağı üzere sosyalleşme sürecinde çevre, aile, eğitim kurumları önemli birer faktördürler.

İhtiyacı karşılayabilecek nitelik ve nicelikte hazırlanmış herhangi bir spor etkinliği her yaş dönemi için insan organizmasının hareket gereksinimini karşılamak, oyun oynama güdüsünü de doyuracaktır. Ancak Türkiye'deki Okul öncesi dönem dahil, ilk, orta, lise ve üniversite gibi eğitim kurumlarındaki spor eğitimi ve uygulamaları çok yetersizdir. Hemen hemen hiçbir etkinliğin tek başına sağlayamayacağı kadar çok güdünün doyurulmasını sağlayan spor etkinliklerinin boşluğundan dolayı özellikle çocuklar ve gençler sokak kültürüne yönelmekte ve sağlıksız ortamlarda güdülerini doyurmaya çalışmaktadırlar. Bu nedenle Türkiye'de süratle saha, tesis ve malzemeler çoğaltılıp ders içi ve ders dışında spor etkinliklerine daha çok zaman ayrılmalıdır.

Beden eğitimi ve sporun bir yaşam biçimi olarak benimsenmesi, bu anlayış bütünlüğünde örgün ve yaygın eğitim içindeki işlevini yerine getire oldukça önemlidir. Ülkemizdeki beden eğitimi ve spor uygulamalarına bakıldığında yetersizliklerin olduğu açıkça görölmektedir. Bunların giderilmesinde birçok kurum, kuruluş ve kişilere büyük iş düşmektedir. Eğitimin bütünlüğü içerisinde sisteme entegre olmuş yaklaşım ve uygulamalar daha etkili ve verimli olabileceğinden konuya ve olaya toplumsal yaklaşım ve anlayış olarak da sahip çıkılması sistemi zorlayacak ve pek çok sıkıntıyı ortadan kaldırabilecektir.¹¹

¹⁰ GÖKMEN, Hülya, **Fiziksel ve Devinimsel Gelişimin Zihinsel Gelişim ile Akademik Başarıya Etkisi**, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, cilt 5, sayı 4, Ankara, Aralık 1994, s. 28-37.

¹¹ ÇAMLIYER, ÇAMLIYER, SARAÇOğLU, GÜR, **A.g.e.**, s. 107-116.

7.3. Öneriler

- Beden eğitimi ve sporun toplumda bir yaşam biçimi olarak benimsenmesi, bu anlayış içerisinde örgün ve yaygın eğitim kurumlarında işlevini yerine getirebilmesi önemlidir. Her ne kadar bu önem biliniyorsa da ülkemizde beden eğitimi ve spor uygulamalarına bakıldığında yetersizliklerin olduğu açıkça görülmektedir. Bunların giderilmesinde yetkili ve sorumlu kişilerin üzerine düşen görevleri yerine getirmeleri gerekmektedir.
- Türkiye’de okulöncesi dönem dahil, ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite gibi eğitim ve öğretim kurumlarında bu uygulamalar yetersizdir. Gençler kötü alışkanlıklara yönelmektedir. Bu nedenle Türkiye’de beden eğitimi etkinliklerine daha çok zaman ayrılmalı, bunun için tesis, malzeme ve uzman insanların sayıları artırılmalıdır. Serbest zamanları değerlendirme ve sosyalleştirme açısından faydalı olan beden eğitimi ve spor faaliyetleri artırılmalıdır.
- Beden eğitimi ve spor faaliyetlerini yönlendirecek ve uygulatılacak nitelikli elemanlar yetiştirilmelidir.
- Üniversitelerin beden eğitimi bölümlerinin ders programları ile milli eğitimin müfredat programı örtüşmemektedir. Konunun ilgili kişiler tarafından ele alınıp incelenmesi gerekmektedir.
- Gençliğin geleceğinden kaygı duyarak yaşaması, beden eğitimi ve spor etkinliklerine gerekli önemi vermemelerine sebep olmaktadır. Aileler spora ayrılan zamanı boşa geçmiş zaman olarak değerlendirmektedirler. Bu konuda aileler bilinçlendirilmelidir.
- Öğrencilerin normal müfredat içerisindeki derslere çalışmaları, Anadolu ve Fen Liselerine hazırlanmaları amacıyla dersanelere gitmeleri, öğrencilerin serbest zamanlara yönelik faaliyetlerini engellemektedir. Gelecek problemi, öğrencilerin erken yaşlarda mesleki kaygı içerisinde olmalarını sağlamaktadır. Türk toplumunda beden eğitimi dersinin amacına ulaşabilmesi için işsizlik sorunu çözümlenmeli ve gençler gelecek kaygısı gütmekten eğitim almalıdır.

bunu için sınavla mesleki yerleştirmeden çok okul dönemindeki başarılarıyla mesleğe yönlendirilmelidir.

- Beden eğitimi derslerine ve faaliyetlerine genel bilgi derslerinden sonra yer verilmelidir.
- Sınıf öğretmenliği bölümlerinde beden eğitimi ve oyun derslerini veren öğretim elemanlarının uzman olmaları gerekmektedir.
- İlköğretim okullarında 1. kademedeki (1,2,3,4,5. sınıf) beden eğitimi derslerine beden eğitimi öğretmenleri girmelidir.
- Okullardaki beden eğitimi ve spor faaliyetlerine önem verilmeli, her okul yapılırken saha ve salon gibi binaların da yapılması şart olmalıdır.
- Okullarda beden eğitimi ve sporun yararları konusunda konferans ve paneller düzenlenmelidir.
- Özürlü öğrencilerin de topluma kaynaştırılması için bu tür faaliyetlere katılımları sağlanmalı ve gerekli önlemler alınmalıdır.
- Gençliği zararlı alışkanlıklardan uzaklaştırmak için sportif faaliyetler artırılmalıdır. Bunu için her mahallede saha ve uygun şartlar hazırlanmalıdır.
- İlk ve ortaöğretim dönemi inançların, alışkanlıkların, tutumların, ilgilerin değişebileceği aynı zamanda biçimlendiği bir dönemdir. Öğrencilere sistemli spor yapma alışkanlığı kazandırılırken, uygulanan beden eğitimi ders programı, öğrenci beklentileri de düşünülerek uygulamaya koyulmalıdır.

KAYNAKÇA

- AÇAK, Mahmut – İLKİN, A. – ERHAN, S. Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı, Sezer Ofset, s.1.
- AÇIKADA, Caner – ERGEN, Emin, Bilim ve Spor, Ofset Matbaacılık, Ankara, 1990, s.35.
- AFYON, Yakup Akif, Tunç Ali, Beden Eğitimi ve Spor Tarihi, Damla Ofset, Konya 1997, s.1.
- AKANDERE, Mehibe, Üniversite Gençliğinde Görülen Kaygının Giderilmesinde Sporun Farklı Yaş Gruplarına Göre Etkisinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Özen Matbaacılık, cilt 3, sayı 1, Ankara, Ocak 1998, s. 43-50.
- AKGÜN Necati, Egzersiz Fizyolojisi, Ege Üniv. Basımevi, 4. Baskı, İzmir 1992, s.1.
- AKGÜN Necati, Egzersiz ve Spor Fizyolojisi, 5. Baskı, 2. cilt, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir 1994, s. 309.
- AKKOYUNLU, Buket, Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler, 1. Baskı, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1998, s.3.
- AKYÜZ, Hüseyin, Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1992, s. 247.
- ALPMAN, Cemal, Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1972, s.2.
- ALTIPARMAK Ersin M.-SARACALOĞLU A. Seda-ÇAMLIYER Hatice-KAYAGÜCÜ Hüseyin, 15-18 Yaş Grubundaki Gençlerin Benlik Saygısına Sporun Etkisi, E.Ü. BESYO 1992, Performans, cilt 1, sayı 1, Ocak 1995.
- ALTUNYA, Niyazi, , Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Ders Kitabı, 7. Sınıf, Düzgün Yayıncılık, İstanbul, 2000, s.14.

- ALTUNYA, Niyazi, Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Ders Kitabı, 8. Sınıf, Düzgün Yayıncılık, İstanbul, 2000, s.87.
- ARACI, Hikmet. Okullarda Beden Eğitimi, 1. Basım, Yardımcı Ofset, 1998. s. 1-15.
- ARACI, Hikmet. Okullarda Beden Eğitimi, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1999, s.13.
- ARSLANTÜRK, Zeki – AMMAN, Tayfun, Sosyoloji, Kurumlar, Süreçler, Teoriler, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2000, s.370.
- ATALAY, Ayşe, Spor Sosyolojisi, Akım Ofset, 1998, s.2.
- AYDOS Latif, KÜRKCÜ Recep, 13-18 Yaş Grubu Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğrenim Gençliğinin Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklerin Karşılaştırılması, Gazi Üniv. Bed. Eğt. Fak. Ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, cilt 2, sayı 2, Ankara 1997, s. 37.
- BAŞARAN, İ.Ethem, Eğitime Giriş, Sevinç Matbaası, 5. Basım, Ankara 1984, s. 12.
- BAŞER Ergun, Uygulamalı Spor Psikolojisi, Bağırhan Yayımevi, Ankara 1998, s. 49.
- BAUMANN S., Çeviri: İkizler Can H. –Özcan Ali Osman, Uygulamalı Spor Psikolojisi, Alfa Basım Yayım Dağt., İstanbul 1994, s. 209
- BİLEN, M., Plandan Uygulamaya Öğretim, Takay Matbaacılık, Ankara, 1993, s133.
- CAN, Niyazi, Eğitim Öğretimde Etkili Öğretmen ve Yöneticinin Nitelikleri, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Özen Matbaası, cilt 1, sayı 3, Ankara 1997, s.14.
- ÇAĞRICI, Necdet. Eğitsel Oyunlar Ders Notları, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, İstanbul, 1989, s.1.
- ÇAMLIYER, Hatice – ÇAMLIYER, Hüseyin – SARAÇOĞLU, a.Seda – GÜR, Gürkan, Yetiştirme Yurdu Ergenlerinde Sportif Aktivitelerin Psiko-Sosyal Uyum düzeylerine Etkileri, Performans, cilt 2, sayı 3, İzmir, 1996, s.108.
- ÇELİK, Ejder, Gençlerin Sosyalleşme Sürecine Kitle İletişim Araçlarının Etkileri, Türk Yurdu, sayı 110, Ankara, 1996. s.29

- ÇON, Musa – YETİM, Azmi – AĞAOĞLU, Seydi Ahmet – TAŞMEKTEPLİGİL, M. Yalçın, Elit Düzeyde Spor yapanların Spora yönelmelerinde İlk ve Ortaöğretim Kurumlarının Etkisi Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, cilt II, sayı 1, Özen Matbaacılık, Ankara, Ocak 1997, s.42.
- DEMİRCİ, Nuri, Sporda Yönetim-Teşkilatlanma ve Organizasyonlar, Milli eğitim Basımevi, Ankara 1986, s.640.
- DOĞAN, İsmail, Sosyoloji, Sistem Yayıncılık, Ankara, 1995, s. 265.
- DOUBTFIRE, Dianne, Çev: Evren Kayra, İnsanlarla İyi Geçinmenin Yöntemleri, 2. Baskı, Rota Yayınları, İstanbul, 1997, s.50.
- DÖNMEZER, Sulhi, Toplumbilim, 11. Basım, Beta Basımevi, İstanbul, 1994, s.121.
- EKENCİ Güner, SERASLAN M. Zait, Gelişim Aşamaları Bakımından Türk Spor Teşkilatı ve Değerlendirilmesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, cilt II, sayı 3, Ankara 1997.
- ERGİT, Şükrü, Milli Eğitim İle İlgili Mevzuat 1, Milli Eğitim Basımevi, 2. Baskı, Ankara, 1999, s.193.
- ERGÜL, Hüsnü, Yeni Eğitim, Yeni İnsan, Yenises, Ofset Matbaası, Yıl 3, sayı 33, Eylül 1998. s.30
- ERİPEK, Süleyman, Eğitim Bilimlerinde Yenilikler, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1998, s.106.
- ERKAL, Mustafa, Sosyolojik Açıdan Spor, Katsun Matbaası, İstanbul, s. 126.
- ERKAL, Mustafa, Sosyolojik Açıdan Spor, Kutsin Yayınevi, İstanbul, 1978.
- ERKAL, Mustafa, Sosyoloji, Der Yayınları, İstanbul, s.86.
- ERKAL, Mustafa, Sosyolojik Açıdan Spor, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1982, s.119.
- ERKAN, Necmettin, Sağlık, Mutluluk, Zindelik, Güzellik ve uzun Ömür İçin Yaşam Boyu Spor, Spor Kitabevi, Ankara 1998, s.85.
- ERKAN, Necmettin, Yaşam Boyu Spor, Boyut Yayıncılık, İstanbul 1996, s.68.

- ERSOY, Ali Fuat, Aile İçi Etkileşim ve Ailede Meydana Gelen Bazı Sorunlar Üzerine Bir Araştırma, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, cilt 1, sayı 1, Özen Matbaası, Ankara, Mart 1997, s.128.
- FATIS George. Çev: Ünver Ahmet, Kişisel Etkinizi Geliştirin, Rota Yayınları, İstanbul, 1998. s.47.
- FİŞEK, Kurthan, Dünyada ve Türkiye’de Spor Yönetimi, Bağırhan Yayınevi, Ankara 1998, s.15.
- Gelişim Gençlik Alfabetik Ansiklopedisi, Apa Ofset, İstanbul, 1980, s.925.
- GILLET, Bernard. Çev: Durak, Mustafa. Spor Nedir?, Spor Ekin, Bağırhan Yayınevi, Yıl.2, Ankara, 1998, s.3.
- GÖKMEN, Hülya, Fiziksel ve Devinimsel Gelişimin Zihinsel Gelişim ile Akademik Başarıya Etkisi, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, cilt 5, sayı 4, Ankara, Aralık 1994, s. 28-37.
- GÜNAY Mehmet, Egzersiz Fizyolojisi, Bağırhan Yayınevi, Ankara 1999, s. 120.
- GÜNGÖR, Erol, Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak, Özen Matbaası, İstanbul, 1988, s. 71.
- GÜVEN, Özbay, Futbol Topu ile Oynamanın Bazı Kültürlerde Benzer Görünümleri ve Tarihsel Gelişimine Ait Bilgiler, Düşünen Siyaset Futbol, Yıl 1, sayı 2 Ersan Yayıncılık, Ankara 1999, s.105
- GÜVEN, Özbay, Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Beden Eğitimi ve spor Öğretmeni Yetiştiren Okulların Eğitimini Hazırlayıcı Çalışmalar, Bed. Eğt. ve Spor Bil. Dergisi, cilt 1, sayı 2, Ankara 1996, s.80.
- HARMANDAR, İsmail Hakkı – ÖZDİLEK, Çetin – GÖRAL, Mehmet. Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri, Kütahya, 2000, Alp Ofset, s.54.
- HAUCK, Paul, Çev: Elif İkizler, Nasıl Kendisinin En İyi Arkadaşı Olabilir Misiniz?, Rota Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1997, s.101-112
- HAZAR, Muhsin. Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim, Tutibay Ltd. Şti, 1996, s.12
- İLHAN, A. Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri, Bursa,1996, s.23.

- İNAL, A.N. Beden Eğitimi ve spor Bilimine Giriş, Atlas Kitabevi, Konya, 1998.
- İŞCAN, Fehmi, Türklerde Spor, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1988, s.17.
- KAHRAMAN, Atıf, Osmanlı Devletinde Spor, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1. Baskı, Ankara 1995, s.641.
- KALYON T. Alp, Özürlülerde Spor, Bağırhan Yayımeyi, Ankara 1997, s. 23.
- KARAKUŞ, Seydi, VEYSEL, Küçük, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bil. Dergisi, Yıl 1, sayı 1, Özerk Matbaa, Kütahya 1999, s.289.
- KARAKÜÇÜK Suat, Rekreasyon boş Zamanlarını Değerlendirme, Ankara, 1995, s. 125.
- KARASÜLEYMANOĞLU, A. Yeni Boyutlarıyla Spor, Ozan Dağıtım, 4. Baskı, 1995, s.50.
- KASAP, Hasan, Morpa Ansiklopedisi, cilt 1, Orhan Ofset, İstanbul 1977, s. 156.
- KAYABAŞI, Yücel, Mesleki ve Teknik eğitimde Verimlilik, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Ankara, 1998, cilt 2, sayı 2, s. 148.
- KILCIGİL, Ertan. Sosyal Çevre-Spor İlişkileri, Bağırhan Yayımeyi, Ankara, 1998, s.8.
- KILINÇ, Fatih – GÖRAL, Mehmet. Spor Bilimleri Terminolojisi. Isparta, 2000, s.39.
- KIRKINCIOĞLU, M. Çocuk Ruh Sağlığı, Esin Yayımeyi, 1. Baskı, 1995, s.47.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla – DEĞİRMECİOĞLU, C.E. – ÖKSÜZOĞLU, A.F. – ÖZDEMİR, E. – KORKMAZ, A. Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Nobel yayın Dağıtım, Ankara 2000, s.2.
- MENGÜTAY Sami, İlkokul Çocuklarının Gelişim Özellikleri ve Fiziksel Eğitim, Marmara Üniv. Atatürk Eğt. Fak., Spor Bilimleri Dergisi 2, İstanbul 1999, s.115.
- MENGÜTAY, Sami, Okul Öncesi ve İlkokullarda Hareket Gelişimi ve Spor, Türkiye Cim. Fed. Eğt. Kom. Yay. No:1, İstanbul 1997, s.112.
- MENGÜTAY, Sami. Artistik Jimnastik, M.Ü.Teknik Eğitim Fakültesi, İstanbul, 1992, s.11.
- MENGÜTAY, Sami. Morpa Spor Ansiklopedisi, Cilt 2, Orhan Ofset, 1997, s.24.

- MUALLİMOĞLU, N.: Çocuklara ve Gençlere Beden Eğitimi, Avcıol Basım yayın, 3.Baskı, 1998, s.116.
- MUALLİMOĞLU, Nejat, Çocuklara ve Gençlere Beden Eğitimi, Olcaylar Kitabevi, İstanbul, 1997, s.107.
- MURATLI, Sedat, Çocuk ve Spor, Kültür Matbaacılık, Ankara, 1997, s.28.
- NİRÜN, Nihat – ÖNER, Alev – BAYKURT, Nurten, Sosyoloji III, 7. Baskı, İstanbul, 1993, s. 83.
- NİYAZİ, Ali, Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş, Atlas Kitabevi, Konya 1988, s.8.
- ÖZER Dilara, Sevimay-Özer Kamil, Çocuklarda Motor Gelişim, Antalya 1988, s. 157.
- ÖZMEN, Öner, Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1999. s.9.
- ÖZTÜRK, Füsün, Toplumsal Boyularıyla Spor, Bağırhan Yayınevi, Ankara 1998, s.7
- SEL Ruhi, Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1993, s. 15.
- SEL Ruhi, Okul Öncesi Çocuklarına Oyunlar Yapma, 1995, s. 13.
- SEL, Ruhi. İlk ve Orta Okullarda Beden Eğitimi, Öğretmen Yayınları, 2.Baskı, s.12.
- SELÇUK, Hasan. Temel Eğitim Okullarında ve Dengi Okullarında Beden Eğitimi, Veli Yayınları, İstanbul, 1980, s.9.
- SELÇUK, Ziya, Okul Deneyimi ve Uygulama, Nobel Dağıtım, Ankara, 2000, s.94.
- SENİZER, Muzaffer, Milli Eğitim, Yenises, Ofset Matbaası, Yıl 3, Sayı 27, Mart 1998, s. 41.
- SERASLAN, Zahit, Sağlık İçin Yapılan Spor Etkinliklerinde Sosyalleşme Süreci, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Spor Bilimleri Dergisi 2, İstanbul, 1990, s. 105.
- SUN, M. –SEYREK, H. Okul Öncesi Eğitimde Oyun, İzmir, 5.Baskı, Mey Müzik Eserleri, s.2.

- SUNAY Yasemin-SUNAY Hakan, Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri ve Beklentilerinin Gerçekleşme Düzeyi, Gazi Üniv. Bed. Eğt. ve Spor Yüksekokulu, Bed. Eğt. ve Spor Bil. Dergisi, cilt 1, sayı 4, Ankara 1996, s.38.
- SUVEREN, Okulöncesi Çocuğunda Beden Eğitimi ve Spor, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt 8, sayı 1, Ankara 1002, s.130.
- SYER John- CONNOLLY Christopher, Çeviri: ERKAN F. Umur, Sporcular İçin Zihinsel Antrenman Rehberi, Bağırğan Yayımevi, Ankara 1998, s.23.
- ŞENÜNVER, Güler – KARABULUT, Ezdihar – VESİM, H. Samim – TURGUT, Rıfat – ERCAN, Nesime – KÜÇÜKBAYCAN, Mustafa – USLU, Hasan – AKAY, Aliye, Sosyal Bilgiler 6, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2000, s. 19.
- TAŞMEKTEPLİGİL, M.Yalçın, İMAMOĞLU, Osman, Türkiye’de Kültürel Yapının Spora Etkisi Üzerine Düşünceler, cilt 1, sayı 1, Ankara, Ocak 1996, s. 43-46.
- TAVACIOĞLU Leyla, Spor Psikolojisi, Bilişsel Değerlendirmeler, Bağırğan Yayımevi, Ankara 1999, s.14.
- TEZCAN Mahmut, Sosyolojiye Giriş, Ankara 1993, s. 39.
- TOLAN, Barlas, Sosyoloji, Adım Yayıncılık, Ankara, 1993, s. 230-235.
- TÜRKMEN Suphi, ÖZGÖNÜL Hamit, KAYATEKİN Muammer, VAROL Rana, Beden Eğitimi Derslerinin Bir Öğretim Yılı Boyunca Ambulans ve Acil Bakım Teknikeri, Öğrenciler Üzerindeki Fiziksel ve Fizyolojik Etkileri, Performans, cilt 1, sayı 3, 1995, s.142.
- YALÇIN, H.F. Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı, Gürlar Ofset, Ankara, 1995, s.1.
- YALÇIN, H.F. Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş, Atlas Kitabevi, Konya, 1998, s.18.
- YEDİYILDIZ, Bahaeddin, Atatürk’te Milli Kültür ve Küreselleşme, Türk Yurdu, cilt 17, sayı 124, Evren Yayıncılık, Ankara, 1997, s. 8.
- YETİM, Azmi, Sosyoloji ve Spor, Topkar Matbaacılık, Ankara, 2000, s.152.

YILDIRAN İ.-YETİM Azmi-ŞENEL Ömer, Farklı Cinsiyetteki Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri, Gazi Üniv. Bed. Eğt. ve Spor Yüksekokulu, Bed. Eğt. ve Spor Bil. Dergisi, cilt 1, sayı 1, Ankara 1996, s.52.

YILDIRAN İbrahim, YETİM A. A., Ortaöğretimde Beden Eğitimi Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma, Beden Eğt. ve Spor Bilimleri Dergisi, cilt 1, sayı 3, 1996, s.37-40.

ZORBA, Erdal – TEKİN, Ali – ÖZDAĞ, Selçuk – AKÇAKOYUN, Fahri, Egzersiz Programlı Kamp Yaşantısı ve Özsaygı İle İlişkisi, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Özen Matbaacılık, cilt 1, sayı 4, Ankara, 1997, s.30.

EK 1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu anket formu, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin sosyal gelişmeye olan etkisini belirlemek üzere düzenlenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler, bilimsel çalışma dışında kullanılmayacağı gibi, herhangi bir kuruluşa da verilmeyecektir. Vereceğiniz cevaplar, tek tek değil, tüm grup içerisinde değerlendirilecektir. İlginiz için teşekkür ederiz.

Bu anket formu, kişisel bazı özelliklerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu soruları yanıtlarken sizin durumunuz için en uygun olan seçeneğin karşısındaki içine işareti koyunuz. Her soru için sadece bir seçeneği işaretleyin. Tüm soruları cevaplamanız beklenmektedir.

Göstereceğiniz ilgi ve tüm yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Ersen Özçelik

- 1- Yaşınız
 - a. 10-11 yaş
 - b. 12-13 yaş
 - c. 14-15 yaş
- 2- Cinsiyetiniz
 - a. Kız
 - b. Erkek
- 4- Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz?
 - a. 4-5. sınıf
 - b. 6. sınıf
 - c. 7. sınıf
 - d. 8. sınıf
- 4- Okulda başarı durumun nedir?
 - a. Başarılı
 - b. Normal, orta
 - c. Az başarılı
- 5- Spora ilgi duyuyor musunuz?
 - a. Evet
 - b. Hayır

EK 2

SPOR FAALİYETLERİNİN SOSYAL GELİŞMEYE ETKİSİ ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ifadeleri okuyarak, bu görüşlere ne derece katıldığınızı her ifadenin karşısında bulunan seçeneklerden yalnızca birinin içine ✕ koyarak içtenlikle cevaplayınız.

Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	
☐	☐	☐	☐	☐	1. Sportif faaliyetlere daha çok kendine güvenen, arkadaşlık ilişkileri kuvvetli öğrenciler katılır.
☐	☐	☐	☐	☐	2. Sportif faaliyetlerde gösterilen başarıyla beraber öğrencinin okul içinde ve okul dışında tanınmışlık oranı artar.
☐	☐	☐	☐	☐	3. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü ve kendini ifade etme olanağını sportif faaliyetler sayesinde kazanan öğrencilerin, arkadaşlık ilişkileri gelişir.
☐	☐	☐	☐	☐	4. Sportif faaliyetlere katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından genelde sevilir.
☐	☐	☐	☐	☐	5. Sportif müsabakalara katılan öğrencilerin arkadaşları arasında popülaritesi artar.
☐	☐	☐	☐	☐	6. Sportif faaliyetlerde kazandırılan liderlik duygusu sayesinde öğrencilerin iletişim kurması kolaylaşır.
☐	☐	☐	☐	☐	7. Öğrenci ders dışı sportif etkinlikler sayesinde boş zamanlarını olumlu değerlendirme ve yeni diyaloglar kurma şansını kazanır.
☐	☐	☐	☐	☐	8. Okullarına başarı getiren sporculara öğretmenlerin bakış açısı değişir.
☐	☐	☐	☐	☐	9. Beden eğitimi faaliyetleri sayesinde okul takımlarında başarı elde eden öğrencilerin kendine olan güveni artar.
☐	☐	☐	☐	☐	10. Okul takımlarında yarışmacı olan sporcuların diğer okullarla karşılaşmalarında yeni arkadaşlar edinmeleri kolaylaşır.
☐	☐	☐	☐	☐	11. Sporcu öğrenciler arkadaşlık kurmada zorlanmaz.
☐	☐	☐	☐	☐	12. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri meslek seçimini etkiler.
☐	☐	☐	☐	☐	13. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler bir eğlence ortamına rahatça girebilir ve onlara katılabilir.
☐	☐	☐	☐	☐	14. Sportif faaliyette başarılı olan öğrenciler topluluk karşısında daha rahat konuşurlar.

Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	
☐	☐	☐	☐	☐	15. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrenciler okulun düzenlediği sosyal etkinliklere isteyerek katılırlar.
☐	☐	☐	☐	☐	16. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, arkadaşları tarafından aranan öğrencilerdir.
☐	☐	☐	☐	☐	17. Beden eğitimi faaliyetlerinde başarılı olan öğrenciler, karşı cinsle daha kolay iletişim kurarlar.
☐	☐	☐	☐	☐	18. Sportif faaliyetlerde bulunan öğrencilerin, ders başarısı olumsuz yönde gelişir.
☐	☐	☐	☐	☐	19. Beden eğitimi faaliyetlerinde iyi performans gösteren öğrenciler, öğretmenleriyle problemlerini daha rahat paylaşır.
☐	☐	☐	☐	☐	20. Sportif faaliyette bulunan, beden eğitimi derslerinde spor kültürünü alan öğrenciler toplumdaki şiddet oranını azaltır.
☐	☐	☐	☐	☐	21. Sportif faaliyetlerle uğraşan öğrencilerin, aile içindeki iletişimi daha kolaydır.
☐	☐	☐	☐	☐	22. Sporcu kişilerin , toplumda daha başarılı olduğu söylenir

ÖZGEÇMİŞ

01 Ocak 1978 yılı Manisa doğumlu; İlk ve orta öğrenimini Manisa' da tamamlamayı müteakip, 1997 yılında Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünden ihtisas futbol ve yardımcı ihtisas voleybol branşından mezun oldu. 2002 Ekim ayında Tuzla Barbaros İlköğretim Okulunda Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni olarak göreve başladı. 2004 yılının Ekim ayında ihtisas branşından dolayı hak ettiği B denklik antrenörlük diplomasını aldı. 2005 yılının Mart ayında Badminton federasyonunun açmış olduğu yardımcı antrenörlük kursunu başarıyla bitirerek antrenörlük belgesini almaya hak kazandı. 2005 yılının Haziran ayında İstanbul' da açılan masa tenisi federasyonunun yardımcı antrenörlük kursunu başarıyla bitirerek antrenörlük belgesini almaya hak kazandı. Tuzla Barbaros İlköğretim Okulu'nda 4 yıl çalıştıktan sonra norm kadro fazlası nedeniyle 2007 yılının mart ayında Tuzla Mehmet Tekinalp Lisesi'nde görevine başladı. Aynı okulda halen Beden Eğitimi öğretmeni olarak görevine devam etmektedir. 2005 yılında da, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı.

Özel ilgi alanları, rafting, yüzme, seyahat etmek, spor yapmak, müzik dinlemek ve kitap okumak, mesleği ile ilgili yayınları takip etmek...

Yabancı dili İngilizce olup; evlidir.